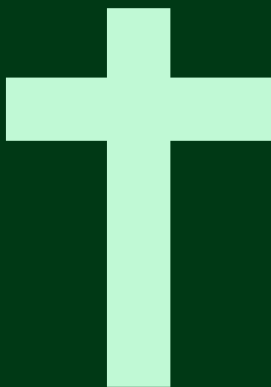

GALA Σευεί

Portions of the Holy Bible in the Toma language of Guinea

GALA S_ΕU_Εi
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2013 Pioneer Bible Translators

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf

Contents

Κεεωotiiti	1

Keelaiti Kεεwotiiti ΣΕΒΕΙ ΙΩΖΕΙΖΟΥΕ ΜΑ WOO ΜΑΟΥΝΓΙΤΙ

Keelaiti Kεεwotiiti ma zεvei γα é ga Woo niine vagoi zavasiéi ma lodai. Nu γila kpegi γα é σεβε felegai niiti keai, daaseigi γα ga Luke, é γeni ga δόδοτολοι ta Póle zιεγδοί. Tosu wola γα ná-seveiti ba Minazefé niinei zu, mazolo toγa é Egilisii lozei velei zεveai.

Σιε moinmoin su, σεbei nii γeni lolisu ga «Zenvu Nadegai γεεwotiiti,» tazei ná zeizu moinve puuloolugo (50) ma, é da boe é vile Zenvu Nadegai va. Luke γeai ma ná-Woo niine vagoi zεvezu, é belani nō naama vaiti ba, niiti Yesu ti γeeni eteai zu. Kele é lozei niina Yesu le ziegi ma geeγolagi zu, Yesu γevelei maavaliboge ná-kaladopoiti saama: Nu la mō kaa ga kpusei ma gaazuγezegiti. Uele γana Egilisii ná-yeeγeγalai lozeizu la ga keelaiti Kεεwotiiti ma zεvei: Yesu γa ná-kaladopoiti saama ga ná-Zenvui maavele, nii é zεbei veezu ná-kaladopoiti zea. Fai niiti ti zεveai keelaiti Kεεwotiiti zεvei zu, ta pelei laalaosu Egilisii ná-botii luγo feai zea ga é ke yeeγeγalai pe su, nii é ga: Yesu ná-Woo niine vagoi laazeeli vai nubusei pe ma, eyesu zou bela ga.

Zenvu Nadegai ma minazefegi wo fai keelaiti be

¹ Teyofile: Nà-seβε moungi zu, gè naati pe suγulani, niiti Yesu ti γeeni, ta kalagi niiti, é γeni ti wosu, mounpa, ² eyesu naama voloi zeeli, yeei é leeni la geeγolagi zu, kpegai ma ga deveiti fe keelaiti zea ga Zenvu Nadegai maavele, niiti é yimazefeni ga tiye. ³ Ná-kpōloi voluma, naati nō γa é boγo leeni ga tiye poo moinmoin su ga toγa vulua. Folo vuunaanigo (40) laawu, é γeni γulazu kelema ti ve, é da boe ti bo, é vile GALA ná-masadai va.

⁴ Yeeta, ti γeai ma daamii wosu booma, é niima levei woni ga tiye, é γe ti ma: «À mina maagooza Zeeluzalēme va, kele à Kεε ná-minazefegi maaboun, nii kulaai dà, gè bo wo ma. ⁵ Mazolo Zan batizei woni ga ziei, kele woun, su la mō gooza, wa batize ga Zenvu Nadegai.»

Yesu lee velei geeγolagi zu

⁶ Teigiti ti gaaleeni ba, ti gaazafani, ti γe ma: «Màligii, naama ziegi zu γa è Izelayele masadai zeizu la volu baa?» ⁷ E ti woogaavoteni, é γe ti ma: «Wo bedē la ba ga wo siegiti ta yeeγeγalaiti kwεε, niiti Kεε ti leveai ba, to boγoi ná-zobogi zu. ⁸ Kele siegi zu Zenvu Nadegai yeizu la wo ma, wa zεbei zolo, wo γe ga nà-zeeleiti Zeeluzalēme taazuve, Zudee yooi zu ná pe, Samali yooi zu balaa, eyesu zou bela ga.»

⁹ Yesu begai ma ga naama bɔɛiti bo, ti ɔaazuyeni ba, ɛ le geegɔlɔgi zu vele, naa vɔluma tonabiingi dɔɔɔfuni ti va. ¹⁰ Tei ti-ɔaazuve ɔeni nɔ geezuve, siɛgi zu Yesu ɔeni liizu la, zunu felegɔ ɔulani kelema ti ve, ti maagɔliiai ga sege ɔolegiti, ¹¹ ti ɔe keelaiti ma: «Galilee nuiti, lee vaa zu wo losu, wo da wele geezuve? Yesu nii buzegeai wo zaama, ɛ le geegɔlɔgi zu, toɔa va vɔlu mɔnɔ, egevelei wo kaai la, ɛ da le geegɔlɔgi zu.»

¹² Ti ɔaleni ma Zeeluzalɛme, ti zege Wolive ɔize ma, nii ɛ Zeeluzalɛme ɔoba, ti yɔɔɔzu ɔoozai ga kilo ɔila. ¹³ Siɛgi zu ti ɔaleni la ma taazuve, ti leeni geezu velei wu, ve ti bena ze nɔ. Teiti ti ɔeni nɔ ti laasegiti kaa: Piyɛɛ, Zan, Zake, Andelee, Filipe, Tomase, Baatelemi, Matiyo, Alefee nɔ-doun zunui Zake, Simɔn nii ɛ ɔeni ga Zou Maalobo Nui ta, naa veɛ Zake nɔ-doun zunui Zude va. ¹⁴ Ti pe ti bena ɔaale ba, ti bɔni ɔi ɔila ma, ti ɔaaɔa GALA falii ma, naa veɛ anzanui tanigaa va, ta Yesu dee Maali, ta degeiti.

Zudase maavalibogi ɔaizie vai

¹⁵ Naama voloiti su, Piyɛɛ wuzegeni keegɔeloun ungila pu-ufelegɔiti (120) saama, ɛ ɔe ti ma: ¹⁶ «Kɛɛleaiti, keni GALA sevei zu wooi a la vile su, nii Zenvu Nadegai boni ɛ ɔula Davide la, ɛ bɔeni ma yeelugɔ, ɛ vile Zudase va, nii ɛ loni Yesu zo nuiti tuɔɔ. ¹⁷ E ɔeni ga ade ta, ɛ nɔnɔ zɔlɔɔ ada-woti ɔilagi nii zu.» ¹⁸ (Kpegai ma ga zou ɔila geya ga telebotala walii, nii ti feai zea, ɛ looni ɔɔgi ma, kogi vali su, koozu zɔlɔlɔiti pe ti vaza. ¹⁹ Zeeluzalɛme nuiti pe ti faa ɔweeni su, naa ɔa ɛ kea ti naama yooi laasei peai ga Akɛledama, ti-laawooi zu nii poluve ga «Nama ba yooi»). ²⁰ «Tama, seveve GALA sevei ma wuye zevɛi zu ga:

«Seizuve jaka ye,
ɛ vala nubuseiti ma nɔ!»

Naa vɔlu seveai mɔnɔ ga:

«Taɔfili ge ze potogi zu!»

²¹ Keni mu, nu ɔila ge veɛ ade va, zɔiti saama, niiti ti ɔea ade va, naama ziɛgi pe su ade ɔeni lɔɔzu la, ade da ɔula ada Maligɔi Yesu, ²² ɛ zo Zan nɔ-batizei wo siɛgi ma, ɛ zeeli tee voloi ma geegɔlɔgi zu, naama nui ɔe ga zeelei ta, ɛ vile buzege vai va, ɛ ɔula saai ya.»

²³ Ti nu felegɔ leeni: Zozefe nii daa ɔeni ga Balasabase, daasei kili ge ɔeni ba ga Zusetuse, ta Matiyase. ²⁴ Naa vɔluma, ti GALA falini ɔani, ti ɔe ma: «Mɔliɔii, dei ɛ nui pe ziimave ɔweɛ, nu felegɔi niiti saama, naa le ga giye, nii ɛ yiimazegɛai la, ²⁵ nii a ke ɛ Zudase losuve zege, keela wotii nii zu, ve Zudase nɔ pakai yegai, ɛ li ga liizu vele.» ²⁶ Ti kpakutoomai ɔeɛni, kpakui looni Matiyase ma, ɛ veɛ niina keela puugɔ maazu ɔilagi (11) zɔiti ba.

2

Zenvu Nadegai vaa vai

1 Pantekote voloi zeeliai ma, ti pe ti gfaalea feni de ba ada fila. 2 Gaamago, zongɔ wolai zefeni geezuve, efɛ fiile wola, ɛ pelɛi wu ná pe daave, ve ti feni zeini ná. 3 Negiti, ti gfulaai ga abu zogi, ti ffulani ti ve kelema, ti gfaagfwe ma, ti ze i ti ffilagilagiti unma. 4 Naati pe ti laaveni ga Zenvu Nadegai, ti tɔɔzei ga ti da boe zii woo ffiligiti su, efɛvelei Zenvu Nadegai feni feezu la ti ya ga ti bo.

5 Naama ziegiti su, Zuifui tanigaa ti feni nii wosu Zeeluzalɛme, ti feni ga GALA gaazuluaba nuiti ti zefɛai eteai zu ná pe. 6 Naama wooi ziaai ma, ti ma vɛbe wolai vaani, ti wola laavɔɔni, tɔɔzei ti pe ge feni ti woomɛnisu ti boɔɔ wooiti su. 7 Ti laavɔɔni, ti da fɛ ma: «Nui niiti ti boezu fani, kebe ti pe ta ga Galilee nu, kele? 8 E leve gale mu, ade pe ade ti woomɛnisu ade boɔɔ wooiti su? 9 Adei de ga, Paate nuiti, ta Mɛde, Elame, Meezɔpɔtami, Zudee, Kapadɔse, Pɔn, Azi gɔvii, 10 Filizi, Panfili, Ezipete, naa vɛɛ Silene lugi zu va Liɓi yooi zu, ta zɔiti ti zefɛai Wɔlɔme, 11 Kelete ta Aalaɓi: Zuifuiti be-o baawɛinti be-o, niiti ti vilɛgai Zuifuiti ta-GALA pelei ma. Ade pe, ada ti woomɛnisu ade boɔɔ wooiti su, ti da GALA ná-keewoti wolaiti bo.» 12 Ti pe ti laavɔɔni, tanigaa ti fɛ unga wuulee, ti da fɛ boɔɔ ma: «Niima vai voluve gɛ ga lee?» 13 Tagfiligaa ti feni fɛezu ma: «Dɔɔ nɛɛnɛgi gɛ ɛ ti zogai!»

Piyɛɛ GALA daawooi wo fai Pantekote voloi

14 Piyɛɛ wuzefeni ɛ lo, keela puugɔ maazu ffilagi (11) zɔiti saama, ɛ wooɔfulani, ɛ fɛ ma: «À woilo ma-o! Zudee nuiti ta wɔigi wo nii wosu Zeeluzalɛme, wo niima vaiti gaaɔa, niiti ti fɛezu. 15 Dɔ lei ɛ va fɛ niima nuiti ba, efɛvelei wo gɛisɛzu la, folo liegi kpaazuve nɔ gɛ de ade su. 16 Kele nii GALA goo wo nui Zowele boni, naa gɛ ɛ fɛezu fani. E feni ma:

17 «GALA ge fɛ ma: Folo gaaabelagiti su,
nà nà-Zenvui yeizu nubusei pe ma.

Wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti ta GALA gooiti bo,
wa-wuzefɛ niinɛgiti ta kulakɛɛmaiti ka,
wa-gɛwola vɔɔɔiti ta segiti bo.

18 Ungo, naama voloiti su, nà nà-Zenvui yei nà-botigɛ zunuiti
ta nà-botigɛ anzanuiti ma,
ti da GALA gooi wo.

19 Nà maabele vaiti ke geeɔɔlɔgi zu, ta poogiti zooi ma,
ɲamai ta abui gɛ fɛ ná, naa vɛɛ abu luului ma lonabiingi va.

20 Foloji gɛ vote ga kpidii,
alugi boi efɛ ɲamai,

aisa Gɔɔɔ GALAGI ná-foloji va zeeli,

folo wolai, nii maayikiai.

²¹ Naazu zoi nɔpe a woofula Maligii ma, GALA ka kizo.»

²² A woilo niima woiti ma, wai wo ga Izelayele nuiti, wa boɔɔi wo kwɛɛni ga GALA ge yeezeini Yesu Nazalate nui wu wo gaazu, mazɔɔ GALA ge ɔeni laavɔɔ vaiti, maaɔele vaiti ta laavɔɔ voogiti keezu ga toun maavele wo zaama. ²³ Zunui naa ɔwɛɛni wo ma, ɛ zoloo GALA na-devei ta na-seikpasui ma, nii ɛ keeni ma yeelugɔ kaite, wo paave siegi zu wo zega la to koloɔolo nuiti zea, ti kpadɔ saa wului ma. ²⁴ GALA ge buzeɔeve volu, ɛ kula saai ma zoolɛiti su, mazɔɔ naa la ɔeni zolooga ga saai va make ba na-zobogi wu. ²⁵ Davide niima wooi woni, ɛ vile Yesu va, ɛ ɔe ma:

«Gaaazu loge ɔooɔɔ GALAGI va yeenɔpe, mazɔɔ toɔa kɔbaave, nii a ke ge mina niikpi eyesu pe.

²⁶ Naa ɔa ɛ ba, zii ɔaanɛa, ɔooiti daavege ga koozunɛɛi, kpusei boɔɔi ɔa looɔosu, makegai kitogi zu.

²⁷ Mazɔɔ ɛ la ɔelea ba, ge va ye ɔvealaazu, ɛ la vaa bu nei ge ga da-wotii ɔe nui, ge ga woogɛɔfila nu, ge va luula kabayeɔei zu.

²⁸ E zenvu velei laa ga ze,

da ndun daave ga koozunɛɛi ɛ ɔee vai zu kɔba.»

²⁹ Keelointi, zobogi veeve be ga ge ɔe wo ma: Ade-memɛwola Davide zaave, maagulu, na-kabai balaa ka ade zaama zaagaza.

³⁰ Kele ɛ ɔeni ga GALA goo wo nui, ta ɛ ɔeni kwɛɛni ga GALA ge minazeɔeni be, ɛ ɔona ga mavofodai ta ɔa ze na-masa kpɔkpɔgi ɔa. ³¹ Kilista wuzeɔe vai, ɛ ɔula saai ya, naa ɔa Davide kaani ma yeelugɔ, naama wooi ɔa ɛ boni ga: «GALA ge la ɔelea ba, ge va ye ɔvealaazu, ɛ la vaa bu, kpusei va luula kabayeɔei zu.» ³² GALA ge Yesu nii wuzeɔeve, ɛ kula saai ya, gi pe ga naama zeeleiti. ³³ Buzeɔeve, ɛ ze GALA zeezazuve, ɛ Zenvu Nadagai zɔɔ keeɔe ya, nii ma minazeɔegi woni, naa ɔa ɛ feai, eɔevelei wo menisu da, ta wo kaazu la. ³⁴ Mazɔɔ Davide la keeni geeɔɔlogi zu, kele to boɔɔi boge ga:

«Maligii GALA ge ɔeni Maligii ma: Zei zeezazuve,

³⁵ eyesu ge ɛ zili nuiti ke ga da-ɔɔɔloma anii.»

³⁶ Izelayele veleyeɔei pe maanɛɛve ti kwɛɛ, ti la da, ga Yesu nii wo kpadɔni saa wului ma, naa ɔa GALA ge keai ga Maligii ta Kilista.»

Kidaaleve nu mɔungiti

³⁷ Ti naama woiti menigai ma, ɛ ti yiizoni ga gola, ti ɔeni Piyɛle ta keelai zɔiti ma: «Gi-ɔelointi, ga ke ɔale mu?»

³⁸ Piyɛle ti woogaaivoteni, ɛ ɔe ti ma: «À wo zie velei maavalibo, wo ɔilagilagi pe ge batize Yesu Kilista laaseigi zu, nii a ke wo zuvaaye ga wa-ɔotoiti, wa Zenvu Nadagai zɔɔ ga faanɛɛ.

³⁹ Mazoloo minazefegi ga ga wano, wa wo-lointi, ta naati tano niiti ti maagoozaai, naati pe de-Maligii da-GALAGI vaazu ti lolisu.» ⁴⁰ Piyele geni zeele wooi wosu ti ma wooi tagiligaa zu, e da ti ipodo, e da ge ti ma: «A bogbo gula tukpoi laawu, nii e vaazu zeelizu yamani poi nii zu nubuseiti ma.»

⁴¹ Zaiti ti yeezeini gooi wu, naati ti batizeni, naama voloi nu waasavago (3 000) gefala ga e veeeni kidaaleve nuiti ba. ⁴² Ti geni woilosu yeenope kalagi ma, nii keelaiti ti geni feezu, ti ge kpofaamai zu, ti da daamii wo, ta ti da GALA falii wo voma. ⁴³ Dualuagi geni ese pe su, mazoloo GALA ge geni maabele vaiti ta laavoo voogiti keezu ga gola ga keelaiti maavele. ⁴⁴ Kidaaleve nuiti pe ti gilini va, ti-goligiti ti ge su gila kpe. ⁴⁵ Ti geni ta-yooiti ta ti-goligiti podizu, ti va ga ma walii, ti gaagwe ese ba, e zoloo ma nu bedema vai ma. ⁴⁶ Ti pe ti geni gaaleezu ba folo-o-folo GALA sei veleri wu, ti geni bului falefalezu ta-velaiti bu, ti daamii wo koozuneei zu, ta zii vagolai zu. ⁴⁷ Ti geni GALA maamusezu, naa voluma ta-vai geni nubusei pe ziilaazu. Folo-o-folo Maligii geni ta bosu kidaaleve nuiti ma bogi va ga niiti e geni ti gizosu.

3

Mefele nui fede fai

¹ Yeeta, Piyele ta Zan ti geni leezu GALA sei veleri wu, GALA falii ma ziegi zu kpoko volo lelei zavasiei ma. ² E zolooni no ga ti vaai ga mefele nui ta, nii e zolooni ga mefelegi. Folo gilagila ti geni vaazu la, ti da GALA sei veleri ma velave naa laaseigi ga: «Pelela Uagoi,» nii a ke e da faabogbo maavali naama nuiti ma, ti leezu GALA sei veleri wu. ³ E Piyele ta Zan gaai ma, ti da le na, e faabogbo maavalini ti ma. ⁴ Piyele ta Zan ti gaazuloni ba, Piyele ge ma: «Wele lee gi va!» ⁵ E gaazuloni ti va, e da jisie ga naati ta ani veezu zea. ⁶ Kele Piyele geni ma: «Wali la zea, ba zanu, kele nii e zea, na naa veezu e ya, naa ga e ga: Nazalate nui Yesu Kilista laaseigi zu, wuzefe, e zie!» ⁷ E soni zeezai va, e buzege. Gaamago no, kogbiti ta tee gainti ti zuloni kpe, ⁸ e vili kpulu, e wuzefe, e da zie. E vileni ti volu, ti le GALA sei veleri wu, e da zie, e da vili, ta e da GALA maamuse. ⁹ Bebei pe ge kaani, e da zie, e da GALA maamuse. ¹⁰ Nubuseiti ti geni gwesu gaazu ba, ga to ga e geni zeizu GALA sei veleri laave naa laaseigi ga: «Pelela Uagoi,» e da falii wo. Fai nii e geeni zunui naa ve, e geni ga laavoo va, ta kulafilibai nuiti be.

Kpoei Piyele sufulani GALA sei veleri wu

¹¹ To bogoi mu ge la mo geni zefezu Piyele ta Zan volu. Bebei bizeni, ti va, ti gaale ba ti ma seizei bosuve, na laa ga «Salomon na-seizei bo kotai.» ¹² Piyele miná gaai ma, e geni nubuseiti

ma: «Izelayele nuiti, lee vaa zu niima vai wo laavoozu? Lee vaa zu wo gaazulosu gi va, ege ga ga ga zunui nii wuzege, e da zie, ga ga zebai baa gi gili velei GALA ba? ¹³ Ade-memewolani Abalaame, Izaake, ta Zakobe ta-GALAGI ga e lebiyai veeni nabotige nui Yesu ve. Pilate geni po ga e pile, keke woun, wo dooni yeeloozu, wo gela ba. ¹⁴ Woun, wo geleni Telebo Nui va, nii nadegai, wo ge ti yeebe nu vaa nui va wo ve. ¹⁵ Zoi e zenvui unda, wo naa vaani, keke GALA ge buzegeni, e kula saai ya, ga ga naama zeeleiti. ¹⁶ Tei goun, gi gidaaleveai Yesu ma, naa ga e kea, daaseigi naa na-zebai zobogi vea la zunui nii ya, nii wo kaazu, ta wo kwee. Kidaalevei Yesu ma, naa ga e zunui nii gedega kpezekele, egevelei wo pe wo kaazu la.

¹⁷ Naa pe poluma, keelointi, faagwetalai ga wo naa geai la, wa wa-gundigiiiti. ¹⁸ Keke kaite, GALA ge boni e gula GALA goo wo nuiti pe da ma yee lufo, ga na-nui nii e ga Kilista naa ga bolu, naa ga e daazeelai gani. ¹⁹ A wo zie velei maavalibo mu, wo lati volu GALA ma, nii a ke wa-gotoiti bale tete. ²⁰ Naazu doogo yeegefalaiti ta va, ti zefe Maligii bo be, naa voluma e naa leve wo ma, nii e deveni ma yeelufo wo ve, nii e ga Yesu Kilista. ²¹ Naa laa yofozu, toga de yesu geebologi zu, eyesu eteai pe ge ge ga ma niine, egevelei GALA ge boni la kaite wolowolo, e gula GALA goo wo nu nadegaiti da.

²² Toozei Moize geni ma: «Maligii, wa-GALAGI ga GALA goo wo nui ta wuzegezu wo ve ga non kevele, wo-geeleaiti saama. A woilo goo ma fai pe su! ²³ Keke ni nui ta a gelena, ga e mina woilo GALA goo wo nui naa woo ma, naama nui gula nanubuseiti saama ga saai.» ²⁴ GALA goo wo nui niiti kpein ti boei, e toozei Samiyele ma, e zeeli naati pe ma, ti vaai toun poluma, ti pe ti niima voloiti ma vaa woni. ²⁵ Wa ga, wo ga GALA goo wo nuiti ta-boganii zefe nuiti, wo ge ga minazefegi ma gulanumai zoloo nuiti, nii GALA ge keeni ade-memewolani be, siegi zu e geni la Abalaame ma: «Peleyegeiti kpein ti eteai zu, ta tuyai zoloo e-mavofodai maavele ma.» ²⁶ Wa ga mounpa GALA ge na-botige nui wuzegeai ma, e tevegai wo ma, nii a ke e tuya loo wo ve, ga e wo gilagilagi pe sege na-telebotala velei ma.»

4

Piyele ta Zan ti lo fai tukpogaaleve nu wolaiti kakalave

¹ Siegi zu Piyele ta Zan ti geni de boezu la nubuseiti po, zalaqa gula nuiti ti vaani, ta GALA sei velei maabe gundigii, naa ve Saduseyinti ba. ² Ti wola yiigaawanaa geni de, toozei ti naati kaani, ti da nubuseiti kala ga tei Yesu wuzegeai, e gula saai ya, goveiti balaa ta wuzege, ti gula saai ya. ³ Ti yeeveeni ti ma, ti ti vili kasoi ga eyesu poluma zobui, toozei kpokoi geni de

niina. ⁴ Aneε naa ve, nu moinmoin ge gidaaleveni naati saama, niiti ti woiloni ti-wooi ma, kidaaleve nui liegɔi a laazeeli nu waadɔɔlugɔ (5 000) zu.

⁵ Poluma zobui, ta-gundigiiti, ta totugɔiti, ta tɔ kalamointi, ti gaaɛeni ba Zeeluzalɛme. ⁶ Zalaɔa gɔla gundigi wolai Ane bɔɔɔi gɛni ti zaama, ta Kayife, ta Zan, ta Aɛgezandele, naa veε zalaɔa gɔla gundigi wolai nά-pɛɛyegɛi wu nuiti pɛ ba. ⁷ Ti vaani ga Piyɛɛ ta Zan, ti naati to gɔkala, ti ti gaaazaɔa, ti gɛ ti ma: «Be nά-zɛbe ba bɛ laasei ka wo niima vai gɛai la?» ⁸ Naazu tɛi Piyɛɛ laaveni ga Zenvu Nadegai, ɛ gɛni ti ma: «À woilo nii ma, wɔi wo ga nuɓuseiti ta-gundigiiti, ta totugɔiti. ⁹ Tɛi wo gi gaaazaɔasu za faa vɔgɔi ma, nii keai seebɛ nu gɔla bɛ, wo gɛ gi dɛɛ, velei baloai la, ¹⁰ wo pɛ à kwɛɛ, Izelayeɛ nuiti pɛ ti kwɛɛ balaa, ga Nazalɛte nui Yesu Kilista, nii wo kpadɔni saa wului ma, GALA ge buzeɔe, ɛ kula saai ya, naama veɛ gɔa zunui nii gɛdɛgai da, ɛ loni wo gɔkala. ¹¹ Tɔ gɔa ɛ ga:

«Kɔtui nii pɛɛ lo nuiti wo gɛɛai ba,
tama tɔ gɔa keai ga kɔtu ɔiingi.»

¹² Yesu gɔla nɔ gɔa kizogi gɔa zoo zɔɔɔsu sabui zu, mazɔɔɔ GALA ge la nu gɔli nɔpɛ daasei feeni eteai zu nuiti saama, nii da zoo gɔizosu ga tɔun maaveɛ.»

¹³ Ti laavɔɔni gola siɛgi zu ti Piyɛɛ ta Zan gɛani la, ti da bɔɛ ga ladalai, mazɔɔɔ ti gɛni kwɛɛni balaa ga naati ta ga kalatala nuiti. Ti kwɛɛni ga naati ta ga Yesu zieɔɔɔɔ vɔɔɔmaiti. ¹⁴ Keɛ tɛi ti gɛni zunui gɛdɛgai gɔazulonɔ ti gɔba, ti la gɛni zooni ti va faa nɔpɛ bo ga goodaavote. ¹⁵ Ti gɛni ti ma naazu, ti gɔla tukpɔɔaaleve velei wu, ti tɔɔzei ga ti da bɔɔɔ gɔaazaɔa kpɔgi zu, ¹⁶ ti da gɛ ma: «Leeni gɔa ada ke ga zunui niiti? Tɔɔzei Zeeluzalɛme nuiti pɛ ti kwɛɛni ga ti laavɔɔ vaa wolai nii gɔlavɛ keɛma, nii ade la zooga ade va maaɔaali. ¹⁷ Keɛ keni ade peɛ leve tuɔɔ ga su mina baagɔ nuɓuseiti saama, ade tɔ sei ti ma, ade ti maalua ga ti mina mɔ bɔɛ daaseigi naa zu nu nɔpɛ gaazu.»

¹⁸ Ti naati tolini vɔlu, ti tɔgi zeɛ ti ma, ti gɛ ma: «Yesu pɛ wo mina mɔ bɔɛ, ba wo va kala bo, Yesu laaseigi zu.» ¹⁹ Keɛ Piyɛɛ ta Zan ti gɛni ti ma: «Begele gɔa soloogai GALA gaazu, gi gɔlo wo ve, ba gi gɔlo GALA bɛ? Wa bɔɔɔi à naama lukpɔɔaalevena! ²⁰ Keɛ gɔun, gi la zooga gi va laaɔɔlu naa ma, nii gi kaai ta gi mɛnigai.» ²¹ Ti naati maaluanɔ vɔlu, ti be ti va. Ti la gɛni naati nimiza veɛ nɔpɛ kaani, mazɔɔɔ nuɓuseiti pɛ ti gɛni GALA dɛbizu, tɔɔzei laavɔɔ vai naa va, nii ɛ gɛeni. ²² Mazɔɔɔ zunui nii ɛ gɛdeni ga laavɔɔ vɔogi, sɔɔɔ konagi a la leve puunaanigɔ (40) va.

Kidaaleve nuiti ta-GALA falii

²³ Ti ti vilégai ma, Piyelé ta Zan ti liini ti-wóolaiti pò be, ti naama vaiti pe sufula ti ma, niiti zalaḡa ḡula ḡundiḡiiti ta totuḡaiti ti boni ti ma. ²⁴ Siégi zu ti naama vaiti menini da, ti pe ti zolooni faa ḡila ma, ti woofula GALA ma, ti ḡe ma: «Maliḡii, da ḡa è geegḡolḡi ta zooli betea, naa veε kpoloḡei va, ta ti zu aniiti pe, ²⁵ da nḡ ḡa è niima wooi vuuni ga da-Yenvu Nadegai maavele, da-wotiḡe nui gi-memewola Davide laave, é ḡe ma: «Leeni vaa zu zii ḡiligiti ti ḡeeni unga wuulee?

Leeni vaa zu ziiti pe ti kisie nakaiti boni?

²⁶ Zou masagiti ti kooi bateni, kundigḡiiti ti yaavai bete Maliḡii laalḡḡoma, ta ná-zunui nii é gulḡ nadegai ziaai ma.»

²⁷ Gaamazu, Elode ta Ponse Pilate, naa veε Izelayele nubuseiti ta zii ḡiligiti ba, ti pe ti ḡaalēni ba taai nii zu, da-wotiḡe nu nadegai Yesu laalḡḡoma, nii é gulḡ nadegai ziaai ma, ²⁸ ti naama vai laazeelive nḡ, nii è deveni ma yeeluḡḡ, da-zobogi ta è-yiimai zu. ²⁹ Niima ziegi zu, Maliḡii, woilo ta-maalua bḡeiti ma, ti bosu, va bu ḡei gi ga da-wotiḡe nuiti gi è-laawooi laazeeli ga ladalai. ³⁰ Da-zobogi ḡula kelema, naa ḡa a ke keḡegi da wo, laavḡḡ voogiti ta maabele vaiti ti da ḡe da-wotiḡe nu nadegai Yesu laaseigi zu.»

³¹ Ti begai ma ga GALA fali, ve ti ḡeni ná gaalebai zu, miná balini, ti pe ti laaveni ga Zenvu Nadegai, ti tḡzei ga GALA daawooi laazeelia ga ladalai.

Kidaaleve nuiti ta-ḡilibai

³² Zḡiti kpein ti ḡeni ga kidaaleve nuiti, ti ḡilini bḡḡḡ va ḡi ḡila ta zenvu ḡila su. Nu nḡpe ge la ḡeni zeagḡli seḡezu ga tḡ ḡila nḡnḡ, kele ti pe ti bḡni ti-ḡḡigiti ma. ³³ Keelaiti ti ḡeni zeele wooi wosu ga zεbe wolai ga Maliḡii Yesu wuzegεve, é ḡula saai ya. GALA ná-zaalai ḡeni botii ḡεezu ti pe ba ga zεbe wolai. ³⁴ Ti zaama, nu nḡpe ge la ḡeni valani ani nḡpe ma, tḡzei zḡiti kpein zooli ba peḡiti ti ḡeni ti ya, ti ḡeni pḡdizu, ti va ga ma zḡngḡi, ³⁵ ti fe keelaiti zea, ti gaagḡwe εse pe ba, egεvelei ma nu maavai la. ³⁶ Leevi mavofodai ta ḡeni ná, daaseigi ga Zozεfe, é ḡeni ga Sipele nu. Keelaiti ti daasei peeni ga Balanabase, (nii poluve ga «nu iḡḡḡḡ nui»). ³⁷ Zooli ta ḡeni zea, é pḡdini, é va ga ma zḡngḡi, é fe keelaiti zea.

5

Ananiase ta Safila ta-vai

¹ Kele zunui ta ḡeni ná, daaseigi ga Ananiase, anzai laa ga Safila, ti ti-ḡḡligi ta vḡdini. ² Naa voluma, ta anzai ti zolooni ma ga ti ma zḡngḡi ḡilazuve make ya, é va ga mḡtai, é fe keelaiti zea. ³ Kele Piyelé ḡeni ma: «Ananiase, lee vaa zu Setana è-yiimave laavegai? E zou zḡngḡi ḡilazuve make, è zεei wo Zenvu Nadegai

ma. ⁴ E va gje è zooli vōdi, da lei dōnō va gjea de? Pōdia voluma balaa, ma zōngōi la gjea è yeema baa? E levege gale mu, è nii gjeḡala vai βete yiimave? Nuiti tei è va zeei wo ti ma, GALA ka è zeei wogai ma.» ⁵ Ananiase naama bōeiti menigai ma, é looni, é za. Zōiti kpein ti naama wooi menini, ti pe ti luani. ⁶ Zunu loungoiti ti wuzegeni, ti maavelevele, ti lii la, ti maagulu.

⁷ Lele savago gjeḡala levegai ma, anzai vaani, kele é la gjeni kwēeni, nii keai. ⁸ Piyele gaazaḡani, é gje ma: «Gaamai wo mà, anḡe nei nuuma walii lieḡōi ḡa, wo zooli vōdiai la?» E naa woḡaavoteni, é gje ma: «Ungo, naa ḡa pōdiai la.» ⁹ Piyele gjeni ma naazu: «Lee vaa zu wo zoloogai ma, ga wo Maligii ná-Zenvvui zuḡōḡō? Wele, zōiti ti liai ti è-zinigi maagulu, ta pelelave, ta liizu ga de da balaa.» ¹⁰ Gaamanō, é looni Piyele ḡōḡōwu, é za. Zunu loungoiti ti leeni, ti ka ga é zaa, ti liini la, ti maagulu sinigi ḡobave. ¹¹ Naama vai dualuagi looni Egilisii pe su, ta zōiti ti naama wooi menini.

Laavōō vai niiti keelaiti ti gjeni keezu

¹² Keelaiti ti gjeni laavōō voogiti ta maabele vai ma mōinmōin keezu nubuseiti saama. Kidaaleve nuiti pe ti βena ḡaale ba GALA sei velei ma zeizei bosuve, ve ná laa ga «Salōmōn ná-seizei bo kotai.» ¹³ Nu ḡili nōpe ge la gjeni veezu ti va, kele ta-vai wola neeni nubusei ve. ¹⁴ Ti maa gjeni liizu ga mōinda ga kidaaleve nu niineiti, zinaa vee anzaa va, niiti ti gjeni bōḡō veezu Maligii ya. ¹⁵ Nuiti ti gjeni liizu vōbō ga seebe nuiti koi yōḡōzu veleiti su, ti da ti la beteiti ta daama ani goiti ma, naa ḡa a ke Piyele a gjena levega, ma niinigi vee balaa tanigaa ma. ¹⁶ Nubuse mōinmōin ge gjeni zeḡezu balaa Zeeluzalēme ḡoba laa goiti su, ti da va ga seebe nuiti, ta niiti kōzōba yenvvuiti ti gjeni ti zu, tama ti pe ti gjeni valozi.

Keelaiti so fai volu, ta ti unmoō fai

¹⁷ Naazu, zalaḡa ḡula ḡundigī wolai wuzegeni ga tolo voovamai, ta koba nuiti pe, niiti ti ga Saduseyeinti ta-bōgi. ¹⁸ Ti keelaiti soni, ti naati pili kaso zigī golai zu. ¹⁹ Kele kpidii, Maligii ná-geezuḡeelai gila ge vaani, é kaso zigīgi ma bogiti daalao, é ti ḡula, é gje ti ma: ²⁰ «À li, wo lo GALA sei velei wu, wo zenvu niinei ma bōei pe daazeeli nubusei ma.» ²¹ Keelaiti ti ḡoloni naama wooi ve, sobuzobui nō gjeni de, ti li GALA sei velei wu, ti tōzei ga kalagi woga.

Zalaḡa ḡula ḡundigī wolai ta ba nuiti ti vaani, ti tukpōḡaaleve nu wolaiti gaale ba ta Izelayele ḡewolaiti. Ti devei veeni ga ti keelaiti kula kasoi ḡa, ti va ga tiye. ²² Kele salavusuiti ti liini kaso zigīgi zu, ti la ti ḡaani. Ti ḡaleni ma, ti va, ti voluvaawo kundigīiti ma, ²³ ti gje ma: «Gi kaso zigīgi ḡaave piligai su kpe, kaso vele make nuiti ti lōni ti-losuveti pelelaveti, kele siegi zu gi

peleiti daalaogai da, gi la nu nɔpɛ kaani bu.» ²⁴ Siɛgi zu GALA sei velei maabeɛ ɣfundigii ta zalaɣa ɣula ɣfundigiiti ti naa menini da, ti ɣidaavilini ga keelaiti ta-vai, ti da boɣɔ ɣaazaɣa ga velei fai nii ɣaa vaazu belazu la. ²⁵ Nui ta vaani, ɛ ɣɛ ti ma: «À woilo deɛ! Zunui niiti wo ti vilini kasoi ɣa, tiya ɣanu, ti loni GALA sei velei wu, ti da nuɓuseiti kala.»

²⁶ GALA sei velei maabeɛ ɣfundigii ta polu nuiti ti liini naazu, ti va volu ga keelaiti, keɛ ti la ɣeni keeni ga maaba vaa, tɔɔzei ti ɣeni luazu ga nuɓusei mina ye ti zɔɔzu ga kɔtuiti, ti va za. ²⁷ Ti vaai ma ga tiye, ti naati toni tukpɔɣaaleɓe nu wolaiti kakala. Zalaɣa ɣula ɣundigii wolai ti ɣaazaɣani, ²⁸ ɛ ɣɛ ti ma: «Gi tɔ toge wo ma kpaan ga wo mina mɔ kala bo zunui tɔna daaseigi zu, keɛ weɛ, wo Zeeluzalɛme laavega kpekpe ga kalagi wo bosu. Wa pɔ ga wo zunui naa ma namai la gi unma mu ɣaa?» ²⁹ Keɛ Piyɛɛ ta keelai zɔiti ti gooɣaavoteni, ti ɣɛ ma: «Keɛni nu ɣolo GALA be, ɛ leɓe nuiti ba. ³⁰ Ade-mɛmɛwolani ta-GALAGI ɣa ɛ Yesu wuzɛɣeai, ɛ kula saai ya, nii wo kpadɔni saa wului ma, wo paa. ³¹ Tɔ ma ka GALA ge buzeɣeai, ɛ sei yeezazuɓe, ɛ ke ga Totuɣɔi ta Kizo Nui, nii a ke Izelayele nuiti ti ti zie velei maavalibo, ta-ɣotoiti suvaaye. ³² Gá ga naama vaiti ma zeeleiti, naa veɛ Zenvu Nadagai balaa ba, nii GALA ge feai naati zea, niiti ti ɣolozu be.»

³³ Naama woiti meni fai wanani ti ma ga gola, ti ɣeni ga ti keelaiti pa. ³⁴ Keɛ Falizien gila ge buzeɣeni kundigiiti saama, daaseigi ɣeni ga Gamaliyele, ɛ ɣeni pɔ ga tɔ kalamɔin, nii nuɓuseiti ti ɣeni wola unfesu ma, ɛ devei veeni ga ti keelaiti kula de eteavɛ. ³⁵ Naa voluma, ɛ ɣeni ti ma: «Izelayele nuiti, à dama ga naama vai, nii wo ɣɛɛzu wo ke ga zunui niiti. ³⁶ Su la de ɣoozani, Tudase wuzɛɣeni, ɛ da boɣɔ ɣɛ ga nu ɣiin, nu unnaanigɔ (400) ɣɛɣala vileni polu. Keɛ ti paani, naa voluma zɔiti kpein ti vileni polu, naati ti vazani, gila kpalaa ge la yeni ná. ³⁷ Tɔun poluma, Galilee nui Zudase wuzɛɣeni daasei seɓe ziegi zu, ɛ nu mɔinmɔin mɛɛnni, ti vile polu. Keɛ tɔ balaa, ti paani, polu nuiti pe ti vaza. ³⁸ Nii niina gɛ bosu wo ma, naa ɣa ga, à mina yeevili niima nuiti ta-vai zu, à ti ye ná, ti li. Ni nuɓuseiti ka ti niima vaa zeikpasui, ɣaa ma ɣɛɛwotiiti keɛzu, su ɣa ɣologolo. ³⁹ Keɛ ni GALA ka ɛ keɛzu, wo la zooga wo va ti ɣologolo. A dama, wo mina va kɔɔi ɣɔɔzu GALA daalɔɣoma.»

Kundigiiti ti vaani gooi wu. ⁴⁰ Ti keelaiti tolini volu, ti naati doɣa ga kpakɔi, ti tɔ sei ti ma kpaan ga ti mina mɔ boɛ Yesu laaseigi zu, naa voluma ti beni ti va, ti li. ⁴¹ Naati ti zɛɣeni tukpɔɣaaleɓe nu wolaiti kakala ga koozunɛɛi, soloo fai zu ti ma ga ti neɛɣulasui zɔɔɔ Yesu laaseigi ma vaa zu. ⁴² Tama folo-folo GALA sei velei wu ta koizuvɛti, ti la ɣeni boɔɔzu ga kalagi woga, ta Woo Niine Uagɔi laazeelii ga Yesu ɣa ɛ ga Kilista.

6

Zeelobai wo fai ga totuɔ nu lafela

¹ Naama ziegi zu, tei kaladopoiti ti ɔeni mɔinzu gola, ti zaama Zuifui niiti ti Geleke wooi wosu, naati ti ɔeni unsuyelii losu ga Ebulu nuiti, mazɔɔ folo ɔilagila kɔnɔgi ɔaagwe ziegi zu, ti la ɔeni ta-voanzaiti daazɔbosu ga pagɔ. ² Keela puugɔ maazu felegɔiti (12) ti kaladopoiti pe gaaleeni ba, ti ɔe ti ma: «É la zolooni ga gi GALA daawooi laazeeli vai ye ná, ɔnɔ gaagwe vai zu. ³ Naa ɔa é ba, kɛleaiti, à yeelo nu lafela va wo zaama, niiti laɔɔ pagɔ ti va, ti laavegai ga Zenvu Nadegai ta ɔimalai, gi naama wotii ve ti ya. ⁴ Goun, gá ɔaabaazu GALA falii ta GALA daawooi ma wotii ma.» ⁵ Naama wooi laani bebei yii ɔa ga pagɔ. Ti yeeloni Etiyeni va, zunui nii daaveni ga kidaalevei ta Zenvu Nadegai, naa voluma Filipe ta Pɔɔkɔɔ, Nikɛnɔɔ ta Timɔn, Paalemeenase ta Antiyɔse nui Nikɔla, nii é laɔni mɔungi Zuifuiti ta-GALA pelei ma. ⁶ Ti ti leeni ga keelaiti, naati kpegai ma ga GALA falii ɔe, ti yeelaani ti ma.

⁷ GALA daawooi zu ɔeni wɔɔɔzu, kaladopoiti ti da mɔin Zeeluzalɛme, zalaɔa ɔula nui ma mɔinmɔin ge ɔeni ɔidaalevezu balaa.

Yesu Kilista ná-zeelei Etiyeni zɔɔ vai

⁸ Etiyeni nii GALA ná-zaalai ta ná-zɛbei ɔeni ba ga gola, é ɔeni maabele vaiti ta laavɔɔ voogiti keezu nuɔuseiti saama. ⁹ Kele nui tanigaa ti wuzegeni daalɔɔma, tanigaa ti zɛɔeni GALA deɔi velei wu, nii daaseigi ga «Duɔi niiti ti unmɔɔgai,» naa tanigaa ti ɔeni ga Silene Zuifuiti ta Alegezandili veaiti, naa veɛ Silisi ta Azi Zuifuiti ba. Ti Etiyeni maɔaalini, ¹⁰ kele ti la ɔeni ziezu bu, tɔzei é ɔeni ɔɔzezu ga ɔigi, nii Zenvu Nadegai ɔeni feezu zea. ¹¹ Ti veleni nuiti su, ti da ɔe ma: «Gi goomenige, é da woo ɔɔi wo Moize ta GALA daalɔɔma.» ¹² Uele ɔana ti vuutugi leveni la nuɔuseiti saama, ta totuɔɔiti, naa veɛ tɔ kalamɔinti ba, naa voluma ti liini, ti so ga maabaai, ti vaa la tukpɔɔaaleve nu wolaiti pɔ. ¹³ Ti zee zeeleiti kulani, ti da ɔe ma: «Zunui nii ɔa woo ɔɔi wosu nɔ ɔɔ ada ɔadegai ta tɔgi laalɔɔma. ¹⁴ Mazɔɔ gi goomenige, é da ɔe ma, Nazalɛte nui Yesu ɔa ade ve ɔologolosu, ta é faa vɔɔmaiti maavalibo, niiti Moize ti leai ga adeye.» ¹⁵ Zɔiti kpein ti ɔeni zeini tukpɔɔaalevezuve, ti ɔaazuloga ɔeni de Etiyeni va, ti peteni ga gaazuve ɔeeve eɔe geezuɔelai.

7

Etiyeni ná-kpɔɔezufulai

¹ Zalaɔa ɔula ɔundigi wolai ɔeni ma: «Gaama ɔa nuu nei ti bosu?» ² Etiyeni goɔaavoteni, é ɔe ma: «À woilo mà, wɔi wo ga kɛeni ta kɛleaiti! Lebiya GALAGI ɔulani kelema ade-memɛwola

Aḅalaame ṵe, siegi zu é ḡeni la Meezṵṵṵtami, aisa é va li, é zei Galan. ³ E ḡeni ma: <Zeḡe ḡa-yooi zu, ḡa-woladai zu, li zooi naa zu, ṵe ḡe ná lēezu ga ḡe.> ⁴ Názu ḡa é ḡula la Kaledde yooi va, é li é zei Galan. Miná ḡa é yeṵi ná, keeḡe zaai ma, GALA ge ḡude la zooi nii zu, ṵe wo zeini ná za. ⁵ E la ḡeni ada nṵpe feeni zea naama yooi zu, anee kṵḡṵ lo daa ḡila keḡala you, kele é minazegeni be ga toḡa zooi naa veezu be, ta mavofodaiti be tṵun poluma, naazu doun nṵpe ge la ḡeni de zea. ⁶ A woilo dee naa ma, nii GALA ge boni ma: <Suḡwee ga è-mavofodaiti ta ḡe ga seikṵḡṵma nuiti zooi taḡili su, ta ḡe ná ga duṵiti, ti ti zopele nṵu kona unnaanigṵ (400) laawu. ⁷ Kele ná zii naa lukṵḡṵaaleṵe, nii ta duṵlai ḡe zeezu, naa ṵoluma, ta ḡula, ti va, ti dēbi ṵe.> ⁸ Naa ṵoluma, GALA ge minazegegi beṵeni ti yṵḡṵzu ta Aḅalaame, é tatipeṵevolui ḡe ga ma ṵoogi. Naa ḡa é keeni, é Izaake zṵṵḡgai ma, é tatini peṵevolu foloi lṵsavasiēi ma, Izaake balaa keeni ḡana nṵ ga Zakṵbe, Zakṵbe balaa ke ḡana nṵ ga ade-memewola puugṵ maazu felegṵiti (12).

⁹ Ade-memewolani ti toloi ḡulani ga Zozefe, ti pṵdi ga ti lii la Ezipete yooi zu. Kele GALA ge ḡeni ba, ¹⁰ é kula ná-maanṵḡṵi pe su. GALA ge ḡigi veeni zea, é zaala zṵṵḡ Ezipete masagi Falagṵn ḡaazu, naa sei ga kundigṵii Ezipete yooi ta ná-peṵeyegēi unda. ¹¹ Pului looni Ezipete yooi zu ná pe ta Kanaan yooi balaa su, kṵṵṵi wola wṵṵṵni, ade-memewolani ti la ḡeni ḡṵnṵ sṵṵṵsu. ¹² Zakṵbe menigai ma ga moloji ḡa Ezipete yooi zu, é ade-memewolani teveni ná mṵnṵpa. ¹³ Ti zie laa velesiēi zu, Zozefe ḡṵḡṵ lēeni ga keeḡelointi, Falagṵn Zozefe ḡulazuṵe ḡweeni. ¹⁴ Naa ṵoluma, Zozefe valini ga ti va ga keeḡe Zakṵbe, ta ná-peṵeyegēi pe, ti pe kṵḡa ḡeni ga nu ṵuulṵfela maazu lṵlugṵ (75). ¹⁵ Zakṵbe liini Ezipete, é ye ná, é za, ade-memewolani balaa ti za. ¹⁶ Ti liini ga ti-ma ṵoomaiti Sikeme, ti ti maḡulu Aḅalaame ná-kabamaṵe, nii é geyani ga walii Amṵṵ ná-doun zunuiti ma Sikeme.

¹⁷ Tei yeeḡeḡalai maa ḡeni buḡazu ga GALA ná-minazegegi laazeeli, nii é keeni Aḅalaame ṵe, ada-nuḡuseiti ti mṵinni, ti buḡu Ezipete yooi zu, ¹⁸ eyesu masagi taḡili ge wuzeḡe Ezipete yooi zu, nii é la ḡeni Zozefe ḡwee. ¹⁹ Masagi naa zeini ada-nuḡuseiti ga, é ḡa ade-memewolani kṵṵṵ, eyesu é ḡe naati ma, ti ḡa ta-loun neḡiti kula peṵei va, ti ḡa za.

²⁰ Naama ziegi zu ḡa Moize zṵṵḡga da, gola va GALA gaazu. E keeni ga alu savagṵ, ti ḡa kṵnṵkula keeḡe ṵeṵei wu. ²¹ Siegi zu ti kulani la peṵei va, Falagṵn ná-doun anzanui seḡeni, é kulasu eḡe kṵḡṵ loun zunu. ²² Moize kalagi zṵṵḡni Ezipete ḡimalai pe su, sebei wṵṵṵni kṵṵezuḡulai ta keewotiiti su.

²³ E kona ṵuunaanigṵi (40) zṵṵḡgai ma, ḡi ge looni be ga é wele keeḡelointi ma, Izelayeṵe nuiti. ²⁴ E gila kaani, ti ḡa kṵṵṵ,

é naa maaloboni, nii ti feni kpólózu, naa nǎnǎi ʋotokulazuve, é Ezipete nui ʋaani. ²⁵ E fisiseni ga keefelointi ta gaaḡa ga GALA ka pǎ é ti fizo ga maavele, kele naati ti la feni naa gaaḡaani. ²⁶ Poluma voloi, é liini, é lǎ tanigaa yǎḡózu, niiti ti feni ɲepii ḡǎózu, nii a ke é ti yǎḡózuβete, é feni ti ma: «Wa ga keefelointi, lee vaa zu wo bǎḡǎ bǎlǎzu?» ²⁷ Kele zǎi é feni bǎlǎi bǎlǎzu, naa goolaavilini, é ḡe ma: «Be ḡa é è zeida ga kundigii ta tukpǎḡaaleve nui gi unda?» ²⁸ Da pǎ è pǎa, eḡevelei è Ezipete nui ʋaani la wogi?» ²⁹ Moize naama woiti menigai ma, é ʋelani, é li, é zeí Madiyan nuiti ta-yooi zu, é doun zunu felegǎ zǎlǎ miná.

³⁰ Kona ʋuunaanigǎ (40) levegai ma mǎnǎ, geezuḡeelai gila ge ḡulani be kelema Sinayi gizei ma levebai zu, abuzogi zaama, nii é feni kpǎnǎ goi ʋa. ³¹ Moize laavǎǎ ʋelei ma ga naama ḡulakelemai, é feni maabuḡazu ba ga é ka, Maligii bǎeni pǎ, é ḡe ma: ³² «Nǎ ḡa gè ga è-memewolani ta-GALAGI, Abalaame, Izaake, ta Zakǎbe.» Moize zasubalini, é la feni zoosu é ʋa wele. ³³ Maligii feni ma: «Da-zavalagiti kula ḡǎḡǎa, mazǎlǎ adave ʋe è loni ná, zou ʋe gè maapɲe ʋeai ba. ³⁴ Gaamazu, gè nǎ-nuβuseiti ta-bǎlǎi ḡaa Ezipete yooi zu, gè ti bala gooi meniga, ti bosu. Gè ʋaa ga gè ti unmǎǎ. Naa ḡa é ba, nǎ è levesu Ezipete yooi zu.»

³⁵ Moizei tǎna nii ti ḡeleni ba, ti da ḡe ma: «Be ḡa é è zeida ga kundigii ta tukpǎḡaaleve nui?» Naa ḡa GALA ge teveni ga kundigii ta unmǎǎ nui, geezuḡeelai ná-kpǎbai zabui zu, nii é ḡulani be kelema kpǎnǎ goi zu. ³⁶ Tǎ ḡa é ti ḡulani Ezipete yooi ʋa ga maabele vaiti ta laavǎǎ vaiti, Kpolode Bǎigi zaama ta tevebai zu kona ʋuunaanigǎ (40) laawu. ³⁷ Moize ḡilagi naa nǎ ḡa, é feni Izelayele nuiti ma: «GALA ka GALA goo wo nui ta wuzegezu wo ʋe ga nǎun kevele, wo-ḡeeleaiti saama.» ³⁸ Siegi zu nuβuseiti gaalea feni de la ba tevebai zu, tǎnǎ ḡa é feni ade-memewolani zǎḡózu ta geezuḡeelai, nii é feni bǎezu pǎ Sinayi gizei ma. E zenvu su woiti sǎlǎni, ga é ti laazeeli ade ma.

³⁹ Ade-memewolani ti la feni keeni, ti ʋa ḡolo be, kele ti feni daavilisu, ti-yiimave pe tatiga feni de Ezipete yooi ma. ⁴⁰ Ti feni Aalǎn ma: «Wuzegena, è galagiti kpɛte gi ʋe, ti lo gi luḡǎ, mazǎlǎ Moize nii, é gi ḡulaai Ezipete yooi ʋa, gi la kwɛɛ nii keai la.» ⁴¹ Naama ziegi zu, ti nike yivoi maaniinigi βeteni, ti da zalaḡaiti kula kǎḡǎ ganigi naa ʋe, ti da ḡoozunɛ naa ma, nii ti kpɛtai ga ti bǎḡǎ yeei. ⁴² GALA ge ʋoluaveni ti ʋa, é ti ye ná, ti da aniiti pe deβi, ti volozu geegǎlǎgi zu. Naa ḡa seveai GALA goo wo nuiti ta-zɛveí zu ga:

«Ee, Izelayele nuiti, zalaḡa zuai wo feni ti ʋaazu, ta zalaḡai niiti
wo feni ti ḡulazu

kona ʋuunaanigǎ (40) laawu tevebai zu,
nǎ ḡa wo feni ti ḡulazu bè 6aa?

43 Ba-o, wo Mələke ná-sege vɛlei zɛɣeni,
ta wa-ɣalagi Lefan ma zomideɣai,
maaniinigi niiti wo ti bɛɛɛai ga wo da nɔkɔ ti wu!

To ɣa é ba, ná wo levesu duɔlai zu poun Baɓilɔne volu vɛlei.»

44 Ade-mɛmɛwolani keai ma tevebai zu, sege vɛlei ɣeni ti ya, nii minazɛɣegi ma zɛvɛi ɣeni bu, sege vɛlei nii GALA ge Moize leveni ga é to, ga naama ɣazavigi nii é kaani. 45 Ade-mɛmɛwolani ti naa zɔɔɔɔgai ma, Zozuwe yeni ti luɣɔ, ti lɛɛ la zoi naa zu, ti kulani ziiti zea, niiti GALA ge ɣeni ti bɛɛɛzu ti luɣɔ. Sege vɛlei naa yeni ná eyɛsu Davide ná-yeeɣɛɣalagai, 46 naa zaala zɔɔɔni GALA gaazu, é suvali ga zobo ge ve bɛ, é pɛɛ lo Zakɔbe ná-GALAGI vɛ. 47 Keɛ Salɔmɔn ɣa niina, é pɛɛi lɔni GALA bɛ. 48 Keɛ anɛɛ naa vɛ, GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa la da ga zɛi pɛɛi wu, nii togai ga nu bɔɔɔ yeei, eɣvɛvɛi GALA goo wo nui boni da, é ɣɛ ma:

49 «Maliɣii wooi ɣaa: Geeɣɔɔɔɔ ɣa é ga ná-masa kpɔkpɔɔɔ,
zoi ɣɛ ga ná-kɔɣɔloma anii.

Pɛɛi ma zii bɛgele ɣa wa to bɛ?

Mini ɣa ná a ɣɛ ga sɛizuvɛ?

50 Ná lɛi gɛ va naama aniiti pɛ kpɛɛ ɓaa?»

51 Ee, suvɔɔ nuiti, niiti ti-yiimavɛ, ta ti-woiyɛɣeiti daaɣulugai! Wa Zenvu Nadagai zakpesu yeenɔpɛ! Wo ɣulavɛ ga wo-mɛmɛwolani. 52 GALA goo wo nui bɛ ɣa, wo-mɛmɛwolani ti la kpɔɔni? Ti naati paani vɔɔ, niiti ti ɣeni Telebo Nui vaa vai wosu ma yeelufɔ, nii wo yaavaai, wo pa. 53 Wɔigi wo GALA ná-tɔgi zɔɔɔɔgai ga geezuɣeelaiti maavele, keɛ wo la keɛni wo va ɣolo bɛ.»

Etiyeni zɔɔ vai ga kɔtuiti

54 Ti naama woosti menigai ma, é wanani ti ma ga gola, ti da niigai zie ga Etiyeni laalɔɣɔma. 55 Keɛ tɛi Etiyeni mu daavega ɣeni de ga Zenvu Nadagai, é ɣaazuwuzɛɣeni geeɣɔɔɔɔ zu vɛle, é GALA ná-lɛbiyai ɣaani, ta é Yesu ɣa lɔni GALA zeezazuɛ. 56 E ɣeni ma: «Ná geeɣɔɔɔɔ laalaogai ɣaazu, ta Nu ná-Doun Zunui lɔni GALA zeezazuɛ.» 57 Názu ɣa ti kpeei looni la, ti da ti-woiyɛɣeiti daaɣulu, ti bize vɔɔma daalɔɣɔma. 58 Ti kpɛɛni, ti kula taai va, ti da sɔ ga kɔtuiti. Naama zeeleiti ti ɣeni ta-zɛɣeiti feezu zunu lɔngoi ta ya, nii daaseigi ɣeni ga Sole. 59 Siɛgi zu ti ɣeni Etiyeni zɔɔzu la, é ɣeni GALA falizu, é da ɣɛ ma: «Maliɣii Yesu, yeezei zɛnvui wu.» 60 Naa vɔluma, é vilɛni niibii ɣa, é bain ga woo wola, é ɣɛ ma: «Maliɣii, mina niima ɣotoi la ti unma.» E naa wogai ma, é zaani.

8

¹ Sole vaani bu, ti Etiyeni va.

Wainzegemai ta kidaaleve nuiti faza fai

Naama voloi nɔ, wainzegema wolai laaleɛni Zeeluzalɛme Egilisii wu. E ɟula keelaiti polu, kidaaleve nuiti pe ti vazani Zudee laaiti ta Samali laaiti su. ² GALA gaazuluaba nuiti ti Etiyeni maɟuluni, ti wola wɔlɔ ná-faa zu. ³ Kele Sɔle mu ge ɟeni Egilisi nuiti kpɔlɔzu, é ɟeni leɛzu peɛiti bu, é ɗa kidaaleve nuiti folo ná, zunuiti ta anzanuiti, é ɗa ti vili kasoi ɟa.

GALA daawooi laazeeli vai Samali

⁴ Zɔiti ti vazani, naati ti ɟeni liizu aɗeti, ti ɗa Woo Niine Uagɔi laazeeli. ⁵ Filipe yeini Samali laa wolai gila su, é Kilista ná-fai laazeeli ná. ⁶ Bebei pe ge woiloni ga pagɔ Filipe wooi ma, siegi zu ti ɟeni gooi menisu da, ti ɗa laavɔɔ vaiti ka, niiti é ɟeni ti ɟeezu. ⁷ Mazɔlɔɔ kɔzɔba yenvui ma mɔinmɔin ge ɟeni ɟulazu ine su nuiti su, ti ɗa kpeeɪ loo ga gola, naa voluma meɟele nuiti ta maaleɟefe nui ma mɔinmɔin ge ɟeni valozu. ⁸ Koozunɛ wolai ɟeni taa wolai naa zu.

⁹ Kaite zunui ta ɟeni taai naa zu, daaseigi ga Simɔn, é ɟeni molikula fai ɟeezu, é Samali nuɓuseiti pe daavɔɔni, é ɟeni ɓɔɟɔ leɛzu ga toɟa ga nu wola. ¹⁰ Eɛe pe, é zo doungoiti ma, é li kpakologiti pɔ, ti ɟeni woilosu goo ma ga pagɔ, ti ɗa ɟe ma: «Zunui nii ɟa é ga GALA ná-zɛbei, nii daaseigi ga «Zɛbe Wolai.» » ¹¹ Ti wola ɓatani ba, mazɔlɔɔ é leɓini gola ti laavɔɔzu ga ná-molikula faiti. ¹² Kele siegi zu ti ɟidaaleveni la Filipe laawooi ma, nii é ɟeni GALA ná-masadai ta Yesu Kilista laaseigi ma Woo Niine Uagɔi laazeelizu ti ma, zinaa ta anzaa, ti ɓatizeni. ¹³ Simɔn ɓɔɟɔi ɓalaa ɟidaaleveni. Kpegai ma ga ɓatize, é la mɔ ɟeni zɛɟezu Filipe volu. Daa ɟeni vɔɔzu ga maabele vaiti ta laavɔɔ vai, niiti Filipe ɟeni ti ɟeezu.

¹⁴ Keelaiti ti ɟeni Zeeluzalɛme, ti menigai ma ga Samali nuiti ti yeezeida GALA daawooi wu, ti Piyele ta Zan leveni ti ma. ¹⁵ Naati ti zeelii ma ná, ti GALA falini ti ve, nii a ke ti Zenvu Nadegai zɔlɔɔ. ¹⁶ Mazɔlɔɔ Zenvu Nadegai la ɟeni de yeini ti tanɔpe ma, ti ɓatizeni nɔ Maliɟii Yesu laaseigi zu. ¹⁷ Piyele ta Zan ti yeelaani ti ma, ti Zenvu Nadegai zɔlɔɔ.

¹⁸ Simɔn kaai ma ga kidaaleve nuiti ta Zenvu Nadegai zɔlɔɔsu siegi zu keelaiti ti yeelaazu la ti ma, é walii leteni Piyeleni ta Zan ma. ¹⁹ E ɟeni ti ma: «À ma zɛbei ve bɛ, ga zɔi nɔpe ná yeela ma, ma nu Zenvu Nadegai zɔlɔɔ.» ²⁰ Kele Piyele ɟeni ma: «Da walii ye è va, wo li undaaviligi zu, tɔɔzei ɗa ɟisielezu ga GALA ná-veɓanii ɟa zɔlɔɔsu ga walii. ²¹ Dɔnɔ ta è-vɔɔda nɔpe ge la niima vai zu, mazɔlɔɔ è-yii la zɔleni GALA gaazu. ²² Nimiza mu ga è ɟoozu ɟisie ɲɔi, Maliɟii maanɛɛɛ, nii a ke ni soloo faa ve, é è zuvaaye ga kisiei, nii è è-yiimave. ²³ Mazɔlɔɔ velei gè kaazu la, è laavege ga faa wanai, ta ɗa ga faa ɲɔi ná-duɔi.» ²⁴ Simɔn

ɣeni ma: «Wa ɓɔɣɔi à Maliɣii maanεενε bè, nii a ke nii kpein wo bogai, naa tanɔpe ge mina zeeli mà.»

²⁵ Piyεε ta Zan ti begai ma ga zeele wooi wo, ta ti Maliɣii laawooi laazeeli, ti ɣaleni ma Zeeluzalεme, ti ɗa li ga Woo Niine Uagɔi laazeeli Samali nuiti ta-laa go mɔinmɔin su.

Filipe ta Etiyɔpi ɣundiɣi wolai

²⁶ Yeeta, Maliɣii ná-geezuɣeelai gila ge ɓɔeni Filipe ɔɔ, é ɣe ma: «Wuzεɣe, é li ga lekpeɓa ɔelei nu yeezazuɔe, pelei naa zu nii é zeɣezu Zeeluzalεme, é yei Gaza ɔelei, nii é teɔebai zu.» ²⁷ Filipe liini gaamanɔ. Ná-pelei zu, é zunu zεεɣagai gila kaani, Etiyɔpi nu ɣeni de. E ɣeni ga kundigɣi wola, Etiyɔpi masa anzanui Kandase ná-naavoloi unda nui ɣeni de. E ɔaani Zeeluzalεme GALA ɗεbizu. ²⁸ E ɣeni ɣalesu ma, é zeini ná-soo wotoloi zu, é ɗa GALA goo wo nui Ezayi ná-seɔei ɣala. ²⁹ Zenvu Nadagai ɣeni Filipe ma: «Maaɓuɣa soo wotoloi nuu ɔa.» ³⁰ Filipe ɓizeni, é Etiyɔpi zunui woomeni, é ɗa GALA goo wo nui Ezayi ná-seɔei ɣala. E ɣeni naa ma: «Nii é kalasu, ɗa gaagaaazu nei?»

³¹ Zunui gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Nà gaagaa ɣale, ni nu la sugulani mà?» E Filipe lolini ga naa ε, é zeɣi koba wotoloi zu. ³² Uε é ɣeni ná ɣalasu, é zeɔeni ná ga:

«É la ɣeni woo ɣe gila kpalaa boni,

eɣe baalagi ti liizu la paazuɔe,

eɣe baala zivoi é loni maaleɣa leve nui ɣakala.

³³ Ná-ɓɔɣɔmaayeii zu, ti ná-tukpɔi ɣaaleɔeni ga telebotalai,

ɓe ɣa a keεɣalazuɔeti ɗεε?

Mazɔɔɔ zenvui ɣulani zea.»

³⁴ Etiyɔpi zunui Filipe ɣaazaɣani, é ɣe ma: «Nà é maanεεnezu, ɓe ɣa GALA goo wo nui vaazu ma? Tɔ ɓɔɣɔi ɔe, ɓaa nu ɣili be?» ³⁵ Filipe kpɔei zeɣeni naazu, é tɔɔzei naama zeɔei zu wooi ma, é Yesu ná-Woo Niine Uagɔi laazeeli ma. ³⁶ Ti yeni liizu, ti zeeli aɗe ta, ɔe ziei ɣeni ná, kundigɣii ɣeni Filipe ma: «Wεε ziei ɔa. Lee ɣa é pele levesu tɔɣɔ, gè ɔa ɓatize?» ³⁷ Filipe gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Ni ɗa ɣidaaleɔena ga è-yiimaɔe pε, ɗa zoo ɓatizesu.» Zunui ɣe ma: «Gè ɣidaaleɔea ga Yesu Kilista ɣa é ga GALA Doun Zunui.» ³⁸ Etiyɔpi zunui devei veeni ga wotoloi lo. Filipe ta zunui naa ti felegɔ ti ɔileni ziei wu, Filipe kpatize. ³⁹ Siegi zu ti ɣulani la ziei wu, Maliɣii ná-Zenvui Filipe zeɣeni. Etiyɔpi zunui la mɔ ɣeni Filipe ɣaani, keε é liini ga koozunεei. ⁴⁰ Filipe weleni nɔ, é ɓɔɣɔ ɣa Azɔte, naa ɔoluma, taa wolai niiti kpein é ɣeni levesu ti zu, é Woo Niine Uagɔi laazeelini naati pε, eyεsu é zeeli Seezalee.

¹ Naama ziesu, Sɔle ɣeni ba nɔ, é ɗa maalua vaiti ta nu vaa vai wo Maligii ná-kaladopoiti daalɔɣɔma. E liini zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai vɔ be, ² é sevea ɣaizie zea, tevegai Damase GALA ɗebi velei wu nuiti ma, ga ni a nu nɔpe kaana, zunu ɓaa anzanu, é kidaaleve vele niinei naa ma, é gili, é vaa la Zeeluzalɛme.

³ Kɛai ma pelei zu, é ɗa li, maaɓuɣaai ma Damase va, gaamago nɔ wozakalagi ta ɣulani geegɔlɔgi zu, é ɗa volo maagoolii zu. ⁴ E looni zooi ma, é wooi ta menini, é ɗa toli, é ɗa ɣe ma: «Sɔle, Sɔle, lee vaa zu è wɔinzeɣezu?» ⁵ E ɣeni naa ma: «Be ɣa ga de, Málígíí?» Naa ɣe ma: «Nà ɣa gè ga Yesu, nii è wɔinzeɣezu. ⁶ Kɛɛ wuzeɣe, è le taa zu, ta naa wo è ma, nii ɗa kɛ.» ⁷ Sieɲɔɣɔiti ti loni, ti laavɔ kpaan, ti la zooni ti va woo ɣila kpalaa bo, ti ɣeni wooi menisu, kɛɛ ti la ɣeni nu nɔpe kaazu. ⁸ Sɔle wuzeɣeni zooi ma, gaazuzegeni ma, kɛɛ é la ɣeni wozaɣaazu. Ti soni zeei va, ti lii la Damase. ⁹ E kɛeni ga folo savagɔ, é la wozaɣaazu, é la laamiizu, é la ɓɔɔlezu.

¹⁰ Tama kaladopoi ta ɣeni Damase, daaseigi ga Ananiase. Maligii tolini, é ɣe ma: «Ananiase!» E googaaavote, é ɣe ma: «Nà ɣaa, Málígíí!» ¹¹ Maligii ɣeni ma: «Wuzeɣe, è li ga koiyɔɣɔzu velei nii daaseigi ga «Sɔlegai,» è wele Zudase ná-pelei wu ga zunui nii daa ga Sɔle, Taalese nui, mazɔɔ toɣa GALA falizu. ¹² Tama é zunui ta ɣaave kulakɛɛmai zu, daaseigi ga Ananiase, é ɗa le pelei wu ga é yeela ma, nii a ke gaazuve zeɣe ma.» ¹³ Ananiase ɣeni ma: «Málígíí, gè meniga nu mɔinmɔin da, ga zunui naa faa ɲɔu mɔinmɔin kɛa ga ɗa-nuiti Zeeluzalɛme taazuve. ¹⁴ Naa vɔluma, zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti ta-zobogi ɣa zea ve, nii a ke é naati gili, zɔiti nɔpe a ti ɣa, ti ɗa woogula GALA ma è-laaseigi zu.» ¹⁵ Kɛɛ Maligii ɣeni ma: «Li, tɔzei zunui nuu ɣa ga anɲakai nii gè yimazeɣeai la, nii a ke é ɗaaseigi ɣula kɛɛma zii ɣiligiti be, ta masagiti, naa veɛ Izelayele nuɓuseiti ba. ¹⁶ Nà ɓɔɣɔi, nà vaazu deɛzu la, velei é vaazu ɓɔɔzu la bɛ.»

¹⁷ Ananiase liini, seeliai ma pelei wu, é yeelaani Sɔle ma, é ɣe ma: «Kɛɛloun Sɔle, Maligii Yesu, nii kulaai é ve kɛɛma pelei zu, nii é vaai la, naa ɣa é tevegai ga è-ɣaazuve zeɣe ma, ta è laave ga Zenvu Nadagai.» ¹⁸ Gaamago nɔ, é ɣeeni eɣe ani ɣalaiti ta ɣula Sɔle ɣaazuve, ti loo, gaazuve zeɣe ma. E wuzegeni, é batize. ¹⁹ E daamii wogai ma, é zebei zɔɔɔni. E foloi tanigaa ɣeeni kaladopoiti ba, niiti ti ɣeni Damase. ²⁰ E tɔzeini gaamago ga Yesu ná-fai laazeeli GALA ɗebi veleititi bu, é ɗa ɣe ma: «Yesu ɣa é ga GALA Doun Zunui.» ²¹ Zɔiti pe ti ɣeni goomenisu, ti laavɔɔni, ti ɗa ɓɔɣɔ ɣaazaɣa ga: «Nii lei é ɣea naama nuiti wɔinzeɣezu Zeeluzalɛme, niiti ti GALA tolisu daaseigi nii zu? Kɛbe, paa ungi ɣa nɔ ga é naama nuiti gili, é li ga tiye zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti pɔ, kɛɛ?» ²² Kɛɛ folo-o-folo Sɔle ná-kala gooi

zebei ɣeni baagʒozu: Zuifui niiti ti ɣeni Damase, ti la mʒ ɣeni kwεε nii ta bo, tʒʒzei é ɣeni dεεzu ga tiye ga Yesu ɣa é ga Kilista.

²³ Yeeɣɣɣala zuɣooza tevegai ma, Zuifuiti ti bʒɣʒ leveni ga ti paa. ²⁴ Sʒle faa ɣwεeni ta-yaava vai zu. Ti ɣeni welezu vʒlo taa zigidaveti ma, folo vεε kpidi va, nii a ke ti paa. ²⁵ Kele, ná-kaladopoiti ti seɣeni ga kpidii, ti da kpʒlɔgi zu, ti zeɣi ga sigigi volu velei.

Sʒle ɣeni Zeeluzalɛme

²⁶ Sʒle zeelii ma Zeeluzalɛme, é kʒɣʒni ga é vʒ pεε kaladopoiti ba, kele ti pε ti ɣeni luazu ba, ti la ɣeni laani da ga é ɣea ga kaladopoi ta. ²⁷ Balanabase seɣe vele ɣana, é lii la keelaiti pʒ be. E naa kpein suɣulani ti ma, velei Maligii bʒɣʒ lεeni la ga Sʒle pelei zu, é bʒε pʒ, ta velei Sʒle GALA daawooi laazeelini la ga ladalai Maligii Yesu laaseigi zu Damase. ²⁸ E zo naazu ma niina, ta naati ti ɣeni lεεzu, ti da yei Zeeluzalɛme taazuve, é da GALA daawooi laazeeli ga ladalai Maligii laaseigi zu. ²⁹ Zuifui niiti ti Geleke wooi wosu, ta naati ti ɣeni yepezu, ti da bʒɣʒ maagʒaali, kele naati ti ɣeni paa ɣelegele gaiziezu. ³⁰ Kidaaleve nuiti ti naa zuɣwεεgai ma, ti liini la Seezalee, ti teve Taalese.

³¹ Ziileigi ɣeni Zudee Egilisii pε su, ta Galilee, naa vεε Samali va, é ɣeni wʒʒʒzu kidaaleveɣi zu, é da zie bʒɣʒmaayeeɣi zu Maligii ve, gaa ɣeni wʒʒʒzu ga nui lieɣi, nii é ɣeni vεεzu ba ga Zenvu Nadagai ná-kpʒbai.

Enee valo vai

³² Tei Piyεle ɣeni levesu zooi zu ná pε, é zeelini balaa kidaaleve nuiti pʒ be, niiti ti ɣeni Lida taazuve. ³³ E zunui ta ɣaani ná, daa ga Enee, é laani seebε vetei ɣa kaite kona dʒsava laawu ga kʒʒsama zeebei. ³⁴ Piyεle ɣeni ma: «Enee, Yesu Kilista é valoa! Wuzεɣe, da bʒɣʒi é da-vetei le ba.» E wuzεɣeni gaamago. ³⁵ Lida ta Salʒn nemei zu nuiti pε ti miná ɣaai ma, ti ɣidaaleveni Maligii ma.

Dʒlɔkase wuzεɣe vai,

é ɣula saai ya

³⁶ Kidaaleve anzanu ɣila ge ɣeni Zʒpee, daa ga Tabita, (nii poluve ga «Dʒlɔkase»), é ɣeni botii vago mʒinmʒin keεzu, é da faabʒɣʒi ke. ³⁷ Naama ziegi zu, é zeebɛni, é za. Ti maagbaai ma, ti daani geezu velei ta wu. ³⁸ Zʒpee ɣaladopoiti ti menigai ma ga Piyεle ɣa ti ɣobave laai zu Lida, ti zunu felegʒ leveni polu, ti ɣe ma: «Soma, é va fala gi vʒ be.» ³⁹ Piyεle wuzεɣeni, é vile ti volu, ti li. Ti zeelii ma, ti lεeni la geezu velei wu. Poanzaiti pε ti maabʒɣani ba, ti da wʒʒ, ti ɣeni seɣe goiti ta tookʒba wolaiti dεεzu la, niiti Dʒlɔkase ɣeni ti bεtezu ti ve, siegi zu naa ɣeni la ti va. ⁴⁰ Piyεle εse pε kulani eteave, é GALA fali. Naa

voluma, é gaaʋoteni poomai ma, é gɛ ma: «Tabita, wuzegɛ!» Naa gaaʋuzegɛni ma, é Piyelɛ gɛ, é zɛba é zeɪ. ⁴¹ Piyelɛ yeelaani zea, é buzegɛ, naa ʋoluma é kidaaleʋe nui ta poanzaiti tolini, é dɛɛ ga tiye, é vulua. ⁴² Zɔpee nuʋuseiti pɛ ti naa mɛnini, ma mɔinmɔin ge gɪdaaleʋe Maligii ma. ⁴³ Piyelɛ yeedegɛgala go gɛni Zɔpee kɔlɔ bɛtɛ nui ta ʋɔ bɛ, nii daa ga Simɔn.

10

Kulakɛləmai Kɔlenɛye sɔlɔni Seezalee

¹ Zunui ta gɛni Seezalee, daaseigi ga Kɔlenɛye, é gɛni salaʋusu bulu gila maazu, nii é zegɛni Itali. ² Zunui naa ta ná-peleyegɛi ti gɛni ga GALA gaazuluaba nua, é gɛni faaʋɔɔɔ mɔinmɔin keɛzu nuʋuseiti bɛ, é gɛni GALA falizu sienɔpɛ su. ³ Yeeta, kpɔkɔ volo yeedegɛgalai zavaɛi ma, é GALA ná-geezugɛelai gila kaani, kulaai keɛma kpezekɛle, é ɗa lɛ ná-pelei wu, naa tolini, é gɛ ma: «Kɔlenɛye!» ⁴ E gaaʋuloni naa ʋa, dualuagi soni, é gɛ ma: «Toɔɔa gale, Maligii?» Naa gɛ ma: «Da-GALA faliiti, ta ɗa-vaʋaʋɔɔɔiti ti zeelia GALA ma, ki ka ti zu. ⁵ Keelaiti tevena gani gani nɔ Zɔpee, ti Simɔn loli, nii daasei pɛai ga Piyelɛ. ⁶ Kɔlɔ bɛtɛ nui Simɔn ná-pelei wu gɛ é niizu ná, kpoloɗɛi laaʋɛ.» ⁷ Geezugɛelai nii é gɛni ɔɛzu pɔ, naa liini nɔ feya, Kɔlenɛye ná-botigɛ nu felegɔ loli, ta GALA gaazuluaba zalaʋusui gila, nii é botii gɛɛzu tɔun ba. ⁸ Kpegai ma ga fai pɛ sugula ti ma, é ti leʋeni Zɔpee.

Kulakɛləmai Piyelɛ sɔlɔni Zɔpee

⁹ Polumai, tɛi ti gɛni pelei ma, ti maa ɗa buɔa Zɔpee ʋa, Piyelɛ leɛni pɛle gɔmave ga folo bekpegi, ná bɛtɛai ga dooɔɔ bosuʋɛ, ga é GALA fali. ¹⁰ Pului soni, é gɛni pɔ ga é daamii wo. Siegi zu ti gɛni gɔnɔgi bɛtɛzu la bɛ, suɗilini. ¹¹ E geegɔlɔgi laalaogai gani, é ani ta gani eɗɛ sege wolai toko logai seki naanigɔi pɛ ga, é ɗa yei zooi ma. ¹² Gɔɔɔ naani suaiti ti gɛni su, ta kɔkɔpɔ suaiti, naa ʋɛɛ wɔniiti ba. ¹³ Wooi ta zeelini ma, é gɛ ma: «Piyelɛ, wuzegɛ, è ta ʋaa, è mi!» ¹⁴ Kɛlɛ Piyelɛ gɛni ma: «Ba-o, Maligii, tɔɔzei kaipa gɛ la ɗɛ tɔ ma ani ɔa kɔzɔba ani miini.» ¹⁵ Wooi naa gɛni ma ʋolu ná velesieɪ: «Nii GALA ge gɛɛzu ma naɗegɛ, mina naa ʋɛtɛ ga kɔzɔba ani.» ¹⁶ Naama vai zeini ma ga seizu savagɔ, naa ʋoluma, anii naa gaaɔaleni ma geegɔlɔgi zu.

¹⁷ Siegi zu Piyelɛ gɔozuʋilini da ga é kulakɛləmai naa ʋoluʋɛ gɔwɛɛ, gaamago Kɔlenɛye ná-keelaiti é ti leʋeni, ti gaazaɔagiti boni, ti ʋa kwɛɛ ʋɛ Simɔn ná-pelei ná, naati ti loni sigɪɗave. ¹⁸ Ti toligi woni, ta ti ɗa gaazaɔagiti wo, ni Simɔn laazuʋɛ gɛ ná, nii daasei pɛai ga Piyelɛ. ¹⁹ Tɛi Piyelɛ gɛni gɪsiezɛ kulakɛləmai ʋoluʋɛ zu, Zenvu Naɗegai gɛni ma: «Wɛlɛ, zunu savagɔ ʋaʋɛ, ti ɗa è gɛaizɛ. ²⁰ Wuzegɛ, è yei, mina inɛine, à li ʋɔɔma wa tiye,

tɔɔzei nà ɔa gè ti lewegai.» ²¹ Piyele yeini, é ɔe zunui naati ma: «Wele nà va, nà ɔa wo gàiziezu, lee ɔa é ga wo vaa ungi ve?» ²² Ti gooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Salavusu ɔfundigii daa ga Koleneye, é ga zunui nii telebogai, ta é luazu GALA ba, nii Zuifuiti pe ti tɔɔɔ vagoi wosu, naa ɔa GALA ge ná-geezuɔeela nadegai gila tevegai ma, é ɔe, é è loli ná-pelei wu, nii a ke é è woomeni.» ²³ Piyele ti leeni pelei wu, é ti laazuve.

Poluma zobui é wuzegeni, é vile ti volu, ti li. Zopee ɔidaaleve nuiti tanigaa ti vileni polu, ti maaza. ²⁴ Poluma voloi, ti zeelini Seezalee. Koleneye ɔeni ti bɔunsu, é ná-nuiti ta bɔola wanawanagiti tolini ná-pelei wu. ²⁵ Siegi zu Piyele leeni la pelei wu, Koleneye daaɔomini, é loo kɔɔɔwu, é nɔkɔ bu. ²⁶ Kele Piyele buzegeni, é ɔe ma: «Wuzegɔe, tɔɔzei nà balaa, nà ga nui ga è ɔevele.» ²⁷ Ti yeni yepɔzu, ti le pelei wu, ti nu mɔinmɔin kaani, ti ɔaalai ba. ²⁸ E ɔeni ti ma: «Wo kwɛeni ga tɔ ka Zuifuiti ma, ga ti mina bɔ faa nɔpe ma ta zii ɔiligiti, ba ti va le naati ta-vele wu. Kele GALA ge deeve ga ze ga maa la neeni, nu va ɔe nui tanɔpe ma kɔzɔba nu, ba nadetala nu. ²⁹ Naa ɔa é kea, siegi zu wo keela levega da mà, gè va, gè la maagaali nɔpe keeni su. Kele nà wo ɔaazaɔasu, lee ɔa wo tɔligai ma?» ³⁰ Koleneye ɔeni ma: «Ma volo naanisiɛi ɔa ga za, niima yeeɔeɔgalai nɔ zu, gè ɔeni GALA falizu ná-pelei wu kpɔkɔ volo yeeɔeɔgalai zavasiei ma. Zunui ɔila ge vaani, é lo kàkala, kɔba zeɔei ɔoleai é da volo, ³¹ é ɔe mà: «Koleneye, da-GALA falii ɔaavotega, GALA ki ka da-vaabɔɔɔiti su. ³² Keelaiti tevɛna ɔani ɔani nɔ Zopee, ti Simɔn loli, nii daasei peai ga Piyele. Kɔbɔ bɛte nui Simɔn ná-pelei wu ɔa é niizu ná, kpolodei laave.» ³³ Gaamago nɔ, gè keelaiti teve è ma, è laaɔomi fai zu, da ma, è solooge ga è va fala. Uɛ niina gi pe ka gi GALA gaazu, gi woilo naa ma, nii Maliɔii è leveai ma.»

Piyele ná-kpɔei é boni Koleneye vɔ be

³⁴ Piyele kpɔei zegeni naazu, é ɔe ma: «Gaamazu, gè kwɛega niina ga GALA ge la zeelɔzɔɔzu ɔeezu nuiti ba, ³⁵ kele zii pe saama, zɔi nɔpe é luazu ba, ta é telebodai ɔeezu, naama nui neeve be. ³⁶ Wo daawooi ɔwɛeni, nii é tevegai Izelayele nuiti ma, é ziilei Goo Niine Vagoi laazeeli ti ma ga Yesu Kilista maavele, tama ka é ga ese pe Maliɔii. ³⁷ Wo kwɛeni nii é ɔeɛni de Galilee, naa vɔluma Zudee yooi zu ná pe, Zan daazeeliai ma bebei ma ga ti batizei. ³⁸ Wo kwɛeni velei GALA ge Zenvu Nadegai yeini la Nazalɛte nui Yesu ma, ta é zɛbei ve zea. Wo kwɛeni balaa velei Yesu ɔeni levesu da zooi zu, é da faa vagoi ɔe, é da naama nuiti pe balo, niiti ti ɔeni Inɛgi ná-zobogi wu, tɔɔzei GALA ge ɔeni ba. ³⁹ Nii kpein é keai Zuifuiti ta-yooi zu ta Zeeluzalɛme, giya ɔa gi ga naama zeeleiti. Ti kpadɔni saa wului ma, ti paa. ⁴⁰ GALA ge buzegeni, é kula saai ya foloi

zavasiēi, é zobogi ve zea ga é bɔɔɔ le ga nuiti. ⁴¹ Kεε nui pε ge la ɔeni de, keni zɔiti niiti GALA ge yiimazegeni ga tiye kaite, ga ti ɔε ga zeeleiti, gá ya, gεi gi daamii ta kpɔlei woni vɔɔma gá tiye, GALA kpegai ma ga buzeɔe, é kula saai ya. ⁴² Naa vɔluma, Yesu devei veeni giya ga gi GALA daawooi laazeeli nuɔuseiti ma, gi zeele wooi wo ga tɔ ɔa GALA ge yeelogai ba, ga é ɔe ga nu vuluiti ta gɔvɛiti ta-lukpɔɔaaleve nui. ⁴³ GALA goo wo nuiti pε ta naama zeele wooi wosu ná-faa zu, ga zɔi nɔpε a ɔidaalevena Yesu ma, naama nui ná-kotoi zuvaa ɔa yε ga tɔun daaseigi maavele.»

Zenvu Nadegai yei vai zii ɔiligiti ma

⁴⁴ Siεgi zu Piyεle ɔeni de naama woiti bosu da, Zenvu Nadegai yeini nuiti pε ma, niiti ti ɔeni woilosu. ⁴⁵ Kidaaleve nui niiti pε ti ɔeni ga Zuifuiti ti yeni Piyεle vɔlu ti va, ti laavɔɔni ga Zenvu Nadegai yei vai zii ɔiligiti balaa ma. ⁴⁶ Mazɔɔɔ ti ɔeni naati goomenisu, ti da bɔε zii woo ɔiligiti su, ti da GALA deɔi. ⁴⁷ Piyεle kpɔei zegeni vɔlu, é ɔe ma: «Nu ɔa ɔeε nei naama nuiti kpatizesu ziei wu, niiti ti Zenvu Nadegai zɔɔɔgai ga ade ɔevele ɔaa?» ⁴⁸ E devei veeni, ti naati kpatize Yesu Kilista laaseigi zu. Ti maanεnεni ga é yε ti ɔoba foloi tanigaa laawu.

11

Piyεle ná-poluvaawogi Zeeluzalεme Egilisii zu

¹ Keelaiti ta kidaaleve nui niiti ti ɔeni Zudee yooi zu, ti menini ga zii ɔiligiti balaa, ti yeezeivε GALA daawooi wu. ² Siεgi zu Piyεle leeni la Zeeluzalεme, kidaaleve nui niiti ti ga Zuifuiti ti peelalani, ti ɔe ma: ³ «È leve ɔale, è liai, è le zii ɔiligiti ta-vεlei wu, naa vɔluma wo laami vɔɔma wa tiye.»

⁴ Piyεle tɔozeini naazu ga faiti sugula ti ma ga gilagila, é ɔeni ti ma: ⁵ «Gε ɔeni Zɔpee taazuve, gε yeni GALA falizu sugili, gε kulakεlεmai ta zɔɔɔni. Ani ta zegeni geeɔɔɔgi zu, eɔe seɔe wola toko logai seki naanigɔi pε ga, é da yei, eyesu é zeeli mà. ⁶ Gε suveteni ga pagɔ, gε ɔɔɔɔ naani suaiti kaani, ta dɔɔɔ zuaiti, naa vεε kpokpo suaiti ta wɔniiti ba. ⁷ Gε woo ɔila menini balaa, é da ɔe mà: «Wuzeɔe, Piyεle, è ta vaa, è mi.» ⁸ Kεε gε ɔeni ma: «Ba-o, Màligii, tɔzei kaipa kɔzɔba ani ɔa tɔ ma ani la de lɔɔni dàave.» ⁹ Wooi woni mà vɔlu ná velesiεi zu, é ɔula geezuve, é ɔe mà: «Nii GALA ge ɔεεzu ma nadegε, mina naa vete ga kɔzɔba ani.» ¹⁰ Naama vai zeini ma ga seizu savagɔ, naa vɔluma, ti pε ge ɔaagaleni ma geeɔɔɔgi zu. ¹¹ Gaamago nɔ, zunu savagɔ unkulani, ti zeɔe Seezalee, ti va tɔlisu, ti loni sigidave, vε gi ɔeni ná. ¹² Zenvu Nadegai ɔeni mà, gε vile ti vɔlu gi li, gε mina inεine. Wele keeloun lɔzitaiti ba, niiti ti màazani, gi li, gi le Koleneye ná-pelei wu. ¹³ Naa balaa boni gi ma, vεlei é kulakεlεmai

zɔɔɔni la, geezuɔeelai loni, é da ɔe ma: «Keela leve Zɔpee, ti Simɔn loli, nii daasei peai ga Piyéle. ¹⁴ Toɔa naa le ga de, velei da ɔizo da, wa da-vele wu nuiti.» ¹⁵ Siegi zu gè kpɔezuɔfulai lɔzeini la, Zenvu Nadegai yeini ti ma, velei é yeini la ade ma mɔungi. ¹⁶ Naama ziegi zu, kigi looni Maliɔii laawooi nii zu ga: «Mazɔɔ Zan batizei woni ga ziei, kele wɔun, wa batize ga Zenvu Nadegai.» ¹⁷ Ni tama GALA ge vebɛani ɔilagi naa nɔ vea ti ya, nii feai ada balaa zea, adei de ɔidaaleveai Maliɔii Yesu Kilista ma, nɔun ná ga leeni, ná li losu GALA daawu?»

¹⁸ Naama wooi ti yiimaaleini, ti lebiyai ve GALA be, ti da ɔe ma: «GALA ge va bu ga zii ɔiligiti balaa ti ti zie velei maavalibo, nii a ke ti zenvui zɔɔɔ!»

Antiyɔse Egilisii lɔzei velei

¹⁹ Wɔinzeɔemai vaai ma eyesu ti Etiyeni va, kidaaleve nui zɔiti ti vazani, naa tanigaa ti zeelini fɔ Fenisi, ta Sipele, naa veɛ Antiyɔse va, kele ti la ɔeni GALA daawooi laazeelizu zii ɔili nɔpe ma, keni Zuifuiti nɔ. ²⁰ Aneɛ naa ve, ti zaama nui tanigaa, niiti ti zeɔeni Sipele ta Silene, ti li Antiyɔse, naati ti bɔeni balaa zii ɔiligiti pɔ, ti Maliɔii Yesu ná-Woo Niine Uagɔi laazeeli ti ma. ²¹ Maliɔii ɔeni ti va, nu mɔinmɔin ge laani ti-laawooi la, ti ɔaavote Maliɔii ma.

²² Naama wooi zeelini Zeeluzalɛme Egilisii zu nuiti ma, ti Balanaabase leveni fɔ Antiyɔse. ²³ Naa zeelii ma, é peteni velei GALA ná-zaalai ɔeni botii ɔeezu la, koozunɛeni gola. E kidaaleve nuiti inɔɔɔni ga ti ɔe ga woɔɔɔgila nu Maliɔii ve, ta ti ɔili ba ga ti-yiimave pe. ²⁴ Mazɔɔ Balanaabase ɔeni ga nu vago, nii daavegai ga Zenvu Nadegai ta kidaalevei. Nu mɔinmɔin ge zɔɔɔni, ti bɔɔ ve Maliɔii ya. ²⁵ Naa voluma, Balanaabase liini Taalese, é Sole laaɔomi. ²⁶ E naa ɔaani ná, ti ye volu, ti va Antiyɔse. Ti kona gila keeni miná, ti da gaalebai wo vɔɔma ta Egilisii, ta ti da nu mɔinmɔin kala. Antiyɔse ɔa kaladopoiti ti-laasei ge veeni ná mounpa ga keletieinti.

²⁷ Naama ziegi zu, GALA goo wo nuiti ti zeɔeni Zeeluzalɛme, ti yei Antiyɔse. ²⁸ Ti ɔila ge ɔeni ná, nii daaseigi ɔeni ga Agaɔuse. Zenvu Nadegai loni tuɔɔ, é wuzeɔe, é bo ga pulu wolai ɔa loozu eteai zu ná pe. Pului naama ge looni Wɔlɔme masagi Kelode ná-siegi zu. ²⁹ Kaladopoiti ti deveni ti zoloo ma ga nii nɔpegi ma zobogi ese be, ma nu ke ga kpɔbai kidaaleve nuiti be, niiti ti Zudee yooi zu. ³⁰ Naa ɔa ti keeni, ti fe Balanaabase ta Sole ya, naati ti teve totuɔɔiti pɔ.

12

Piyéle ɔila vai kasoi ɔa

¹ Naama ziegi zu, masagi Elode yeeveeni Egilisii zu nui tanigaa ma. ² E Zan keefeloin Zake vaani ga bofa zokpoi. ³ Tei é kaani ga naa wola neeni Zuifuiti be, é Piyele balaa soni, feti ziegi zu, siegi zu ta da bului mi la, nii leve la su. ⁴ E naa zogai ma, é pili kasoi ga, é kalivaani salavusu naanigo zeizu naanigo ma, ga ti da wele ma. Ná-kisieí gjeni ga é naa ná-tukpoi gaaleve, siegi zu Pake fetii levesu da. ⁵ Piyele makega gjeni de kasoi ga, Egilisi nuiti ti la gjeni loogosu GALA falii va be.

⁶ Yeei Elode deveni la ga geelaa ga laona no feya, é naa ná-tukpoi gaaleve kelezu, naama yee bidii, Piyele gjeni laani, é da ni salavusu felego yofozu, kaso make nuiti ti loni kaso veleí laave. ⁷ Gaamano, Maligii ná-geezugeelai gila ge gulani kelema, kaso veleí wu galani kpoke, ve Piyele gjeni ná. Geezugeelai yeelooni Piyele betagave, é maaloa, é ge ma: «Wuzegfe fala!» Yolofoti ti vieni Piyele yeeiti ba, ti loo. ⁸ Geezugeelai ge ma: «Da-zaamaqiligi gili zaama, é da-zavalagiti do gogba!» Piyele naa gjeni. Geezugeelai ge ma: «Da-zegfe wolai loo goba, é vile polu.» ⁹ Piyele gulani kaso veleí wu, é vile polu, é la gjeni laani da ga nii geezugeelai keezu, gite vaa ve, é gjeni gisizu ga kulakelama no ga é kaazu. ¹⁰ Siegi zu ti leveni la kaso make nuiti seizu moungi ta felesieí va, ti zeelini kolu bogi ma, nii daalaosu ga taazu veleí. Naa laalaoni bogfo ve ti lugfo, ti gulani ti vile koi yofozu veleí gila ma, ti da li. Gaamago, geezugeelai neeleni koba.

¹¹ Piyele naama vaiti gaagaani niina, é ge ma: «Gaamazu, ge kwee niina ga Maligii ná-geezugeelai levege ga é kula Elode yeezu, ta naa pe su, nii Zuifui nubuseiti ki ge fea ba, é lo non ba.» ¹² E gidaii ma faiti bu, é sakpani Zan nii daasei peai ga Maleke naa dee Maali ná-peleí wu, ve nu moimoin ge gaaleeni ba ná, ti da GALA fali. ¹³ Siegi zu é sigigi ma bogi laalofani la, botigfe anzanui ta gjeni ná, daaseigi ga Lode, naa maabufani kpogi va ga é woilo. ¹⁴ E gweesu gaani Piyele wooi va, koozune veleí ma, é la gite sigigi laalaoni, é bizeni, é li geezu ti ma, Piyele ga é sigidave. ¹⁵ Ti gjeni ma: «È litige!» Kele é ti gisufalani ga gaamai ve. Ti gjeni ma: «Ná-geezugeelai ve mu.» ¹⁶ Naazu Piyele gjeni ba no, é da peleí laaloa. Ti peleí laalaogai ma, ti laavoni ga kaa vai. ¹⁷ E yee gjeni ti ma bebe ga ti maage kpó, é zeba é naa zufula ti ma, veleí Maligii kulaai la kasoi ga, naa voluma, é gjeni ti ma: «À bo Zake ma ta kidaaleve nui zóiti.» Naa voluma, é liini ga ada gili pele.

¹⁸ Poluma zobui, salavusuiti ti wola gjeni unga wuulee naama vai zu, nii é gjeni ga Piyele. ¹⁹ Elode numaa vileni ga ti Piyele gaizie, kele ti la kaani. E kaso make nuiti gaazafani, é devei ve ga ti naati paa. Naa voluma, é zegeni Zudee yooi zu, é li zeizu Seezalee.

Masagi Elode zaa vai

²⁰ Kpɔɛi ɣeni Elɔdeni zɔɣɔzu ta Tiil nuiti, naa vɛɛ Sidɔn nuiti ba. Naati seizu felegɔ ti zolooni faa ɣila ma, ti voluzeigi ɣe ga Belasetuse, masagi nii vɛlei wu lotuɣɔi. Naa voluma ti liini ga ti ziileigi maavali masagi ma, tɔɔzei ti-ɣɔnɔgi pɛ ge ɣeni zedegezu masagi ná-zooi nɔ zu. ²¹ Naama voloi zeelias ma, Elɔde bɔɣɔ maagilini ga masa seɣei, é zeí ná-masa kpɔkpɔgi ɣa, é da masa kpɔɛ wolai wo ti ma. ²² Nuɔuseiti ti ɣeni maamusezu, ti da ɣe ma: «Nu woo la ga nuu, galagi ta woo ve de!» ²³ Gaamago nɔ, Maligii ná-geezugeelai gila ge Elɔde loɣani, kpeinti ti kpudegi zumiini, é za, mazɔɔ é la ɣeni lebiya veeni GALA bɛ.

²⁴ Kɛɛ GALA daawooi ɣaa ɣeni wɔɔɔzu.

²⁵ Balanabase ta Sɔle ti begai ma ga ta-wotii ɣe Zeeluzaleme, ti ɣaleni ma. Ti liizuɔɛ, ti liini ga Zan, nii daasei pɛai ga Maleke.

13

Balanabase ta Sɔle leve fai keela zixi ma

¹ GALA goo wo nuiti, ta kalamɔn wolai niiti ka ti ɣeni Antiyɔse Egilisii zu: Balanabase, Simiyɔn nii daaseigi velesiei ga ma Leigi, Lusiyuse Silene nui, Manayɛn nii ta masagi Elɔde ti wɔɔɔni vɔɔma, ta Sɔle. ² Yeeta, ti ɣeai ma Maligii lebizu vɔɔma, ti da zugi zo, Zenvu Nadegai ɣeni ti ma: «À Balanabase ta Sɔle ɣula bɔɣɔ zaama bè ye, naama wotii vaa zu, nii gè ti loligai ma.» ³ Ti begai ma ga zugi zo, ti GALA fali, ti yeelaani ti ma, ti be ti va, ti li.

Balanabase ta Sɔle ti lii vai Sipele

⁴ Zenvu Nadegai Balanabase ta Sɔle levegai ma, ti liini Selusi, ti le batoí zu miná, ti li Sipele. ⁵ Ti zeelias ma Salamine, ti GALA daawooi laazeelini Zuifuiti ta-ǴALA dɛbi vɛleiti bu. Zan-Maleke ɣa é ɣeni ga ta-bɔba nui. ⁶ Naa voluma, siegi zu ti beni la ga zixi zaama yooi maaleve, ti zeeli Pafɔse. Ti molikula nui ta ɣaani ná, Zuifui ta ɣeni de, é ga zɛɛ ɣala goo wo nui, daaseigi ga Baal-Yesu. ⁷ E ɣeni kundigii Seleziyuse Pɔluse va, zunui naa ɣeni ga faagwɛ nu wola. Naama zunui Balanabase ta Sɔle lolini, é dɛɛ ga wɔin ɣa ma ga é GALA daawooi mɛni. ⁸ Kɛɛ molikula nui Elimase (tɔɔzei daaseigi ɣana Geleke wooi zu), naa ɣeni ti laalɔɣma, é ɣeni pɔ ga é pele leve kundigii luɣɔ ga a va ɣidaaleve Yesu ma. ⁹ Naazu, Zenvu Nadegai Sɔle laaveni, nii daaseigi balaa ga Pɔle, naa ɣaazulo ba, ¹⁰ é ɣe ma: «Ee, da ve, dɛi è laavegai ga keleɣele nɔi ma zii pɛ ta yaavai, Inɛgi ná-doun zunui, telebodai pɛ sili nui! E la bɔɔba baa, ga Maligii ná-pele zɔlegiti seɣea kevele ma? ¹¹ Niizu niina, Maligii ɣa yeevɔɔɣuzu è va, è ɣaazugole, yeedɣɣala go laawu è la ɣaazulaa foloi ma.» Gaamago nɔ, kpidií vɛeni Elimase ɣaazuɔeti ma, é da nuiti gaizixi mɛmɛ ga ti pelei lɛɛ la. ¹² Kundigii naama vai

ɣaai ma, nii keai, é ɣidaaleveni, mazɔɔɔ daavɔɔni ga Maligii ná-kalagi.

Pole ta Balanabase ti lii vai Antiyose Pisidi ɣovii ma

¹³ Pole ta sieɣɔɣiti ti leeni batoi zu Pafose, ti li Peleze Panfili ɣovii ma. Zan-Maleke zegeni ti volu, é ɣale ma Zeeluzalame. ¹⁴ Tɔnɔi, ti zegeni Peleze, ti li ga luɣɔ, ti zeeli Antiyose Pisidi ɣovii ma. Dooɣo foloi, ti leeni GALA dɛbi velei wu, ti ze. ¹⁵ Ti begai ma ga GALA ná-tɔgi ta GALA goo wo nuiti ta-zeveti su wooi tanigaa ɣala, GALA dɛbi velei ma ɣundigiti ti nu leveni ti ma, é ɣe ti ma: «Gi-ɣeleaiti, ni tene goo ɣa wo la nuɔuseiti faa ma, à bona.»

¹⁶ Pole wuzegeni naazu, é yee ɣe bebe ga ti maagɛ kpɔ, é ɣe ti ma: «Izelaye nuiti ta wɔigiti wo luazu GALA ba, à woilo gɔɔ ma. ¹⁷ Izelaye nuɔusei niiti ta-GALAGI ɣa é yiimazegeni ga ade-memewolani, é ti ɣaawɔɔɔ siegi zu ti ɣeni zeini la Ezipete yooi zu. E ti ɣulani ná va ga ná-zebe wolai. ¹⁸ E yeezeini ti wu kona vuunaanigɔ (40) ɣeɣala laawu tevebai zu. ¹⁹ Kpegai ma ga zii lafela ɣologolo Kanaan yooi zu, é naati ta-yooi veeni ade-memewolani zea ga tɔnɔ, ²⁰ kona unnaanigɔ puulɔlugɔ (450) laawu. Naa voluma, é tukpɔɣaaleve nuiti fe ti ya, eyesu é zeeli GALA goo wo nui Samiyele ma. ²¹ Naa voluma, wɔin ɣeni ti ma ga masa ge ze ti unda. GALA ge Kise ná-doun zunui Sɔle zeini ti unda kona vuunaanigɔ (40) laawu, é ɣeni ga Benzamen ná-bolodamai zu nui ta. ²² GALA kpegai ma ga ɣele Sɔle va, é Davide veeni ti ya ga masagi, é niima wooi woni naa ná-faa zu, é ɣe ma: «Gè Izayi ná-doun zunui Davide ɣaave, ziima nui nii é vaazu ziima vaiti pe keezu.» ²³ Eɣevelei GALA ge minazegeni la, Davide naa mavofodai zu ɣa é Yesu ɣulaai ná ga Izelaye Gizo Nui. ²⁴ Aisa Yesu va zɔɔɔ, Zan ɣeni GALA daawooi lazeelizu Izelaye nuɔuseiti pe ma ga ti ti zie velei maavalibo, ti batize. ²⁵ Zan ɣeai ma ná-botii ɣaabelasu, é ɣeni ma: «Nà lei gè va ɣe ga naa, nii wo ɣisizu su. Kele taɣili ka vaazu nɔun poluma, nii gè la vɔɔ kula ɣeeni su ga gè va ná-savalagiti daavie.»

²⁶ Keleaiti, wo ɣeni ga Abalaame mavofodai ta, ɣa wɔiti wo luazu GALA ba, ade ya ɣa kizo kpɔei nii lebegai ade ma. ²⁷ Tɔɔzei Zeeluzalame ze wo nuiti ta ta-ɣundigiti ti la Yesu ná-fai ɣaagani, naa veɛ GALA goo wo nuiti gooi va, nii é ɣalasu dooɣo foloi pe. Ti peelalaa ma, ti GALA goo wo nuiti daawooi naati pileni su. ²⁸ Anɛɛ ni ti la ɣeni sɔ kaani ba, nii nu a nu vaasu, ti ɣeni Pilate ma, é Yesu va. ²⁹ Ti begai ma ga naama vaiti pe daazeeli, niiti ti zevai ná-faa zu, ti kulani saa wului ma, ti da kabai zu. ³⁰ Kele GALA ge buzegeni, é kula saai ya. ³¹ Folo

moinmoin daawu, é bɔɔɔ lɛeni ga niiti ti yɛni ba, ti zɛɛ Galilee, ti li Zeeluzalɛme, ti ɣɛai niina ga ná-zeeleiti nuɓuseiti koba.

³² Giya bɔɔɔi balaa, gá naama Woo Niine Uagɔi laazeelizu wo ma, nii GALA ge ma minazɛɛgegi woni ade-mɛmɛwolani bɛ, ³³ GALA ge naa laazeelia ade vɛ, adɛiti ade ga ti-lointi, ga Yesu wuzɛɛ vai, é ɣɔla saai ya, eɣɛvelei seveai la GALA sevei ma wuyei velesiei zu ga:

«Da ga doun zunui,
gè è zɔɔɔɛ za.»

³⁴ GALA ge buzɛɛ vai, é kula saai ya, é mina mɔ ɣale ma, é va luula, naa ɣa é boni ga:

«Nà faa ɲadegaiti kɛ wo vɛ,
niiti ti maa la valiboga pɛ,
nii gè minazɛɛgeni la Davide vɛ.»

³⁵ Naa ɣa é keai é bogai la ná taɣili ga:

«E la vaa bu da-wotii ɣɛ nui,
é ga woɔɣɛɣila nui, é va luula kabayɛɣei zu.»

³⁶ Tama Davide begai ma ga botii ɣɛ GALA bɛ ná-yeeɣɛɣalai zu, é zaani, é li mɛmɛwolani pɔ, é luula. ³⁷ Kele zɔi GALA ge buzɛɛvai, é ɣɔla saai ya, naa la luulani.

³⁸ Keelointi, à sugwɛɛ mu ga Yesu maavele ɣa kotoi zuvaaye fai laazeelizu la wo ma. ³⁹ Zɔi nɔpɛ é ɣidaalevezu ma, naama nui ná-kotoi zɛɛba ba, nii Moize ná-tɔgi la ɣɛni zooga keɛzu wo vɛ. ⁴⁰ A dama ga bɔɔɔ mu, naa ɣa a kɛ nii bogai GALA goo wo nuiti ta-zɛveiti su, naa mina zeeli wo ma ga:

⁴¹ «Wɔi wo ga nuɓuseiti ti laavegai ga maayo bala bei, à wɛɛ,
wo laa ɣa vɔ, wo-ma zuwu ɣaaleve.

Mazɔɔɔ nà vaazu fai ta ɣɛɛzu wa-yeeɣɛɣalai,
naama vai ni nu a la bona wo ma, wo la ɣɛni la da.»

⁴² Bebei ɣɛai ma ɣulazu, ti naati maanɛɛnɛni ga ti bɔɛ volu, é vile naama vaa ɣilagi nɔ va, dooɣo foloi nii é vaazu. ⁴³ Gaalɛbai vɔluma, Zuifui ma moinmoin ta zii ɣiligi niiti ti latigai, ti vile Zuifuiti ta-GALA pelei ma, ti vilɛni Pɔle ta Balanabase volu. Naati ti ɣɛni bɔɛzu ti vɔ, ti da ti iɲɔɔ ga ti ɣili kpaan GALA ná-zaalai va.

⁴⁴ Poluma looɣo foloi, nu ɣa ɣɛ ma, taazuve nuɓusei pɛ ka nɔ é ɣaalɛni ba GALA daawooi mɛni fai zu. ⁴⁵ Zuifuiti ti bebei ɣaai ma, ti laaveni ga toloi. Nii Pɔle ɣɛni bosu, ti da naa maɣaali ga woo ɲɔiti. ⁴⁶ Pɔle ta Balanabase ti bɔɛni ti vɔ ga ladalai, ti ɣɛ ti ma: «Wa ɣa mounpa GALA daawooi maa ɣɛa nɛɛni, é wo wo ma. Kele tei wo ɣɛɛzu ba, ta wo bɔɔɔ levezu ga wo la zooloni ɣɔɔɔ zɛnvui ma, naa maavele ma, bɛ gi ɣaavote zii ɣiligiti ma.

⁴⁷ Tɔɔzei naama levei ɣa Maliɣii feai gi ya, é ɣɛ ma:

«Gè è loga, è ɣɛ ga ziiti ta-wozakalagi,
è kizo fai ɣɔla keɛma eyɛsu zou bela ga.»

⁴⁸ Zii g̃iligiti ti naama wooi menigai ma, ti g̃oozunεeni gola, ti da Malig̃ii lēbi daawooi vaa zu. Niiti kpein g̃ooḡḡ zenvui g̃evele βeteni ti ma vaa ma, naati ti g̃idaaleveni. ⁴⁹ Malig̃ii laawooi g̃aa g̃eni w̃oḡḡzu naama yooi zu ná pε. ⁵⁰ Kele Zuifuiti ti l̃oni tosuba anzanuiti unsu niiti ti latini, ti vile Zuifuiti ta-GALA pelei ma, ta taazuve zeizumaanεεgiti, ti w̃oinzegemai vileni P̃ole ta Balanabase volu, ti naati kpe ta-yooi zu. ⁵¹ Naati feleg̃o ti ti g̃ḡḡa vufiligi bukpuneni ti laalḡḡma, ti li Ikoniyume. ⁵² Kaladopoiti mu, ti laaveni ga koozunεei ta Zenvu Nadegai.

14

P̃ole ta Balanabase ti g̃eni Ikoniyume

¹ P̃ole ta Balanabase ti g̃eai ma Ikoniyume, ti l̃eni miná balaa Zuifuiti ta-GALA dēbi ṽelei wu, ti yeni b̃oεzu ga kevelei ta, Zuifui ma m̃oinm̃oin ta Gelekii ma m̃oinm̃oin ti g̃idaaleve. ² Kele Zuifuiti ti g̃ikpaai, naati ti l̃oni zii g̃iligiti unsu, ti naati daavili ga ti faa p̃ou g̃ε ga kidaaleve nuiti. ³ Anεε naa ve, P̃ole ta Balanabase ti l̃ebini Ikoniyume, ti g̃eni b̃oεzu ga ladalai, t̃oḡzei ti laani Malig̃ii la, naama ge g̃eni ná-zaala wooi ma g̃aamai g̃ulazu kelema ga laaṽoḡ vaiti ta maabele vaiti, nii é ma zobogi veeni ti ve ga ti da ke. ⁴ Taazuve nubusei g̃aag̃wεeni su fele, gilazuve g̃eni Zuifuiti polu, gilazuve g̃ε keelaiti polu. ⁵ Tei zii g̃iligiti ta Zuifuiti é ṽεε ta-g̃undig̃iiti ba, ti g̃eni g̃evele βetεzu ga ti P̃ole ta Balanabase maanḡḡ, ti va ti z̃oḡ ga k̃otuuti, ⁶ naati ti sug̃wεεgai ma, ti ṽelani ti li Likaoni g̃ovii ma: Lisetele, Dεlebe, ta ti-maag̃oolii zu. ⁷ Ti Woo Niine Uag̃oi laazeelini miná.

P̃ole ta Balanabase ti g̃eni Lisetele

⁸ Mεg̃ele zunui ta g̃eni zeini Lisetele taazuve, nii é z̃oḡḡni ga mεg̃elegi, kaipa é la g̃eni dε zooni é va zie. ⁹ E g̃eni woilosu P̃ole woo ma. Naa w̃elēni ba, é ka ga kidaalevei g̃a zea ga é valo, ¹⁰ P̃ole woog̃ulani, é g̃ε ma: «Wuzεge, é lo è-g̃ḡḡḡiti ga!» Zunui vilini kpulu k̃ḡḡḡiti ga, é t̃oḡzei ga é da zie. ¹¹ Tei b̃εb̃ei naa g̃aani, nii P̃ole g̃eni keεzu, ti g̃eni b̃ainsu ga woo wola Likaoni wooi zu, ti da g̃ε ma: «Galagiti ti nubuse g̃ḡḡḡi zεgea, ti yei gi zaama.» ¹² Ti Balanabase laasei p̃εeni ga Zuuse, ti P̃ole laasei p̃εε ga G̃εelemεse, t̃oḡzei naa g̃a kp̃oēi g̃eni da. ¹³ Galagi nii daa ga Zuuse, naama zalaḡa g̃ula nui ná-gala pelei g̃eni taa loave, é vaani ga ñike ziñeiti ta tufa l̃eveleveg̃aiti taa zig̃idaave. Ta b̃εb̃ei ti zolooni ma niina ga ti naama aniiti kula ga zalaḡai Balanabase ta P̃ole ve.

¹⁴ Keela feleg̃ḡiti ti naa menigai ma, ti ta-zεgeiti balini ga g̃ḡba, ti b̃ize b̃εb̃ei ṽo pelei, ti b̃ain ga tiye, ti g̃ε ma: ¹⁵ «Lee vaa zu wo naa g̃εεzu? Gá balaa gá ño ga nubusei ga wo g̃evele, gi vaave Woo Niine Uag̃oi laazeelizu wo ma, ga wo βeteve g̃imalala vai

naati ba, wo lati zenvu su GALAGI ma, nii é geeḡḡlogi, ta zooi ta kpolodei βετα ta ti zu aniiti. ¹⁶ Yeeḡḡḡḡalai niiti ti levegai, é zii ḡilagilagiti pe zεge ná, εσε ge da zie ga yiima vele. ¹⁷ Anεε naa ve, é la beni βḡḡḡ lee zu ga tiye ga ná-faaβḡḡḡḡiti maavele, niiti é ti ḡεε zu, tḡḡzei tḡ ḡa é tonai ta ani βετε yeeḡḡḡḡalaiti tevesu wo ma, é da ḡḡḡḡḡḡ ve wo ya, ta é koozunεεi lo wo-yiimaveṣi.» ¹⁸ Anεε balaa keelaiti ti naama woiti boni, keεε é ḡeni ga faa baaba gola, ti va pele leve bebei luḡḡ ga naati ti mina zalaḡai ḡula ti ve.

¹⁹ Naa voluma, Zuifuiti ti zεḡeni Antiyḡse ta Ikoniyume, ti va ti bebei unsu leve. Ti Pḡle zḡḡni ga kḡtuiti, ti kpokpo, ti kula taai va, tḡḡzei ti ḡeni ḡisize zu ga é za. ²⁰ Keεε sieḡi zu kaladopoiti ti ḡaalεeni ba la koba, é wuzεḡeni é le taazuve, poluma zobui ta Balanaḡbase ti liini Deleḡe.

Ti ḡale ma vai Antiyḡse

²¹ Sieḡi zu Pḡle ta Balanaḡbase ti beni la ga Woo Niine Uḡḡoi laazeeli Deleḡe, ti kaladopo mḡinmḡin solḡḡni ná, ti ḡaleni ma Lisetele ta Ikoniyume, ti gaabela Antiyḡse. ²² Ti ḡeni kaladopoiti iḡḡḡḡḡ zu, ti da ti lenε ga ti ye kidaalevei zu, ti da ḡe naati ma: «Kenii ade kpḡḡ mḡinmḡin solḡḡ pe, ade va lo GALA ná-masadai zu.» ²³ Ti yeeloni totuḡḡḡḡiti ba Egilisii ḡilagilagi pe su, ta la βena ga GALA fali ti zugi zo, ti ḡeni naati kalivaazu Maligii ma, nii ti ḡidaaleveai ma.

²⁴ Naa voluma, ti leveni Pisidi ḡḡḡḡii ma, ti zeeli Panfili. ²⁵ Ti GALA daawooi laazeelini Peleze, naa voluma ti li Atali. ²⁶ Ti zeḡeai ma miná, ti leeni βatoi zu, ti li Antiyḡse, ve ti ḡalivaani ná GALA ná-zaalai ma, botii naama vaa zu, nii ti beni ga ke. ²⁷ Ti zeelii ma, ti Egilisii zu nuiti pe gaalεeni ba, ti voluvaawo ti ma ga nii pe GALA ge keai ga ti maavele, ta vele naa kidaalevei ma velei laalaogai la zii ḡiligiti tuḡḡ. ²⁸ Ti ku ḡεeni ná fele kaladopoiti saama.

15

Maabḡḡi nii é ḡεeni Zeeluzalεme

¹ Zunui tanigaa ti zεḡeni Zudee yooi zu, ti va Antiyḡse, ti da kidaaleve nuiti kala, ti da ḡe ti ma: «Ni wo la latini pelevolu, eḡevelei seveai la Moize ná-tḡḡi zu, wo la zooga ḡizosu.» ² Naa ḡaabelani ga maḡḡaali baaba golai ti yḡḡḡ zu ta Pḡle naa veε Balanaḡbase va. Naa voluma, ti deveni ga Pḡle ta Balanaḡbase naa veε taḡiligaa va ti le Zeeluzalεme, ti naama vai yḡḡḡzule ga keelaiti ta Egilisi lotuḡḡḡḡiti. ³ Antiyḡse Egilisii ti leveni, ti liini ti leve ga Fenisi ta Samali vele, ti da naa zuḡula, velei zii ḡiligiti ti ḡidaaleveai la. Naama woiti ti ḡeni ga koozunε vaa wola kidaaleve nuiti be. ⁴ Ti zeelii ma Zeeluzalεme, Egilisii nuiti ti ti laaḡomini ta keelaiti naa veε totuḡḡḡḡiti ba, ti voluvaawoni

naati ma ga nii pe GALA ge keeni ga ti maavele. ⁵ Falizieinti saama, niiti ti gidaaaleveni, naa tanigaa ti wuzegeni, ti ge ma: «Keeni zii giligiti ti lati pelevolu, e ti leve ga ti golo Moize na-togi ve.»

⁶ Keelaiti ta totugoti ti gaaleeni ba, ti naama vai wuuvete ga pagu. ⁷ Kpaezuga woiwai begai ma, Piyee wuzegeni, e ge ti ma: «Keleaiti, wo keeni ga kaite GALA ge yimazegeni ga ze wo zaama, nii a ke ge Woo Niine Uagwi laazeeli zii giligiti ma, ti gidaaaleve. ⁸ GALA nii e nu yimave gwee, naa bogwi ma zeele wooi woga ga e yeezeida ti wu, toozei e Zenvu Nadegai vea tiya ga ade gevele, ⁹ e la zeeagaagweezu geeni ade yagzu ada tiye, toozei e ti-yimaveti padegge ga ta-gidaaalevei maavele. ¹⁰ Lee vaa zu mu wo GALA sugogosu, ga wo unbawului naa la kaladopoiti kpooga, nii ada ade-memewolani ade la zieni sege vai wu? ¹¹ Keee adun, Maligwi Yesu zaalai ga ade gidaaalevai la ga ade gizege ga ti gevele.»

¹² Bebei pe ge maageni kp, ti woilo Balanabase ta Pole woo ma, ti da naa zuga, velei GALA ge geeni laavoo vaiti ta maabele vaiti keezu la ga ti maavele zii giligiti saama. ¹³ Ti begai ma ga boe, Zake kpwei zegeni, e ge ma: «Keleaiti, a woilo dee go ma! ¹⁴ Simon naa zugaade ma, velei toozeizu mounpa GALA ge yimazegeni la zii giligiti saama ga zii gila, nii a ge ga nono. ¹⁵ Naama vai balaa zolooge GALA goo wo nuiti daawooi ma, toozei seveve ga:

¹⁶ «Naa volumna na gale ma volu,
Davide na-pelei nii goloai, na gaalo volu,
veti nati kologologi, ge minati kpete volu.
Na to volu,

¹⁷ naa ga a ke, nubusei motaiti ti Maligwi gaizie,
ta zii giligi niiti kpein ti geai ga nono.
Naa ga Maligwi bogai,

¹⁸ nii e na-faazeikpasuiti kulaai kelema kaite wolewole.» »

¹⁹ Zake geeni mono ti ma: «Naa ga e ba, na kaazu ga fizoge ga ade mina faaba kpete zii giligiti tuga, niiti ti gidaaalevezu GALA ma, ²⁰ kee ade sevei leve ti ma ga ti bogwi maape ga koo ga ganigiti ta-gzoba vaiti, kologologi, ta ti mina sua mi nii ma nama la vuuni, naa ve namai va. ²¹ Toozei kaite wolewole ziegiti su, nuiti ta taa gilagilagiti su ti da Moize na-togi gala, ta toga galasu doogo foloiti pe GALA debi veleti bu.»

Devei niiti ti zegeni ta sevei e leveni kidaaleve nuiti ma

²² Naama ziegi zu, keelaiti ta totugoti, naa ve Eglisii zu nuiti pe ba ti zolooni ma, ga ti nui tanigaa gula bogwi zaama, ti ti vile Pole ta Balanabasi polu, ti li Antiyose. Ti yeeloni Zude va, nii e lolisu ga Balabase, ta Silase, ti felego ti geeni ga nuiti, niiti unfema wola geeni ti ve kidaaleve nuiti saama. ²³ Ti sevei

veeni ti ya, nii su wooi ɣeni ga nii: «Wo-ɣeelointi, ti ga keelaiti ta totuɣɔiti ta wo luvasu, wɔiti wo la ga Zuifua, wo Antiyɔse taazuve, naa veɛ Siili ta Silisi ɣoviiti ba. ²⁴ Gi menige ga gi zaama, nui tanigaa ti vaave wo va be, ti wo yiiɔɔɔ, ti wo niikpi ga ta-bɔezuɣulai. Gá lei gi va naama levei ve ti ya. ²⁵ Gi pe gi zolooge ma ga gi yeelo nua va, gi ti veɛ gi-nɛɛnɔɣɔiti Balanabase ta Pɔle va, ti va wo va be, ²⁶ niiti ti ɣikula ti-yenvuiti su ade-Maliɣii Yesu Kilista laaseigi vaa zu. ²⁷ Naa ɣa é kea, gi Zude ta Silase levega wo ma, ga ti va ti niima ɣeela woo laazeeli wo ma ga laawoo. ²⁸ Neeve Zenvu Nadagai ve, ta gá bɔɣɔi gi ve, ga nu mina kasɔ nɔpe da wo unma, kenii nii maalaasu la ná. ²⁹ Naa ɣa é ga, kenii wo mina da ga suaiti mi, niiti ti ɣulaai ga zalaɣai kɔɔɣɔ ganigiti be, ta namai, naa veɛ sua voomaiti ba, wo bɔɣɔ maape balaa ga kologologi. Wa naati keena, faa vago ve wo ve. Ade ɣaana mɔnɔ!»

³⁰ Ti yeebeni keelai naati ba, ti li. Ti liini Antiyɔse, ti kidaaleve nu bɔgi pe gaale ba, ti sevei ve ti ya. ³¹ Sevei ɣalagai ma, ti wola ɣoozunɛeni, tɔɔzei iɔɔɔ wooi va é ɣeni su. ³² Tei Zude ta Silase ti ɣeni ga GALA goo wo nuiti, ti lebbini bɔezu kidaaleve nuiti pɔ, ti da naati tene, ta ti da ti iɔɔɔ. ³³ Ti ku ɣeeni ná fele, naa volumna ɣeeɣelointi ti yeebeni ti va ga ziileigi, ti ɣale ma naama nuiti pɔ, niiti ti valini ti ma. ³⁴ [Anɛɛ naa ve, é nɛeni Silase ve ga é ye ná.] ³⁵ Pɔle ta Balanabase ti yeni Antiyɔse, naa veɛ nu mɔinmɔin ba, ti kalagi wo, ta ti da Maliɣii ná-Woo Niine Vagoi laazeeli.

Pɔle ta Silase lii vai keela ziegi velesiei ma

³⁶ Ku ɣeeni fele, naa volumna Pɔle ɣeni Balanabase ma: «De ɣale ma vogi zu, de li de kidaaleve nuiti ka, ve pe de levega ná, de Maliɣi laawooi laazeeli, de ka mini ɣeɣala ɣa ti ná kidaalevei zu.» ³⁷ Balanabase ɣeni pɔ, é Zan vile ti volu, nii daasei peai ga Maleke, ³⁸ kele Pɔle kaani ga é la vizoni ga ti va naa vile volu, nii é zegeni ti volu sie mɔungi zu Panfili zɔli, é la ɣeeni ti va ta-wotii zu. ³⁹ Naama maagaalii baani ti yɔɣɔzu, eyesu ti bali ma. Balanabase Maleke zegeni, ti le batoɔ zu, ti li Sipele. ⁴⁰ Pɔle ma ge yimazege ga Silase, kidaaleve nuiti ti ti ɣalivaani Maliɣii ná-zaalai ma, ti da li. ⁴¹ Ti leveni Siili yooi zu ta Silisi, ti da Egilisiiti iɔɔɔ.

16

Timotee vile fai Pɔle ta Silase volu

¹ Naa volumna, Pɔle zeelini Delebe, ta Lisetele. Kidaaleve nui ta ɣeni miná, daaseigi ga Timotee, dee ɣeni ga Zuifu anzanui ta kidaaleveai Kilista ma, keeɣe ɣeni ga Gelekii ta. ² Kidaaleve nui niiti ti ɣeni Lisetele ta Ikoniyyume, naati ti ɣeni zeele woo

vago wosu, é lo Timotee va. ³ Wain geni Pole ma ga é naa ge ga ziejogó, é naa zegeni, ti tati pelevolu, tózei Zuifuiti ta-vai va, niiti ti geni naama adeti, mazóbo ti pe ti geni kwéeni ga keege geni ga Gelekii. ⁴ Taai niiti é geni levesu ti zu, é geni deveiti bosu nuiti ma, niiti keelaiti ta totugóiti ti ti zegeni Zeeluzalame, naa ga a ke ti golo naama leveiti be. ⁵ Egilisiiti sebe geni lózu kidaalevei zu, ta da veé ti va folo-o-folo.

Pole loli fai Maseedóine

⁶ Ti Filizi ta Galate yooi maaleveni, tózei Zenvu Nadegai pele leveni ti lugó ga ti mina wooi laazeeli Azi yooi zu. ⁷ Ti zeeliai ma Misi yooi gobave, ti geni pó ga ti li Bitini, kee Yesu ná-Zenvui la geni vaani bu. ⁸ Ti Misi yooi maaleveni naazu, ti zeeli Toloase. ⁹ Kpidii Pole kulakelamai ta zóbooni, é Maseedóine zunu gila kaani loni, naa da maanene, é da ge ma: «Soma kae, è leve Maseedóine, è bó gi va!» ¹⁰ Pole ná-kulakelamai naa maavele ma, gi pele gáizieni gaamago ga gi li Maseedóine, mazóbo gi kwéeni ga naa maavele ga GALA ka gi lolisu ga gi Woo Niine Vagó laazeeli ná.

Lidi gidaaleve vai Filipe taazuve

¹¹ Gi léeni bató zu Toloase, gi li Samotelase zie zaama yooi vo pelei, poluma zobui gi li ga Neyapóise vele. ¹² Gi zede miná, gi li fó Filipe taazuve, nii é geni ga Wólome laai ta, é geni ga Maseedóine góvi móungi ma laai ta. Gi ku felegó geni naama laai zu. ¹³ Doofo foloi gi gúlani taai va, gi li zie wolai laave, é geni gi gísu ga gá Zuifuiti ta-GALA falizuve ta gaa ná. Tei gi zeini, gi bóeni anzanuiti pó, niiti ti gáalea geni de ba. ¹⁴ Anzanu gila ge geni ná, nii é geni ga GALA gaazuluaba nu, daaseigi ga Lidi, é geni ga sege bó pódí nui, ta ná-taazuve geni ga Tiyatíil. E geni woilosu ga pagó, Maligíi ziilaalaoni, nii a ke é naati meni, nii Pole geni bosu. ¹⁵ Tei ta ná-pele wu nuiti ti batizeni, é gi maaneneneni, é ge gi ma: «Ni wo kwéeni ga gè gidaalevea ga gíte Maligíi ma, à soma wo le ná-pelei wu, wo zeí ná.» E bóini gi la gola ga keni gi naa ge.

Filipe gaso zigígi zu vai

¹⁶ Yeeta, gi geni liizu GALA falizuve, duó anzanu gila ge gi laagómini, nii adóbee yenvui geni su, ná-adóbee vaiti maavele ma, ná-duó keegéiti ti geni kulanuma wola zóboosu. ¹⁷ E vileni gi volu, gá-o, Pole-o, é da bain, é da ge ma: «GALA nii é Anii-Pe-Unda, naa ná-botigé nuiti ka ga zunui niiti, ti vaave kizo pelei léezu ga woye.» ¹⁸ E geni naa géezu folo móinmóin daawu. Pole bóbai ma ga naa, é latini, é ge zenvu pói ma: «Yesu Kilista laaseigi zu, ná è levezu ga è gúla anzanui nii zu.» Gaamago é gúlani anzanui zu.

19 Siegi zu ná-duo keeǵeiti ti kaani la ga kito ge la mo ti ve, ti va ani moimoin soloo ga maavele, ti Pole ta Silase zoni, ti naati kpokpo taa zaamave tukpogaaaleve nuiti po be. 20 Ti naati teveni Wolome nuiti, niiti ti ǵeni ga tukpogaaaleve nuiti, ti ǵe ti ma: «Zunui niiti ka ti faa yaǵabagi viliga ada-laai zu. Zuifuiti be, 21 ta kalagi ma zii tanigaa wosu, nii maa la neeni ga adei de ga Wolome nuiti ade va va bu, ǵaa ade va ke.» 22 Bebei ǵalaa wuzegeni ti laalogoma. Tukpogaaaleve nuiti ti ta-zegaiti kulaai ma ti ǵoba, ti devei veeni ga ti naati doǵa ga kpakoi. 23 Ti ǵegai ma ga ti loǵa ga kpako je moimoin, ti naati pilini kasoi ǵa, ti kaso make nui leve ga e da wola wele ti ma. 24 Tei naama levei veeni kaso make nui ya, e ti vilini kaso velei goozu vele nuu, e ti-ǵogaiti do kpeǵoi ǵa.

25 Kua zaamai Pole ta Silase ti ǵeni GALA falizu, ti da GALA debi wuyeiti too, kasoga nui zaiti ti ǵeni ti woomenisu. 26 Gaamago, zou ǵali wolai ǵeeni, e kaso velei ma wuulaagiti jiiikpi, kpogiti daalaoni no uooma, yalogaiti ti vieni kasoga nuiti pe ba. 27 Kaso vele make nui wuungai ma, e ka ga kaso vele ma bogiti daalaoge, e na-boga zokpoi ǵulani ma laǵagi zu, e ǵeni liizu bogoo vaazu niina, toozei e ǵisieni ga kasoga nuiti pe ti vela. 28 Kele Pole ǵainni ga woo wola, e ǵe ma: «Mina faa juu nape ke ga bogoo, gi pe ga ve.» 29 Kaso vele make nui wozakalagi maalolini, e leeni ga suvile, e da ǵali, e looni Pole ta Silase ǵogowu, 30 e ǵula ga tiye eteave, e ǵe ti ma: «Keeni, na ke ǵale, ge va ǵizo?» 31 Pole ta Silase ti googaaavoteni, ti ǵe ma: «Ǵidaaleve Maligii Yesu ma, da ǵizo wa da-veleyegei wu nuiti.» 32 Ti Maligii laawooi woni ma, ta na-peleyegei wu nuiti pe. 33 Naama yeegedalai no kpidii, kaso vele make nui liini ga Pole ta Silase, e ta-valaiti gaagba, naa voluma ti batizeni gaamanoo ta na-peleyegei wu nuiti pe. 34 E leeni ga tiye na-pelei wu, e daamianigi ve ti ya. Zunui nii ta na-peleyegei wu nuiti pe ti goozuneeeni, ti ǵidaaleve vai zu GALA ma.

35 Sobui, tukpogaaaleve nuiti ti salavusuiti teveni kaso vele make nui ma, ti ǵe ma: «Yeebe zunui niiti ba, ti li.» 36 Kaso vele make nui naama wooi laazeelini Pole ma, e ǵe ma: «Tukpogaaaleve nuiti ti keela levege ma, ti ǵe ge wo vile, naa maavele ma a ǵula, wo li ziilegi zu.» 37 Kele Pole ǵeni ti ma: «Gei gi ga Wolome nuiti, ti la ga-veelala leeni, ti gi loǵa kelemave, ti gi vili kasoi ǵa. Ta po niina ga ti gi ǵula doogufuzu? Gi la naa ǵea pe! Keni tiya bogoi ti va, ti gi ǵula ti!» 38 Salavusuiti ti liini ti naama woiti bo tukpogaaaleve nuiti ma. Naati ti wola luani, ti menigai ma ga ta ga Wolome nuiti. 39 Ti liini ti pee ve Pole ta Silase ve, ti naati maaneene ga ti ǵula ta-laai va. 40 Pole ta Silase ti ǵulaai ma kasoi ǵa, ti leeni Lidi na-pelei wu. Ti ǵeedelointi kaai ma, ti naati ijodooi, naa voluma ti da li.

17

Põle ta Silase ti lii vai Tesalõnike

¹ Põle ta Silase ti leveni Anfipõli ta Apõlõni, ti zeeli Tesalõnike, ve Zuifuiti ta-GALA debi velei ta gjeni ná. ² E leeni bu, egevelei a da kee la põlõma, doogõ folo savagõ laawu Põle gjeni liizu, é da bõe ti võ ga GALA sevei zu vaiti. ³ E gjeni sufulazu ti ma, é dee ga tiye ga keni Kilista a la bõbõ, é za, naa vóluma é wuzegfe, é gfula saai ya, é gfe ti ma: «Yesu nii gè ná-fai wosu wo ma, naa ga é ga Kilista.» ⁴ Tanigaa ti gidaaleveni ti zaama, ti vee Põle ta Silase va, ta Gelekii ma mõinmõin niiti ti gjeni luazu GALA ba, naa vee tosuba anzanui ma mõinmõin ba.

⁵ Kee toloi Zuifuiti ziimave laaveni, ti nu jakai tanigaa zegeni bebei zaama, ti ti gaale ba, ti vuutugi vili taai zu. Ti liini ti Zazõn ná-pele laa gale, ti da Põle ta Silase gaizie ga ti li ga tiye bebei võ. ⁶ Tei ti la gjeni ti gaani, ti Zazõn ta kidaaleve nui tanigaa zoni, ti li ga tiye tukpõgaaleve nuiti kakala, ti da bain, ti da gfe ma: «Niima zunuiti ka ti eteai pe keai unga wuulee, tiya ga ti vaai ve. ⁷ Zazõn ga é yeezeidai ti wu. Ti pe ta faiti keezu masagi Seezaal ná-deveiti daalõgõma, ti gfe masa kili ka ná, nii daaseigi ga Yesu.» ⁸ Naama woosti ti bebei yigfulani ba ta tukpõgaaleve nuiti, ⁹ naati ti la gjeni keeni, ti va yeebe Zazõn ta zõiti ba, keni ti kpõunma ani gfulani ti ya pe.

Põle ta Silase ti lii vai Beelee

¹⁰ Kpidii veeni nõ feya, kidaaleve nuiti ti Põle ta Silase leveni Beelee. Ti zeelii ma, ti liini Zuifuiti ta-GALA debi velei wu. ¹¹ Naati koozu gisiei vani, é leve Tesalõnike Zuifuiti ba, ti yeezeini GALA daawooi wu ga goozunee vele, folo-fofolo ti gjeni GALA seveiti fegefefegfesu, ti pete ni nii ti bogai ti ma gaamai ve. ¹² Ma mõinmõin ge gidaaleveni ti zaama, naa vóluma Gelekiiti saama, tosuba anzanuiti ta zunui ma mõinmõin ti gidaaleveni. ¹³ Kee Tesalõnike Zuifuiti ti kweegai ma ga Põle ga GALA daawooi laazeelizu Beelee, ti vaani ná ga ti bebei gaazule, ti vuutugi vili ti zaama. ¹⁴ Kidaaleve nuiti ti Põle leveni ga kpolõdei laa velei, kee Silase ta Timõtee ti yeni taazuve. ¹⁵ Zõiti ti liini Põle maazaasu, ti liini la fõ Atene. Ti galesuve ma, Põle valini ti ma ga Silase ta Timõtee ti li põ be fala.

Põle gfei ma Atene

¹⁶ Siegi zu Põle gjeni siejõgõiti kpõunsu da Atene, zii gjeni bõbzõ, tõezi é kaani ga taai naa wola laavege ga kõõgõ ganigiti. ¹⁷ E gjeni bõezu Zuifuiti põ, GALA debi velei wu, ta zii giligiti põ, niiti ti vilegai Zuifuiti ta-GALA pelei ma, naa vóluma folo-fofolo é gjeni bõezu nuiti pe põ, niiti ti gjeni vaazu ete zaamave. ¹⁸ Faagwe nui tanigaa, niiti ti ga Epikulieinti ta Sitõisieinti, ti tõezeini ga bõea põ. Tanigaa ti da gfe ma: «Lee ma bõezugfula jaka

ɟa zunui nii bosu?» Zɔiti ti da ɟe ma: «Da ka ga toɟa gala kiligaa ta-vaa laazeelizu.» Tɔɔzei ti ɟeni Pɔle woomenisu, é da Yesu ná-Woo Niine Uagɔi laazeeli, ta buzeɟe vai, é ɟula saai ya. ¹⁹ Ti li vele ɟana la Aleyɔpaze nuiti kakala, ti ɟe ma: «Gá zoo nei gi faa ɟwɛɛ ɓaa, é vile kala niinei naa va, nii é bosu ga giye? ²⁰ Tɔɔzei gá fai tanigaa menisu è-la, niiti kaipa gi la de ta menini. Tɔɟa é ba, gá pɔ gi naati poluɟwɛɛ.» ²¹ Tama Atene nuiti pe ta wɛɛinti ti ɟeni ti zaama, ti ɟeni ta-yeeɟɛɟalalɔi pe keɛzu nɔ ga ti da faa niinei bo ɓɔɟɔ ma, ta ti da meni.

²² Pɔle wuzɛɟeni naazu Aleyɔpaze nuiti saama, é ɟe ma: «Atene nuiti, gè pɛte ga wo pe wa ga gala pele zie nu wolaiti, kevelei pe ma. ²³ Tɔɔzei zègɛ levesu taazuve, gè da wa-ɟɔɟɔ ganigiti ka, eyɛsu gè ná ta ɟaa ve seveai ná ga: «Galagi nii nu la kwɛɛ, naa nɔnɔi ɟa.» Nii wo debizu, wo la kwɛɛ, naa ɟa gè ná-fai laazeelizu wo ma. ²⁴ GALAGI nii é eteai ta su aniiti pe kpɛtea, teigi é ga geɟɔlɔgi ta zooi ti-Maliɟii, seizu la gala pelei naa wu, nii nuiti ti togai ga yeei. ²⁵ Kpɛde la ba ɓalaa ga nuiti ti ani ve be, eɟe a vala ani ta ma zii nɔpe ma, tɔɔzei toɟa é zenvui ta zenvu viilei veezu nubuseiti pe zea, naa veɛ ani mɔtaiti pe ba. ²⁶ E etea nubusei pe kpɛteve ga nu ɟila kpegi mavofodai nɔ, nii a ke ti ze zoi ɟa ná pe. E yeeɟɛɟalaiti teveni ba, é nuiti ti ze yooiti kwɛgiti da, ²⁷ nii a ke ni toɟa zoo ɟɛɛzu nuiti ti ye ɟɛɛzu tiɟili tiɟili ti GALA gaizie ti ka. Tama toun maa la ɟoozani de tanɔpe ba. ²⁸ Tɔɔzei:

«Toun maavele zu, zenvui ɟa de ya, de da niikpi, ta da vulua.»
Eɟevelei wa-vaa ɟwɛɛ nui tanigaa ti bogai la ga:

«Ada ga mavofodaiti.»

²⁹ Naa ɟa é ba, tei ade ga GALA mavofodaiti, ade mina ɟisie ga GALA kulave ga kɔɟɔ ganigiti niiti neeliɟi ɟe nuiti, ti ti ɓeteai ga zanugi, ɓaa walii, ɓaa kɔtui, ga ti ɟoozu ɟeleɟeɟegiti. ³⁰ GALA ge nubuseiti ta-ɟimalala yeeɟɛɟalalɔi naati zega ná, kele niizu toɟa nuiti pe devezu adave pe ga ti ti zie vele maavalibo. ³¹ Tɔɔzei é yeeɟɛɟala levea ba, siegi zu é vaazu nubusei pe tukpɔgaalevezu la ga telebodai, zunu ɟila kpegi maavele, nii é yimazeɟeai la, é naama voogi ɟula kelema eɛe pe be ga é naa wuzɛɟe, é kula saai ya.»

³² Ti naama wooi menigai ma ga gɔvɛiti buzeɟe vai saai ya, tanigaa ti ɟeni neɛɟulasui ɟɛɛzu la, taɟiligaa ti da ɟe ma: «Gá è woomeni yee ɟili, é lo naama vaiti ba.» ³³ Vele ɟana Pɔle ɟulani la ti zaama. ³⁴ Anɛɛ naa ve, ti zaama tanigaa ti ɟidaaleveni, ti ɟili Pɔle va, naati tanigaa ti ɟeni ga Denise, nii é ɟeni ga Aleyɔpaze nui gila, ta anzanu ɟila nii daaseigi ɟeni ga Damalise, ta taɟiligaa.

18

Pole gēni Kōlente

¹ Naa voluma, Pole zegeni Atene, é li Kōlente. ² E Zuifu gila pētēni ná, daaseigi ga Akilase, é gēni ga Pōn nu, ta anzai Pelisile ti vaani nō feya ti zege Itali, tōzei masagi Kelode devei veeni ga Zuifuiti pē ti maagōoza Wōlōme va. Pole gīlini ti va, ³ tei jēligi gīlagi nō gā é gēni ti pē ti ya ga sege gōta bēte vai, é yēni ti vō bē, ti da boti gē vōoma. ⁴ Dooḡo foloi gīlagilagi pē Pole gēni bōezu Zuifuiti ta zii gīligiti pō, GALA debi vēlei wu, é gēni gāabaazu ga é ti lati.

⁵ Siēgi zu Silase ta Timōtee ti vaani la, ti zege Maseedōine, Pole bōḡo veeni GALA daawooi laazeeli vai nō ya niina, é gēni dēezu ga Zuifuiti ga Yesu gā é ga Kilista. ⁶ Kēle tei Zuifuiti ti gēni maagāalizu ga woo jōiti, é ná-segeiti subukpunēni, é gē ti ma: «Wo ma jamai gā la niina wo unma, wa-vaa nōpe ge la mō nōun unma, bē niina gē gāavote zii gīligiti ma.» ⁷ E zegeni miná, é li zunui ta ná-pelei wu, nii é gēni ga GALA gaazuluaba nu, daaseigi gēni ga Titiyuse Zusetuse, ná-pelei gēni GALA debi vēlei gōbave. ⁸ Anēē naa ve, GALA debi vēlei ma gūndigīi, nii daa gēni ga Kilisepuse, naa gīdaaleveni Maligīi ma, ta ná-pele wu nuiti pē. Kōlente nui ma mōinmōin balaa, niiti ti gēni Pole woomēnisu, ti gīdaaleveni, ti batizei zōlō.

⁹ Yeeta kpīdii, Maligīi gēni Pole ma kulakēlēmai zu: «Mina lua pē, bōe mina maagē kpō, ¹⁰ tōzei nōun nā è va, nu nōpe ge la vōḡua è va, é va faa jōu gē ga de, mazōlō nā-nubusei wola mōinve taai nii zu.» ¹¹ Pole kēni Kōlente ga kona gila ta tukpe (1,5), é da nuiti kala ga GALA daawooi.

¹² Siēgi zu Galiyōn gēni la ga Akayi masagi, Zuifuiti pē ti zolooni faa gila ma, ti wuzēge Pole laalōḡoma, ti liini la tukpōgāalevezuve, ¹³ ti gē ma: «Zunui nii gā é nuiti tatisu, é GALA debi vēlei tagīli dēezu ga nuiti, nii é la zolooni tōgi ma.» ¹⁴ Pole gēnina gēezu é bōe, eysesu Galiyōn kpōei zege, é gē ma: «Ee, Zuifuiti! E ga é gēni ga telebotala va ba faa jōu va, nā la woilo wo-woo ma, vēlei maanēai é gē la, ¹⁵ kēle tei é ga maagāali nō, é vile woōiti ta daaseigiti ba, naa vee wo bōḡo lōgiti ba, wa-vaa gāna. Gē la pō ga gē gē ga naama lukpōgāaleve nu.» ¹⁶ E ti bēni, ti zege tukpōgāalevezuve. ¹⁷ Ti pē ti Sōsetene zoni naazu, nii é gēni ga GALA debi vēlei ma gūndigīi, ti da dōga tukpōgāalevezuve gākala. Kēle Galiyōn maavaa la gēni naa zu.

Pole gale fai ma volu Antiyōse

¹⁸ Pole ku gēni fele Kōlente, naa voluma é valini kidaaleve nuiti ma, é le batōi zu, dii vai zu Siili vēle, ta Pelisile naa vee Akilase va. Aisa é va zege ná, é nōungi buyeni ma bato losuve Sankelee, tōzei é minazege kēni. ¹⁹ Siēgi zu ti zeelini la Efēze,

Pole siejɔɔɔti zeni miná. E leeni GALA debi vɛlei wu, é da bɔe Zuifuiti, ²⁰ naati ti maaneneni ga é yeeɔɔɔfala go ɔe ti va, kele é la ɔeni vaani naa wu. ²¹ Anee naa ve, seɔezuve ná, é ɔeni ti ma: «Ni GALA ka vaana bu, ná de ɔalesu ma wo vɔ be.» E leeni batoi zu Efeze. ²² E ɔulani batoi zu Seezalee, é zeeɔe miná é le Zeeluzalɛme, é laali Egilisii zu nuiti ma, naa vɔluma é yeini Antiyɔse.

Pole lii vai keela ziegi zavasiei ma

²³ E ku ɔeai ma fele miná, é ɔaleni ma vɔlu, é da levetevɛ Galate ta Filizi, é da kaladopoiti ijɔɔɔ.

²⁴ Zuifui ta vaani Efeze, é ɔeni ga Alegezandili nu, daaseigi ɔeni ga Apɔlse. Zunui naa ɔeni ga kpɔezuɔɔgula nu wola, kalagai gola GALA sevei zu. ²⁵ E ɔaleni ga Maligii ná-pelei ma vai, zeeɔe ɔeni ba, é da nuiti kala ga Yesu ná-faiti ga gaamai, kele Zan ná-batizei nɔ ɔa é ɔeni kweeni. ²⁶ E tɔzeini ga bɔea ga ladalai GALA debi vɛlei wu, kele siegi zu Pelisile ta Akilase ti goomenini da, ti seɔeni ti maabuɔa bɔɔɔ va, ti GALA ná-pelei lee la ga pagɔ. ²⁷ Tei é deveni ga é li ga Akayi vele, kidaaleve nuiti ti ijɔɔɔni. Ti sevei ɔeeni kaladopoiti ma ga naati ti yeezei bu ga pagɔ. Seelii ma miná, é ɔeni ga kpɔba nu wola naati be, niiti ti ɔidaaleveni GALA ná-zaalai zabui zu. ²⁸ Tɔzei é ɔeni Zuifuiti ta-bɔeiti polulaazu nɔ kpaun kelei zu, é da dee ga tiye GALA seveiti su ga Yesu ɔa é ga Kilista.

19

Pole zeeli vai Efeze

¹ Siegi zu Apɔlse ɔeni la Kɔlente, Pole leveni ga maazu vele yooi zu vele, é zeeli Efeze. E kaladopoi tanigaa ɔaani ná, ² é ti ɔaazaɔa, é ɔe ti ma: «Siegi zu wo ɔidaalevea la, wo Zenvu Nadagai zɔlɔɔni?» Kele naati ti gooɔaaɔoteni, ti ɔe ma: «Tɔun kaipa gi la de vɔlɔ menini ga Zenvu Nadega ɔa ná.» ³ E ɔeni ti ma: «Batizei ma begele ɔa mu wo solɔɔgai?» Ti ɔe ma: «Zan ná-batizei.» ⁴ Pole kpɔei zeeɔeni vɔlu, é ɔe ma: «Batizei nii Zan ɔeni keezu, naa ɔeni ga nuiti sie vele maavalibo fai, é ɔeni ɔeezu nuiti ma, ti ɔidaaleve naama nui ma, nii é vaazu tɔun poluma, naa ɔa é ga Yesu.» ⁵ Ti naama wooi menigai ma, ti batizei zɔlɔɔni Maligii Yesu laaseigi zu. ⁶ Pole yeelaai ma ti ma, ti Zenvu Nadagai zɔlɔɔ, ti tɔzei ga bɔea zii woo ɔiligiti su, ta ti da GALA gooi wo. ⁷ Ti pe kpɔga ɔeni ga nu puugɔ maazu felegɔ (12) ɔeɔala.

Teneɔi Pole boni Efeze

⁸ Pole ɔeni keezu GALA debi vɛlei wu alu savagɔ laawu, é da bɔe ladalai zu Zuifuiti pɔ ga GALA ná-masadaí ma vai, é ɔeni ɔaabaazu ga é naati tati, niiti é ɔeni bɔezu ti vɔ. ⁹ Kele tei tanigaa

ti ɟigi baani, ti la keeni, ti va maavalibo, toun ti da kpɔe ɲɔiti bo kidaaleve vele niinei ma, bebei ɟaazu, Pɔle zegeni ti ɟoba. E ɟeni liizu ga kaladopointi, folo-o-folo é da ti ɟala Tilanuse ná-kala bosuve. ¹⁰ E yeni naa ɟeezu, eyesu é ɟe ga kona felegɔ, naa maavele ma nuiti kpein ti ɟeni zeini Azi yooi zu, Zuifuiti ta zii ɟiligiti, ti pe ti Maligii laawooi menini.

Seva ná-doun zunu lɔfelaiti

¹¹ GALA ge ɟeni laavɔɔ vaiti keezu ga Pɔle maavele, niiti ti la ɟeni ɟeezu pɔlɔma. ¹² Eysesu ti da Pɔle ná-maabale seɟeiti ba ná-seɟe maazu zegeni pe sebe nuiti ma, ti da ɟede, zenvu ɲɔiti ti da ɟula ti zu. ¹³ Zuifui tanigaa niiti ti ɟeni levetevesu ga ti da inegiti kpe nuiti su, ti suɟɔɟɔni ga ti da Maligii Yesu laaseigi wo naama nuiti ma, niiti zenvu ɲɔiti ti ɟeni ti zu, ti da ɟe ma: «Nà wo levezu Yesu laaseigi zu, nii Pɔle ná-fai laazeelizu!» ¹⁴ Zɔiti ti ɟeni niima vaiti keezu, ti ɟeni ga Seva ná-doun zunu lɔfelaiti, nii é ɟeni ga Zuifuiti ta-zalaɟa ɟula ɟundigii gila. ¹⁵ zenvu ɲɔi ti wooɟaavoteni, é ɟe ti ma: «Gè Yesu ɟweeni, gè kweeni balaa zoi é ga Pɔle, kele woun, wa ga beni?» ¹⁶ Gaamanɔ, zunui nii zenvu ɲɔi ɟeni su, naa valani ti va, é vɔni ti ma, é ti loɟa ɟezeɟeze, eyesu ti vela ga ti-maɲakaiti, ti maawanaai. ¹⁷ Eɛ pe ge naama vai ɟweeni, Zuifuiti ta zii ɟiligiti niiti ti ɟeni nii wosu Efeze taazuve, dualuagi lɔni ti pe su, naa ɟeni ga zaɓu Maligii Yesu laaseigi lebiya zɔɔɔ. ¹⁸ Zɔiti pe ti ɟidaaleveni, naati ma mɔinmɔin ti ɟeni vaazu, ti da lo zɔ ga ga nii pe ti keai. ¹⁹ Niiti pe ti molikula faiti keeni, naati ti vaani ga ta-zeveti, ti gala eɛ pe gaazu. Ti naama zɔngɔi ɟaaluni, é ɟe ga wali ɟae waavuulɔɔlugɔ (50 000).

²⁰ Vele ɟana Maligii laawooi wo fai zu ɟeni wɔɔɔzu la ga gaabaai, Maligii bɔɟɔi ná-zebai zabui zu.

Duutuɟi é leveni Efeze ta Pɔle zeɟe vai ná

²¹ Naama vaiti kpegai ma, Pɔle deveni ga é li Zeeluzalɛme, é leve ga Maseedɔine ta Akayi vele. E ɟeni ɟeezu ma: «Siegi zu gè zeelizu la Zeeluzalɛme, keeni balaa gè ɟaazula Wolɔme ma.» ²² E ná-kpɔba nu felegɔ leveni Maseedɔine, Timɔtee ta Eelasete, tɔ bɔɟɔi é yeni de Azi yooi zu.

²³ Naama yeeɟɟalalɔi zu ɟa kpɔe wolai leveni la, é lo kidaaleve vele niinei va. ²⁴ Zanu kpete nui ta ɟeni ná, daaseigi ga Deemeetiliyuse, é ɟeni anzanu ɟalagɔ Aaleteemise ná-pelei maaniini koiti kpetezu ga wali ɟolegi, é ɟeni naavolo wola ɟaaleezu ba kɔɔɟɔ gani naama ɲeeɟi ɟe nuiti be. ²⁵ E naati gaaleeni ba ta zoi niiti ti ɟeni ɲeeɟi ɟilagɔ ɟeezu, é ɟe ti ma: «Wo pe wo kweeni ga ada-ɟulanumai ɟa niima wotii nɔ zu, ²⁶ kele wa menisu ta wa petesu nii Pɔle keezu, Efeze taazuve ta Azi yooi zu ná pe, é nu mɔinmɔin tatiga, é da ɟe ti ma, galagɔ niiti pe nuiti ti kpeteai bɔɟɔi ve, naa tanɔpe ge la ga gala. ²⁷ Naama vai

ḡa vaazu baagʻulazu ada-wotii ma, é belegʻula anzanu ḡala golai Aaleteemise ná-pelei va, naa voluma toḡa vala ləbiya wolai ma, nii é zea, teigi nuiti ti nəkəsü be Azi yooi zu ta eteai pe su.»

²⁸ Naama wootti menigai ma ti ve, ti wola yiiḡaawanani, ti da bain, ti da ḡe ma: «Efeze nuiti ta-ḡalagi Aaleteemise wəɔɔve!»
²⁹ Taai zu ná pe ge ḡeni nə wuulee, ti pe ti liini vəəma ga kpizei naama adave, ná ga maaḡo bosuve, ti li ga Pəle ziejəḡḡo felegəiti Maseedəine nuiti Gaiyuse ta Alisetaake. ³⁰ Pəle ḡeni pə é bəḡḡo le ga bebei, kele kaladopoiti ti la ḡeni keeni. ³¹ Azi nu wolaiti tanigaa vəɔ, niiti ti ḡeni ga bəɔlaiti, naati ti wooleveni ma, ti ḡe ma, é mina li maaḡo bosuve. ³² Ese pe ge ḡeni bainsu ga velel é pə la, təzei faa wuuleegi wola wəɔɔni bebei zaama, nui bəɔɔzu ti la vəɔ ḡeni kwəeni lee vaa zu ti ḡaaleai ba. ³³ Nui tanigaa ti ma vai zuḡulani Alegezandele ma, nii Zuifuiti ti ḡeni daavilisu velelavə. Alegezandele yee ḡeeni ti ma bebe, é ḡeni pə ga é goozuḡula bo bebei ḡaazu. ³⁴ Kele ti kwəegai ma ga toḡa ga Zuifui ta, ti pe ti ḡeni bainsu lele felegə laawu, ti da ḡe ma: «Efeze nuiti ta-ḡalagi Aaleteemise wəɔɔve!»

³⁵ Gaabelagi zu, taa zəve ḡe nui zooni é bebei ḡaabe, é ḡeni ti ma: «Efeze nuiti, be ḡa é la kwəe ga Efeze taai ḡa ga Aaleteemise wolai ná-pelei makesuve, ta maaniinigi nii é ḡulani geegəɔɔɔ zu, é loo? ³⁶ Tei nu nəpe ge la zooga zəḡezu naa ḡa, wo maanəve wo maḡe kpə, wo mina kazemazu vaa nəpe ke. ³⁷ Təzei wo va ga zunui niiti, tama ti la faa ḡologoloni gala pelei ma, ti la woo ḡəu woni ada-anzanu ḡalagi ma. ³⁸ Ni nui tanəpe sə ka Deemeetiliyuse ve ta ná-nejliḡi ḡejeḡḡoiti be, tukpəḡaaleve voloiti ta ná, tukpəḡaaleve nuiti ta ná, ti va ti ta-baazaḡai la. ³⁹ Kele ni faa ḡiligaa ta wo ḡisu, naati gaḡa ḡula ba gaaleba ḡitei zu. ⁴⁰ Zaa vai nii tevegai, ni ade la daani ma, toḡa la ade unma, ti ade veelala, eḡe ada ḡe ga gaazule vea, təzei gi woozuḡulasu nəpe ge la ná, nii a ḡe ga kpəgi nii ma ungi.»
⁴¹ Siegi zu é beni la ga naama wootti bo, é bebei ḡaagaleni ma.

20

Pəle lii vai Toloase

¹ Siegi zu zəḡəi beni la, Pəle kaladopoiti tolini, é ti lenə. Naa voluma é valini ti ma, é pele zo, é da li ga Maseedəine vele. ² E naama yooi zu zieni, é da tenə moinmoin bo ga kidaaleve nuiti. Naa voluma é liini Geleki yooi zu, ³ é yeni miná alu savagə laawu. E ḡevele beḡeni niina ga é le batoi zu, é li Siili, eyesu é faa ḡwəesu ga Zuifuiti ti yaavai ḡilive ma. Naa maavele ma, é deveni ga é ḡale ma Maseedəine vele. ⁴ Siejeḡḡoiti daaseigiti kaa: Beelee nui Piiluse ná-doun zunui Sopatəel, Tesalənike nu felegəi Alisetaake ta Sekənduse, naa veə Delebe nui Gaiyuse va, ta Timətee, naa voluma Azi nuiti Tisike ta Tolofime. ⁵ Naati ti

toni da gi luḡɔ, ti li ti da gi ɔun Toloase. ⁶ Gɔnɔi, siɛgi zu bului nii leve la su naama veti voloiti ti beni la, gi leeni batoi zu Filipe taazuve, gi ke ga folo loɔlugɔ ziei ḡa, gi li gi ti ḡa Toloase, gi ke miná ga dɔɔḡɔ ḡila.

*Etikuse wuzefe vai,
é ḡula saai ya Toloase*

⁷ Dɔɔḡɔi ma volo mɔungi, gi ḡaalea ḡeni de ba ga gi bului ḡaaḡwe ɔɔḡɔ va. Tei Pɔle maaneni ga é li poluma zobui, é ḡeni ɔɔzu gaalebai zu nuiti pɔ, é ná-kpɔei zuḡoozani, eyesu kua zaamai zeeli. ⁸ Lanboi wola mɔinni geezu velei wu, ve gi ḡeni ná gaalebai zu. ⁹ Zunu loungoi ta ḡeni zeini fenetelei laave, daaseigi ga Etikuse, tei Pɔle ḡeni ná-kpɔei wola zuḡoozazu, niimenii leveni la ga gola, é ḡula geezu velei zavasiei zu, é loo zoi ma. Ti buzeḡeni, kele é zaani niina. ¹⁰ Kele siɛgi zu Pɔle vileni da, é maaveni zunu loungoi ma, é seḡe é da yeezu, é ḡe ti ma: «À mina yiizoolɛ, toḡa vulua!» ¹¹ Pɔle leai ma volu geezu velei wu, é bului ḡaleḡaleni, é daamii wo. Naa voluma, é yeni kpɔezuḡulai ḡa eyesu wozai seḡe ma, é zeba é da li. ¹² Ti vaani ga zunu loungoi, é vulua, naa ḡeni ga ese pe iḡɔdɔɔ va.

Pɔle lii vai Mile

¹³ Gɔun, gi toni da Pɔle luḡɔ batoi zu, gi li Asɔse, miná ḡa maaneni ga gi Pɔle zeḡe ná, eḡevelei tɔ ɔɔḡɔi é deveni la, mazɔɔ keni a la leve ga siɛ kɔḡɔa velei. ¹⁴ Seeliai ma gi ma Asɔse, gi seḡeni batoi zu, gi li Mitilene. ¹⁵ Gi zeḡe miná, gi ye kpolodei ḡa poluma zobui, gi zeeli Siyo. Naa volu voloi, gi zeeli Samɔse, naa voluma voloi gi leḡa zeeli Mile. ¹⁶ Pɔle deveni ga é leve Efeze ḡoba, naa ḡa a ke é mina ɔɔḡɔ ma volo li Azi yooi zu, tɔɔzei é ḡeni zuvilezu ga é li Zeeluzalɛme, ni a la zoo ḡeezu ná Pantekote voloi.

Pɔle ná-falima wooiti Efeze lotuḡɔiti ma

¹⁷ Kele Pɔle yeni Mile, é keela leve Egilisi lotuḡɔiti tuḡɔ Efeze ga ti va. ¹⁸ Siɛgi zu naati ti vaani la pɔ be, é ḡeni ti ma: «Yeeḡeḡalalai kpein ge kea wo va, wa ɔɔḡɔi wo kwɛeni velei ḡe ḡea zieu la, é loozei folo mɔungi ma, yee ḡe vileni la Azi yooi ma. ¹⁹ Gè botii ḡeeve Maliḡii ve ɔɔḡɔmaayeii zu naa veɛ ḡɔɔi ta kpɔɔiti ba, niiti ti ḡeni zeizu mà Zuifuiti ta-yaavaiti maavele ma. ²⁰ Wo kwɛeni balaa ga ḡe la faa nɔpe dɔɔḡuni wo va, kele ḡe naa pe daazeelini wo ma, ta ḡe wo ḡala kelei zu, ta wa-veleiti bu ga nii kpein soloogai wo ma. ²¹ Gè ḡeni Zuifuiti ta zii ḡiligiti tolistu yeenɔpe ga ti ti zie velei maavalibo, é vile GALA ba, ta ti ḡidaaleve ade-Maliḡii Yesu Kilista ma.

²² Niima ziegi zu ná ḡa ḡe liizu Zeeluzalɛme, Zenvu Nadegai ḡa é ḡe, keni ḡe li. Nɔun, ḡe la kwɛeni nii é kpɔunsu ná. ²³ Kele taai kpein ḡe levesu su, Zenvu Nadegai ḡa dɛezu ga ze, é bo

mà ga kasoi ta maanɔɔɔiti ta kpɔ̀unsu. ²⁴ Kεε nɔ̀un zεnvui la gàazu ga ani nɔ̀pe, gè la pεtesu ga sɔ̀belama ani nɔ̀pe, nii mà yiizoolεi ma, naa ɔ̀a ga gè kpizεi ɔ̀aabelata ta botii, nii gè sɔ̀lɔ̀gai Maliɔ̀ii Yesu ya, nii é ga gè GALA ná-zaalai ma Woo Niine Uagɔ̀i laazeeli.

²⁵ Gè kwεeni niina ga wɔ̀i kpein gè ɔ̀εa levesu wo zaama, ga GALA ná-masadaï ma wooi laazeelia wo ma, wo tanɔ̀pe ge la mɔ̀ nɔ̀un pεtega. ²⁶ Naa ɔ̀a é ba, nà bosu wo ma za ga: Wo tanɔ̀pe ma jamai ma ɔ̀oto la bà. ²⁷ Tɔ̀zei gè la GALA ziima vai tanɔ̀pe dɔ̀ɔ̀ɔ̀uni wo va, gè ti pε dεεve ga woye. ²⁸ Naa ɔ̀a é ba, à make bɔ̀ɔ̀ ma, ta GALA ná-baala kpulugi pε ma, nii Zεnvu Nadagai wo zεidai unda ga wo make. A ɔ̀aaba GALA ná-Egilisii ma, nii é geyaai ga tɔ̀ bɔ̀ɔ̀i ná-Doun zunui ma jamai. ²⁹ Gè kwεeni ga siegi zu gè liizu la, zuluɔ̀bu vileiti ta lɔ̀ wo zaama, ti la GALA ná-baala kpulugi maawɔ̀inɔ̀a. ³⁰ Wa bɔ̀ɔ̀i wo zaama, nui tanigaa ta wuzeɔ̀ezu, ti da zεε bɔ̀εiti bo, nii a kε ti kaladopoiti tati ga ti vɔ̀ peleï. ³¹ A wεε bɔ̀ɔ̀ ma mu, wo ɔ̀ize su ga kona savagɔ̀ laawu, gè la bɔ̀lɔ̀ni folo vεε kpidi va ga wo ɔ̀ilagilagi pε tεnεga yeeta vɔ̀lɔ̀ ga ɔ̀lɔ̀i.

³² Niizu, nà wo veezu GALA ta ná-zaalai ma wooi ya. Zobogi ɔ̀a GALA bε ga é wo wɔ̀lɔ̀ kidaalevei zu, ta é tuyai loo wo vε, nii é makεgai nu jadegaiti pε bε. ³³ Gàazu la ɔ̀ulani nu nɔ̀pe ná-wali ba zanu, ba nu ná-seɔ̀ea va. ³⁴ A wεε zεεiti ba, wa bɔ̀ɔ̀i wo kwεeni ga niiti ka ti màavaiti gaagɔ̀laai ba, ta zɔ̀iti balaa ti ɔ̀εa pɔ̀lu. ³⁵ Gè dεεve ga woye kεvelei pε su ga vele ɔ̀ana wo maanεai wo botii ɔ̀ε la, nii wo bɔ̀su da zεbesulala nuiti ba, wo ɔ̀ize balaa Maliɔ̀i bɔ̀ɔ̀i wooi zu, nii é boni ga: «Undaanεε ɔ̀a faanεε ɔ̀ε nui vε, é leve naa va, nii é sɔ̀lɔ̀su.»

³⁶ Siegi zu é beni la ga naama wooiti bo, é vileni niibiɔ̀a ga ti GALA fali vɔ̀ɔ̀ma. ³⁷ Ti pε ti veleveleni Pɔ̀le ɔ̀ɔ̀bu, ti da wola wɔ̀lɔ̀, ti da nεnε. ³⁸ Pɔ̀le wooi é boni ti ma ga: «Wo la mɔ̀ gàazu vε vεtega,» naa ɔ̀a é ti wola yiizooleni. Ti liini ti pu ga pele batɔ̀i vɔ̀ bε.

21

Pɔ̀le lεε vai Zeeluzalεme

¹ Gi zeɔ̀eai ma ti ɔ̀oba, gi lεeni batɔ̀i zu, gi sakpa Kɔ̀se, naa voluma voloi gi zeeli Lɔ̀ɔ̀de, gi zeɔ̀e miná gi li Patala. ² Tei gi batɔ̀i ta ɔ̀aani miná, é da kpoloɔ̀ei maaleve ga Fenisi vele, gi lεeni su, gi da li. ³ Gi zeelilai ma Sipele ɔ̀obavε, gi zeni ga ɔ̀vεezu veleï, gi li ga Siili vele. Gi loni Tiil, tɔ̀zei miná ɔ̀a batɔ̀i maanεeni ga é laayei ná ná-kasɔ̀i wu. ⁴ Gi kaladopoiti kaani miná, gi yeni ti ɔ̀oba dɔ̀ɔ̀ɔ̀ ɔ̀ila daawu. Zεnvu Nadagai puuni naati ziima ga ti Pɔ̀le lεnε ga é mina lε Zeeluzalεme. ⁵ Kεε naama voloiti tevεgai ma, gi pele zoni, ti pε ti gi vɔ̀uni ga pele,

ta ti-anzaiti é vee ti-lointi ba, eyesu gi gɔla taai va, gi vileni niibiɔa kpolodei laave ga gi GALA fali. ⁶ Naa voluma, gi valini boɔɔ ma ga tiye, goun gi le batoi zu, tiya ma, ti fale ma ta-laazu.

⁷ Gi kpolode ɔa ziei ɔaabelani ga gi zege Tiil gi li Petoleemayise, gi laali kidaaleve nuiti ma miná, gi folo gɔla ke ti va. ⁸ Gi zege ná poluma voloi, gi zeelini Seezalee. Gi leeni woo niine vago laazeeli nui Filipe ná-pelei wu, é ɔeni ga nu lofelaiti gila, niiti zeelobai woni ga tiye. Gi yeni ná-pelei wu. ⁹ Anza lopo naanigo ɔeni zea, ti la de zunu vaa gwee, naati ti ɔeni GALA gooi wosu.

¹⁰ Tei gi ku ɔeni ná fele, GALA goo wo nui ta zegeni Zudee yooi zu, é yei, daaseigi ga Agabuse. ¹¹ E vaani gi vo be, é Pole ná-saamaɔiligi zege, é ɔɔɔɔiti ta zeeiti sugili, é ɔe ma: «Zenvu Nadegai ɔe: <Zunui nii nono ga saamaɔiligi nii, vele ɔa Zuifuiti ti vaazu gilizu la Zeeluzaleme, ti fe zii ɔiligiti zea.>» ¹² Gi naama wooi menigai ma ga taai naa zu nuiti, gi Pole maaneneni ga é mina le Zeeluzaleme. ¹³ Kele Pole gi woɔɔaavoteni, é ɔe ma: «Lee ɔana wo keezu, wo da wolo, wo da zii ɔologolo? Noun, kèvele beteve gili vai no laade, kele ge za balaa Zeeluzaleme Maligii Yesu laaseigi ve.» ¹⁴ Tei gi la ɔeni zoosu gi va ná-kisiei lati, gi la mo ɔeni daani kpaangbali, gi ɔeni ma no: «Maligii yiimai zoo, é ɔe!»

¹⁵ Naama voloiti tevegai ma, gi gá-ɔevele beteni, gi le Zeeluzaleme. ¹⁶ Kaladopoi tanigaa ti zegeni Seezalee, ti vile gi volu, ti li ti gi laazuvee Sipele nui ta ná-pelei wu, daaseigi ga Menason, zunui naa ɔeni ga kidaaleve nu voloma.

Pole ta Zake ti ɔomi fai

¹⁷ Siegi zu gi zeelini la Zeeluzaleme, kidaaleve nuiti ti gi laaɔomini ga koozuneci. ¹⁸ Poluma voloi, Pole veeni gi va, gi li Zake vo be, totuɔɔiti gaalea ɔeni de ba balaa ná. ¹⁹ Pole ti luwani, naa voluma é toozei ga naa zuɔulaa ti ma ga gilagila, nii GALA ge keai zii ɔiligiti saama ga ná-botii maavele. ²⁰ Ti begai ma ga goomeni, ti lebiyai veeni GALA be. Naa voluma, ti ɔeni ma: «Kèeloun, é petega, nu waa moïnmoïn ge ɔidaalevea Zuifuiti saama, ti pe ti zebezegeve togi zo fai zu ga gola. ²¹ Tama ti menige ga Zuifuiti niiti ti zii ɔiligiti saama, da naati pe kalasu ga ti beteve Moize ná-toɔgiti ba, da ɔeezu ti ma ti mina mo ti-lointi tati pelevolu, naa voluma ti mina mo vokooɔ faa volomaiti ma. ²² Toɔa ɔe fale mu? Toozei zege ma nope ge la ba, ta vaazu menisu ga è vaave. ²³ Naa ɔa é ba, nii gi bosu è ma, naa ɔe. Zunu naanigo ɔa gi zaama, niiti ti minazege keai, ²⁴ ti zege wo boɔɔ jade vooa wa tiye, è ti-maavaiti pe sege ga ɔaso, naa ɔa a ke ti toungiti kpuye. Naazu ese pe ka kwee ga zeei ɔa ti bogai ti ma da-vaa zu, kele da balaagi da ga to so nui ta. ²⁵ Nii é ga zii ɔiligiti

tənoɪ, niiti ti ɟidaaleveai, gi sevei levege ti ma ga ti mina da ga suaiti mi, niiti ti ɟulaai ga zalaɟai kooɟo ganigiti be, ta namai, naa veɛ suaiti ba ti ma nama la vuuni, ti boɟo maape balaa ga kologologi.» ²⁶ Poluma voloi Pole zunui naati seɟeni, ti boɟo nade ta naati, naa voluma ti le GALA sei velei wu. E kui le ga tiye voloi ta-nade fai ɟaabelazu la, yeei zalaɟai maanɛai la, e ɟula ti ɟilagilagi ve.

Pole zo fai GALA sei velei wu

²⁷ Folo lofelasiei ɟaabelazuve ɟɛai ma zeelizu, Azi yooi zu Zuifuiti ti Pole ɟaai ma GALA sei velei wu, ti bebei pe buzeɟeni daaloɟoma, ti so, ²⁸ ti da kpeei loo, ti da ɟe ma: «Izelayele nuiti, a bo gi va! Wele, zunui nii ɟa e ese pe kalasu adave pe Izelayele nubuseiti daaloɟoma, ta Moize na-togi ta GALA sei velei laaloɟoma, e lea ga vob zii ɟiligiti GALA sei velei wu, ti ada nadegai nii ɟozaa!» ²⁹ Ti ɟeni naa wosu, toozei mounpa ti Efeze nui Tolofime ɟaani Pole volu taazuve, ti ɟeni kaazu ga teɛve ga naa GALA sei velei wu. ³⁰ Taazuve naa pe ge ɟeni gaama wuulee, nubuseiti ti da ɟula adeti pe ga kpizei, ti da va, ti Pole zoni, ti kula GALA sei velei wu, ti kpogiti daaɟulu gaamanɔ. ³¹ Ti ɟeni ɟeezu, ti Pole va, eyesu ma wooi zeeli Wolome salavusu bulugiti unda ɟooɟulubai ma ga Zeeluzalɛme taazuve ɟa wuulee. ³² Gaamago no, e salavusuiti ta ta-ɟundiɟiiti seɟeni, ti li bebei vo pelei ga kpizei. Ti kooɟulubai ɟaai ma ta salavusuiti, ti beni Pole loɟa vai va. ³³ Kooɟulubai maabuɟani Pole va, e so, e devei ve ga ti gili ga yoloɟo felego. Naa voluma, e ti ɟaazaɟani ga toɟa ga be, ta leeni ɟa e keai. ³⁴ Kele bebei zaama ese pe ge ɟeni nono wosu, ti da bain, ti woo la liini ga faa ɟila. Tei kooɟulubai la ɟeni faa nɔpe gaɟaazu naama vaa zupui zaama, e devei veeni ga ti lii la kooɟaɟai zu. ³⁵ Siegi zu Pole ɟeni la nu leezuve, keni salavusuiti ti seɟeni, toozei bebei na-ziiɟulai va, ³⁶ mazoboo bebei ɟeni polu, ti da bain, ti da ɟe ma: «A paa!»

Pole boe vai bebei vo

³⁷ Siegi zu ti ɟeni Pole leezu la kooɟaɟai zu, e kooɟulubai ɟaazaɟani, e ɟe ma: «Da ke ge boe e vo baa?» Naa ɟe ma: «E Geleke wooi ɟweɛ mu baa? ³⁸ Da lei e va ɟe mu ga Ezipete nui naa, nii e vuutugi leveai feya, e li ga nu vaa nu waanaanigo (4 000) tevebai zu?» ³⁹ Pole ɟe ma: «Ba-o, ndun, na ga Zuifu ɟiteɟite, soboge Taalese, Silisi yooi zu, na ga sobelama laa wolai naa zu nu. Na e maanɛenezu, va bu, ge boe nubuseiti po.» ⁴⁰ Tei kooɟulubai vaani bu, Pole yeni loni nu leezuve, e yee ɟe bebe nubuseiti ma ga ti maɟe kpɔ. Naa leini tooɲooɲ, Pole toozei ga boea ti vo Alame wooi zu, e ɟe ti ma:

22

¹ «Kèeni ta kèeleaiti, à woilo nii ma gè bosu ga nà-goozuḡulagi.» ² Naa mōta lèini volu tōontōn, siēgi zu ti mēnini la ga Pōle ḡa ḡeēzu ti vō Alame wooi zu. Pōle ḡeni ti ma: ³ «Nōun, nà ga Zuifui ta, sōlōḡe Taalese, Silisi yooi zu, kele gè kulasui woge taa wolai nii zu, gè kalagi zōlō Gamaliyele yeezu, nii a ke gè vile gi-mēmewolani ta-lōgi ḡwēḡgai volu ga ḡiteḡite. Sēbezegeni gola GALA ná-fai zu, eḡevelei wo la za. ⁴ Gè kidaaleve vele niinei nii ma nuiti wōinzeḡe eyesu saai da zeeli tanigaa ma, gè zunuiti ta anzanuiti gili, gè da ti vili kasoi ḡa. ⁵ Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai ta totuḡoiti pē ta zoo ḡeēzu ga nà-zeele. Gè falima zēveiti sōlōni vōlō ti ya, ga é ve ade-ḡeeloiti Zuifuiti zea, siēgi zu gè ḡeni liizu la Damase ga gè naama ḡidaaleve nuiti gili, gè va ga tiye Zeeluzalēme, nii a ke gè faa zei ti ma.

⁶ Tei gè ḡeni pelei ma, maaḡuḡazuve Damase va, folo gaalōgai ma ziēgi zu, gaamago wozakala golai ta ḡulani geeḡōlōgi zu, é da volo maaḡoolii zu.» ⁷ Gè looni zooi ma, gè wooi ta mēnini, é da ḡe mā: «Sole, Sole, lee vaa zu è wōinzeḡezu?» ⁸ Gè ḡeni ma: «Be ḡa ga de, Māliḡii?» E ḡe mā: «Nà ḡa gè ga Nazalēte nui Yesu, nii è wōinzeḡezu.» ⁹ Siēḡōḡoiti ti wozakalagi ḡaani, kele ti la ḡeni naama nui woomēnisu, nii é ḡeni ḡeēzu pō. ¹⁰ Gè ḡeni ma: «Māliḡii, lee ḡa nà ke?» Māliḡii ḡe mā: «Wuzēḡe, è li Damase, ta naa pē bo è ma, nii maanēai ga è ke.» ¹¹ Tei wozakalagi naa ma voloi gāazuḡoleni, siēḡōḡoiti ti sōni zēei va, ti li ga ze Damase.

¹² Zunui ta ḡeni miná, daaseigi ga Ananiase. GALA gaazu-luaba nu ḡeni de, é ḡoloni GALA ná-tōgi ve. Zuifuiti kpein ti Damase ti ḡeni tōḡō vāḡōi wosu. ¹³ E vaani, é ḡe mā: «Kēeloun Sōle, wozāḡa volu!» Gaamago nō, gāazuve zegeni ma, gè wele ba. ¹⁴ E ḡeni mā: «Ade-mēmewolani ta-GALAGI yeeloge è va kaite ma yeeluḡō ga è ziimai ḡwēē, è Telebo Nui vete, ta è daawooiti mēni. ¹⁵ Da ḡeēzu ga ná-zeelei nuḡuseiti pē gaazu, é vile naama vai va, nii è kaai ta è mēnigai. ¹⁶ Lee vaa zu mu è nekēsu? Wuzēḡe, è batize, da-ḡotoiti ti gba è va, è ḡōḡō ḡaliva Māliḡii ma.»

¹⁷ Naa voluma, siēgi zu gè vaani la volu Zeeluzalēme, yeeta gè ḡeni GALA falizu GALA sei vèlei wu sūḡili. ¹⁸ Gè wēlēni, gè Māliḡii ḡa, é da ḡe mā: «Suvile, è ḡula Zeeluzalēme va, tōzei nuḡusei niiti ti zeini ná, ti la woiloga pē da-zeele wooi ma, é vile nōun ba.» ¹⁹ Gè goḡaavoteni, gè ḡe mā: «Māliḡii, ti pē ti suḡwēeni ga gè ḡea liizu GALA dēbi vèlēiti bu, gè da naama nuiti pili kasoi ḡa, ta gè da ti loḡa, niiti ti ḡidaaleveai è ma. ²⁰ Anēē balaa siēgi zu ti ḡeni da-zeelei Etiyēni vaazu la, nà ḡōḡōi gè ḡeni ná, gè vaani bu, nà ḡa gè ḡeni makēsu ma nu vaa nuiti ta-

zegeiti ba.» ²¹ Naazu Maligii ɣeni mà: «Li, nà è levesu ɣoozama poun zii ɣiligiti pɔ be.» »

Pɔle vili fai kasoi ɣa

²² Ti woiloni goo ma, eyesu é naama wooi wo. Kɛɛ naa voluma ti woɔɣulani, ti ɣe ma: «À nii ɣeɣala nui vaa! Maa la neeni ga wo va ze vulua!» ²³ Ti ɣeni kpeei loozu, ti da ta-zegeiti pili ya, ti da fufiligi wuzeɣe geezuve. ²⁴ Kooɣfulubai devei veeni ga ti le ga Pɔle kooɣaɣai zu, ti gaazaɣa ga kpakɔi, nii a ke ti kwɛɛ lee vaa zu nuiti ti bainsu ɣani toun daalɔɣɔma. ²⁵ Tei ti ɣeni gilizu ga ti va doɣa, Pɔle salaɔusu ɣundigii ɣaazaɣani, é ɣe ma: «Zobo feeve wo ya ga Wolome nu loɣa, nii ná-tukpɔi ɣaa la de vɔɔ leveni?» ²⁶ Salaɔusu ɣundigii naa menigai ma, é liini é ɣe kooɣfulubai ma: «Lee ɣa è vaazu kɛɛzu? Zunui nii ɣa ga Wolome nu.» ²⁷ Kooɣfulubai vaani, é ɣe Pɔle ma: «Bo mà, da ga Wolome nu ɣiteɣite?» Pɔle ɣe ma: «Ungo.» ²⁸ Kooɣfulubai ɣe ma: «Wali wola ɣa nɔun gè kula, gè va ɣe ga Wolome nu.» Pɔle ɣe ma: «Nɔun, sɔlɔɣe su.» ²⁹ Zɔiti ti ɣeni gaazaɣasu ga kpakɔi, naati ti beni ba. Kooɣfulubai wola luani, é kwɛɛgai ma ga Pɔle ɣa ga Wolome nu, tama é naa ɣiliali ga yɔɔɣɔiti.

Pɔle ɣeni tukpɔɣaaleve nuiti kakala

³⁰ Poluma zobui, tei kooɣfulubai ɣeni pɔ ga é naama vai ɣwɛɛ ɣiteɣite, nii Zuifuiti ti Pɔle veelalazu su, é fieni, é devei ve ga zalaɣa ɣula ɣundigiiiti ta tukpɔɣaaleve nu wolaiti pe ti ɣaale ba. Naa voluma é devei veeni ga ti yei ga Pɔle, é naa vileni ti zaama.

23

¹ Pɔle weleni tukpɔɣaaleve nu wolaiti pe ba, é ɣe ti ma: «Kɛɛleaiti, siɛve GALA gaazu ga kisie vagoi eyesu za voloi.» ² Kɛɛ zalaɣa ɣula ɣundigii wolai Ananiase devei veeni naama nuiti zea, niiti ti ɣeni Pɔle ɣoba, ga ti naa loɣa daave. ³ Naama ziegi zu Pɔle ɣeni ma: «GALA ka è loɣa, sigi kolegi! Da zeini ga è ná-tukpɔi ɣaaleve ga togi, è zeba è da devei ve togi laalɔɣɔma ga ti doɣa!» ⁴ Zɔiti ti ɣeni ná, naati ti ɣeni Pɔle ma: «Da GALA ná-zalaɣa ɣula ɣundigii wolai voomusu!» ⁵ Pɔle ɣeni ti ma: «Kɛɛleaiti, gè la ɣea kwɛɛ ga zalaɣa ɣula ɣundigii wolai ve, tɔɔzei seveve GALA sevei zu ga: «Mina woo ɣou wo da-nubuseiti ta-ɣundigii ma.» »

⁶ Tei Pɔle kwɛɛni ga kpɔgi ɣilazuve ɣa ga Saduseyeinti, gilazuve ɣe ga Falizieinti, é woɔɣulani tukpɔɣaaleve nu wolaiti saama, é ɣe ma: «Kɛɛleaiti, nà ga Falizien, Falizien ta ná-doun zunu ɣa ga ze, kitogi é zèa gɔveiti buzeɣe vai zu saai ya, naa maavele ɣa za tukpɔɣaalevezu la.» ⁷ E naama wooi wogai ma, maagaali looni Falizieinti ta Saduseyeinti zɔɣɔzu, bebei ɣaagwɛɛni su fele. ⁸ Tɔɔzei Saduseyeinti ti ɣeni bosu ga

goveiti ti la wuzefea saai ya, geezufeela la ná, ta zenvu la ná, Falizieinti ma ti laave naama vaiti pe da. ⁹ Kpoe wolai leveni, Falizieinti po pele to kalamoin tanigaa ti wuzefeni, ti maagaali vili su, ti ge ma: «Gi la zunui nii zo nou nope kaazu. Be ga e kwee ni zenvui ta ga kpoeai po, ba geezufeelai ta ga kpoeai po?» ¹⁰ Kpoei zuwolonni, koojfulubai geni luazu ga nuiti ti mina Pole vaa, e devei veeni salaavusu bulu gila zea ga ti yei ti Pole gfula ti zaama, ti lee la koolagai zu.

¹¹ Naama yee bidii, Maligii gfulani kelema Pole ve, e ge ma: «Zebzeze, e gea ga na-zeelei Zeeluzaleme, keni balaa e ge ga na-zeelei Wolome taazuve.»

Zuifuiti ta-yaavai Pole laalagoma

¹² Poluma voloi sobuzobu wolai, Zuifuiti tanigaa ti yaavai gilini, ti gona ga tanope ge mina daami wo ba kpole, keni ta Pole vaana pe. ¹³ Zoitii ti naama yaavai beteni, ti moinni nu vuunaanigo (40) ma. ¹⁴ Ti liini zalaqa gfula gundigiiiti po be ta totugaiti, ti ge ti ma: «Gi minazefeeve, gi gona ga gi la ani nope pokogoga, ni gi la de Pole vaani. ¹⁵ Wa balaa mu, a zoloo faa gila ma wa tukpogaaleve nu wolaiti, wo bae koojfulubai vo, ga e va ga Pole wo vo, ege wa ge na-fai wuuvetesu ga pagu. Goun, gi gevele beteeve naama zie su ga e va ge e zeeli, gi paa.»

¹⁶ Keele Pole daabei yaavai naa zugweeni, e liini koolagai zu, e sugula Pole ma. ¹⁷ Pole salaavusu gundigi gila tolini, e ge ma: «Li ga zunu loungoi nii koojfulubai vo be, faa ga kisu ga e bo naa ma.» ¹⁸ Salaavusu gundigii naa liini ga zunu loungoi koojfulubai vo be, e ge ma: «Kasoga nui Pole ge ge va ga zunu loungoi nii e vo, faa ga kisu ga e bo e ma.» ¹⁹ Koojfulubai zunu loungoi zoni zeei va, e lii la, ti maagelesa ge leve, e ge ma: «Lee ga e po ga e bo ma?» ²⁰ Naa googaavoteni, e ge ma: «Zuifuiti ti zolooge ma ga ti va e vo be ga e Pole leve tukpogaaleve nu wolaiti po lina, ege ta ge na-fai wuuvetesu ga pagu. ²¹ Keele mina woilo ti-woo ma, tozei tanigaa ta ti zaama ta moin nu vuunaanigo (40) ma, niiti ti minazefei, ti gona ga ti la daami woga ba kpole, ni ti la de Pole vaani, ti gevele beteeve na, da no ga niina, ti e bounsu ga e va bu.» ²² Koojfulubai beni zunu loungoi va, e li, keele e naa laa maabakpani, e ge ma: «Mina bo nu nope ma ga e vaave e niima vai wo ma.»

Ti Pole leve fai masagi Felikise ma

²³ Naa voluma, koojfulubai na-salaavusu gundigi felego lolini, e ge ti ma: «A salaavusu unfelego (200) gevele bete, ta soo bize zalaavusu vuulofela (70), naa vee kpween vili nu unfelego (200) va, za bidii no lelei laavuusiei ma, wo li Seezalee. ²⁴ Keni balaa wo sooiti faage Pole ve, naa ga a ke e zeeli zou zeeve gundigii Felikise ma ga pagu.»

²⁵ Ná-sevei zu wooi ɟaa, nii é keeni: ²⁶ «Kelode Lisiyase ɟa é ná-tuɔɔ gooi laazeelizu ná-nu vago wolai zou zεve ɟundiɟii Felikise ma. ²⁷ Zuifuiti ti zunui tei soni, nii gè tevesu è ma, ti ɟenina paazu, eyesu gè zoloo ná ma, ga salavusui bulugiti ti kula ti ya, gè kwεεgai ma ga toɟa ga Wolome nu. ²⁸ Tei gè ɟeni pɔ ga gè so ungi ɟwεε, gè liini la ta-lukpɔɟaaleve nu wolaiti kakala. ²⁹ Gè peteni ga ta peelalazu, é vile ta-lɔgi ma vaiti ba, kele é ɟula naa volu, é la faa ɟili koloɟoloni, nii nu a paa su, ba nu a gili ma vaa zu. ³⁰ Kele nui ta gòì vεa ga yaavai ɟilive ma ga ti paa. Naa ɟa é kea, gè la ná maabɔunsu, gè tevega è ma, gè maalɔɔ nuiti deve ga ti va è vɔ be, ti baazaɟa ná.»

³¹ Tei salavusuiti ti naama levei zɔɔɔni, ti Pɔle zegeni ga kpidii, eyesu ti zeeli Antipatili. ³² Poluma zobui, ti ɟaleni ma kɔɔlaɟai zu, ti ze soo bize zalavusuiti zea, ti li ta naati. ³³ Ti zeeliai ma Seezalee, naati ti sevei veeni zou zεve ɟundiɟii ya, ti Pɔle leε la. ³⁴ Siegi zu é beni la ga sevei ɟala, é Pɔle ɟaazaɟani naa zεɟezuve ma. Tei é kwεeni ga naa zεɟεve Silisi ɟovii ma, ³⁵ é ɟeni naa ma: «Nà è woomeni, siegi zu è maalɔɔ nuiti ti vaazu la.» E devei veeni ga ti make naa va Elode ná-masa pelei wu.

24

Pɔle maalɔɔ vai zou zεve ɟundiɟii Felikise ma

¹ Folo loolugɔ volu ma, zalaɟa ɟula ɟundiɟi wolai Ananiase, ta totuɟɔiti, naa vεε laavaawo gila ba daaseigi ga Teeletule, ti yeini Seezalee. Ti zeelini zou zεve ɟundiɟii Felikise vɔ be, ti baazaɟa ma ga Pɔle laalɔɟɔ. ² Ti naa lolini, Teeletule ná-kpɔezuɟulai loozeini ɟani: «Ee, gá-nu vagoi Felikise, è zaala ɟa gi ziilei daazeeliai zu la, ta falibo pagɔi niiti ti zooi zu, gi naati sɔɔɔga ga da-ɟima wotii maavele. ³ La da ga yeeɟeɟalalɔ pε su, ta ade pε gi da-vaa bɔɟɔi wuuɟwεε. ⁴ Kele gi la pɔ ga gi è lebi zeini ada ɟilagi, naa ɟa é ba, soma da-nu vagolai zu, è woilo giwoo ma yeeɟeɟala buɟako laawu. ⁵ Gi kaave ga zunui nii ɟa ga debulusa nu wola nubuseiti saama, toɟa kpɔei loozu Zuifuiti pε zɔɟɔzu eteai zu ná pε, toɟa é ga Nazalete ɟalabo nuiti ta-lotuɟɔi. ⁶ E ɟaabaani vɔɔ ga é GALA sei velei ɟɔzɔ, tama gi so. [Gi ɟeni pɔ ga gi ná-tukpɔi ɟaaleve, eɟevelei gá-lɔgi la. ⁷ Kele kooɟulubai Lisiyase vaani ga maabaai, é kula gi ya, ⁸ é devei ve ga gi va, gi gá-baazaɟai la è vɔ be.] Da bɔɟɔi gaazaɟa, è naama vaiti kwεε niiti gi ti-ma baazaɟai wosu è ma ga daalɔɟɔ.» ⁹ Zuifuiti ti vaani bu, ti ɟe ma zekana niima vaiti ti la.

Pɔle ná-goozuɟulagi

¹⁰ Zou zεve ɟundiɟii yeeleteni Pɔle ma ga é bɔε, Pɔle kpɔei zegeni, é ɟe ma: «Gè kwεeni ga kaite da ɟa é tukpɔɟaalevezu gá-yooi zu, naa maavele ma nà vaazu ná-goozuɟulagi wosu è

ma ladalai pe su. ¹¹ Da boɔfoi da zoo e poluɔfula ga e la de leveni folo puugo maazu felego (12) va, ge leeni Zeeluzalame GALA debi vai ma. ¹² Nu la kaani GALA sei velei wu, ba GALA debi veleitibu, ba taazuve gi va da maafaali ge ga nu, ge va nuɔuseiti buzege kpoeleve vaa ma. ¹³ Niima nuiti ti la zooga ti va gaama gila kpalaa de naama vaiti su, niiti ti maalozu ti zu. ¹⁴ Nii ge kwenei naa ga ga, na gi-memewolani ta-GALAGI lebizu ga kidaaleve vele niinei, nii ti geezu ma, gaafwe velei. Nɔun, daave naa pe da, nii seveai togi zu ta GALA goo wo nuiti ta-zuveiti su. ¹⁵ Kitogi ga zea, e lo GALA ba, naama gitogi ga balaa ga tonɔ, ga goveiti ta wuzege saai ya, telebo nuiti ta telebotala nuiti. ¹⁶ Naa ga e ba, na gaabaazu kele yeenope ga peelalazu nape ge mina ge ba na-kisei zu, GALA ta nuiti gaazu.

¹⁷ Naa volu kona moimoin tevegai ma, paave ga ge faabogoi ge na-zou zu nuiti be, ta ge zalaɔa fula, ge fe GALA be. ¹⁸ Nazu ga ti kaani la GALA sei velei ma goizuve, kpegai ma ga na-ɔade fai pe ke, bebe la geni koba, zongɔ la geni na. ¹⁹ Kele Zuifu tanigaa ti zedeai Azi, naati ka ti va ti peɛe, tiya mu ka volɔ maa gea neeni ga ti va ti baazaɔa e ma, ni faa ga ti gisu nɔun daalɔɔoma. ²⁰ Ni naa laade, zoiti ti ve, naati ti deena nii nape ti kaai ga peelalazuve, siegi zu ge geni la tukpɔgaaleve nu wolaiti kakala. ²¹ Keni, ni ti yiigaawanave ma, tozei naama wooi va ge boni kpaun ti zaama ga: «Kitogi e zea goveiti buzege vai va saai ya, naa maavele ga za tukpɔgaalevezu la wo gakala.»

²² Tei Felikise bogoi faa gitefite kwee e vile kidaaleve vele niinei va, e ku loni ma de, e ge ti ma: «Siegi zu koɔɔulubai Lisiyase vaazu la, na da-vai wuuvete niina.» ²³ E devei veeni salavusu gundigii ya ga e make Pole ma kasoi ga, kele e mina da ga naa wola bata, ta e mina pele leve naa na-nui tanope tugɔ ga ti va faa ge be.

²⁴ Ku geni fele naa volumna, Felikise vaani ta anzai Dulisile, nii e geni ga Zuifui ta. E nu leveni ga ti va ga Pole, e woiloni naa woo ma, e vile kidaalevei va Yesu Kilista ma. ²⁵ Kele tei Pole geni boezu, e vile telebodai va, ta bogozogi, naa ve tukpoi va e vaazu, Felikise luani gola, e ge Pole ma: «Gula volu de, voloi na yeegefala vago zolɔ da, na e loli niina.» ²⁶ E ki geni ba ga Pole ga wali veezu zea, naa ga e keeni e geni naa lolisu da valafala, e da yeye po.

²⁷ Ti yeni naa zu kona felego leve, naa volumna ti Felikise maavalibo ga Polisiyuse Fesetuse. Tei Felikise geni po e Zuiti ziima vai ge, e Pole yeni kasoi ga.

25

Pole woofula vai masagi Seezaal ma

¹ Siegi zu Fesetuse folo savagõi gfeni la zooi unda, é zefeni Seezalee, é le Zeeluzaleme. ² Zalaḡa ḡula ḡundig̃iiti ta Zuifuiti ta-nu wolaiti ti vaani pɔ, ti baazaḡa ma ga Pɔle laalɔḡ. ³ Ti gola maaneneni ga naa ḡe ga faabɔḡ wola ti ve, é Pɔle leve ti ma Zeeluzaleme. Ti yaavai zeini Pɔle luḡ ga ti paa pelei zu. ⁴ Fesetuse ti woḡfaavoteni ga Pɔle ḡa kasoi ḡa Seezalee, naa voluma tɔ bɔḡoi toḡa ḡalesu ma fala. ⁵ E ḡeni ti ma: «Zɔiti ti ga nu biingiti wo zaama, naati ti vile pɔlu, gi li, ni zunui nii faa ḡologolo keevu, ti maabaazaḡa la.»

⁶ Fesetuse folo lɔsava ba folo puugɔ nɔ ḡeeni ti va Zeeluzaleme, é yei volu Seezalee. Poluma voloi, é zeini tukpɔḡaalevezuve, é devei ve ga ti va ga Pɔle. ⁷ Siegi zu naa vaani la, Zuifui niiti ti zefeni Zeeluzaleme ti yei Seezalee, naati ti ḡakuni ma, ti da maalɔ ga faaba golaiti, nii tiya bɔḡoi ti la ḡeni zooga gaama ḡezegze bo su. ⁸ Pɔle woozḡfulani, é ḡe ma: «Gè la faa nɔpe gaazani Zuifuiti ta-lɔgi ma, ta GALA sei vɛlei ma, anee masagi Seezaal balaa ma.» ⁹ Tei Fesetuse ḡeni pɔ é Zuifuiti ziima vai ḡe, é ḡeni Pɔle ma: «Da pɔ ga è li Zeeluzaleme, ade pe ade ye ná da-lukpɔi ḡaaleve g̃azu, é lo niima vai va?» ¹⁰ Pɔle ḡoḡfaavoteni, é ḡe ma: «Ba-o, ná loni ve masagi ná-tukpɔḡaalevezuve, ve ḡa ná-tukpɔi ḡaalevezu ná. Gè la telebotala vaa nɔpe keeni ga Zuifuiti, egvele da bɔḡoi è naa ḡveeni la. ¹¹ Ni ná ga sɔba nu, baa ni gè faa ḡologologe, nii soloogai saai ma, gè la ḡeleni n̄un saa vai va, kele ni gaama nɔpe ge la niiti ta-baazaḡai zu, nii ti bosu ga ze, zobo ge la nu nɔpe zea ga é n̄un fe ti ya. Ná wooḡfulazu masagi Seezaal ma, gè suḡula ma.» ¹² Siegi zu Fesetuse ta nu wolaiti ti beni la ga un pee bɔḡo va, é Pɔle woḡfaavoteni, é ḡe ma: «È wooḡfulaa Seezaal ma, naa ḡa é ba, keeni niina è li nɔ ti Seezaal ḡakala.»

Pɔle lo fai Agelipa ta Belenise ḡakala

¹³ Ku ḡeeni fele, naa voluma masagi Agelipa ta Belenise ti vaani laaliizu Fesetuse ma, Seezalee. ¹⁴ Tei é ḡeni ku ḡeezu ná fele, Fesetuse Pɔle ná-fai leeni ga masagi, é ḡe ma: «Felikise zunui ḡila zegu ve kasoi ḡa. ¹⁵ Siegi zu gè liini la Zeeluzaleme, zalaḡa ḡula ḡundig̃iiti ta Zuifuiti ta-lotug̃iiti ti baazaḡani ga daalɔḡ, ti ḡe gè ná-saa vai leve. ¹⁶ Gè ḡeni ti ma: «Wɔlome nuiti ti la da ga nui zaa vai levea nɔ, ni ti la ma nui loni maalɔ nuiti kakala, ti va lukpɔ ta naati é woozḡfula.» ¹⁷ Naa ḡa é keeni ti vaani ve, gè la ku ḡili toni ma, poluma zobui nɔ gè zeini tukpɔḡaalevezuve, gè devei veeni ga ti va ga zunui naa. ¹⁸ Gè ḡeni ḡisiezuzo ga kpɔepɔḡiiti ta vaazu maalɔzu ga faaḡaaza golaiti, kele naa la ḡeeni. ¹⁹ Nii baagi é ḡeni ti yɔḡozu, naa ḡeni nɔ ga fai tanigaa ti vileḡai ta-ḡala pelei va, ta zunu ḡila nii daa ga Yesu, nii é zaani, tama Pɔle ḡeezu ma toḡa vulua. ²⁰ Gè peteni

ga gè la zooga deve nɔpe segezu naa gɛɣala vai zu, naa ɣa é keeni, gè Pɔle ɣaazaɣani, ni toɣa pɔ ga é li Zeeluzalɛme, ti ná-tukpɔi ɣaaleve miná. ²¹ Kɛɛ Pɔle woogulani niina masa golai ma, é naa ɣwɛɛ faa loo ná-fai zu, gè deveve ga ti make ba kasoi ɣa eyɛsu gè teve Seezaal ma.» ²² Agelipa ɣɛni Fɛsetuse ma: «Nà balaa nà pɔ gè zunui naa woomeni.» Naa ɣɛ ma: «Lina da goomeni.»

²³ Poluma voloi Agelipa ta Belenise ti lɛeni tukpɔɣaaleve velei wu lɛbiya wolai zaama, kɔɔɣulubaiti ta taazuve nu wolaiti ti ɣɛni ti volu. Fɛsetuse devei veeni ti va ga Pɔle. ²⁴ Naama ziegi zu Fɛsetuse ɣɛni ma: «Masagi Agelipa ta wɔigi pe wo gi ɣoba, zunui nii é wo ɣakala, nii ɣa Zuifuiti ti ma vebe wolai vaani, ti baazaɣa mà ga daalɔɣɔ Zeeluzalɛme ta taai nii zu, ti da bain, ti ɣɛ zunui nii maa la mɔ neeni, é va ye vulua. ²⁵ Nɔun gè kaave ga é la faa ɣaazani, nii nu a paa su, kɛɛ tei tɔ bɔɣɔi é woogula masa golai ma, gè ɣisiɛve ga solooge ga gè teve naa ma. ²⁶ Kɛɛ tama faa ɣiteɣite ge la ná, nii nà seve ná-faa zu masa golai ma, naa ɣa é kea gè toliga wo ɣakala, kɛɛ da ɣiteɣite è ɣakala, masagi Agelipa, naa ɣa a ke ada bena ga gaazaɣa, gè ɣɛ kwɛɛ nii gè vaazu sevezu. ²⁷ Tɔɔzei toɣa bè ga keleɣeletala va ga gè kasogɣa nu leve, ni gè la sɔgi ɣulani kelema, nii é laani unma.»

26

Pɔle ná-goozufulagi masagi Agelipa ɣaazu

¹ Agelipa ɣɛni Pɔle ma: «Kpɔi ɣa é ya, da zoo è woozufula.» Pɔle yeemaaleni, é woozufula, é ɣɛ ma: ² «Ee, masagi Agelipa, gòla undaanɛve ga gè woozufula é ɣaazu, é vile naama vaiti pe ba, nii Zuifuiti ti daazu unma. ³ Tɔɔzei da bɔɣɔi è Zuifuiti kee vaa vɔlɔmaiti kwɛɛ kala, ta ta-bɔɛzufulaiti. Nà è maanɛɛɛzu soma kae, è yiilɔ, è woilo gòo ma.

⁴ Zuifuiti pe ti siɛ velei ɣwɛɛ, kaite kɛai ma ga buzeɣe niinegi nà-nubusɛiti saama, ma un ge da ma ga Zeeluzalɛme taazuve. ⁵ Kaite ti kwɛɛni, tiya bɔɣɔi ni ta pɔ ta zoo ti naama zeele wooi ve, ga gè nà-eteai ɣɛve é zoloo kpɔgi naa ma, nii ná-fai wola baai ada-GALA pelei ma, naa ɣa é ga Falizieinti ta-bɔgi. ⁶ Niima ziegi zu ti va ga ze tukpɔɣaalevezuve, tɔɔzei kitogi naa va, nii é zèa minazegegi zu, nii GALA ge keeni ade-mɛmɛwolani be, ⁷ ada-woloda puugɔ maazu felegɔiti (12) pe kitoge naa laazeeli vai va, ti da GALA debi ma vaa zu kpidi veɛ folo va. Ee, masagi Agelipa, naama ɣitogi maavele ɣa Zuifuiti ti màalɔzu su! ⁸ Toɣa ɣale mu! Wo la laani da baa ga GALA ka zoo é zenvui ve gɔvɛiti zea volu?

⁹ Nɔun nà bɔɣɔi gè ɣisiɛni de ga keeni gè leve ga pele goi ma zii pe, gè wuzeɣe Yesu Nazalɛte nui laaseigi laalɔɣoma. ¹⁰ Naa ɣa gè keeni Zeeluzalɛme, zobogi nii gè sɔlɔni zalaɣa ɣula

g̃undig̃iiti zea, gè lo naa ma, gè da kidaaleve nui ma m̃oinm̃oin pili kasoi g̃a. Ni a la g̃ena ga ti zaa vai leve vai, gè g̃eni ṽoap̃eezu ba ga ti maaneve ga ti za. ¹¹ Gè g̃eni levesu sie m̃oinm̃oin su GALA debi veleit̃i p̃e bu, ga gè g̃eni faa zeizu ti ma, gè b̃oi ti la ga ti g̃ele ta-g̃idaalevei va, ña-ziiḡulai lateve pele ma ti laal̃oḡma, gè g̃eni liizu gè da ti zo w̃een laaiti su.

¹² Naa g̃a gè ỹeni su yeeta, zalaḡa ḡula ḡundig̃iiti ti valini mà ga ta-zobogi gè li Damase. ¹³ Ee, masagi, gè ỹeni pelei zu, folo bekpegi gè wozakalagi g̃a, é zeḡe geeḡoḡgi zu, é da volo gi-maaḡoolii zu ga siḡḡoḡiti, ma zezei levegai foloi ñoñi va. ¹⁴ Gi p̃e gi looni zoi ma, gè wooi ta menini, é da b̃oe p̃ò Alame wooi zu, é da g̃e mà: «Sole, Sole, lee vaa zu è w̃oinzeḡezu? Da b̃oḡo maawanazu ga da b̃oḡo b̃ona ani g̃aazobagiti ga.» ¹⁵ Gè g̃eni ma: «Be g̃a ga de, M̃aliḡii?» M̃aliḡii g̃e mà: «Ña g̃a gè ga Yesu, nii è w̃oinzeḡezu. ¹⁶ Kele wuzeg̃e, è lo ḡḡoḡiti ga, maz̃oḡo gè ḡulaa è ve kelema, nii a ke gè è g̃e ga ña-botiḡe nui, è da zeele wooi wo nuiti ma ga è k̃aave, ta è naama vaiti bo ti ma, niiti gè vaazu ti leezu ga de m̃oño. ¹⁷ Ña è unm̃oḡ Zuifuiti ma ta zii ḡiligiti, niiti gè è levesu ti zaama. ¹⁸ Ña è levesu, nii a ke è ti-g̃aazuṽeti seḡe ma, è ti ḡula kpidii zu, ti va wozakalagi g̃a, è ti ḡula Setana ña-zobogi wu, ti va GALA p̃o, nii a ke ti zuvaaye ga ta-g̃otoiti ta ti t̃oño z̃oḡo ṽoḡma, ta niiti ti padegai ga kidaalevei maavele ñun ma.»

¹⁹ Masagi Agelipa, naa g̃a é keeni, gè la zooni gè va g̃ele kulakel̃emai naa zu vai va, nii gè s̃oḡoḡni, é ḡula geeḡoḡgi zu. ²⁰ Kele gè t̃oḡzeini de, gè daazeeli Damase nuiti ma, naa voluma Zeeluzal̃eme nuiti, naa g̃a é zeelini Zudee yooi zu nuiti p̃e ma, gaabela ga zii ḡiligiti, gè g̃eni g̃eezu ti ma, keeni ti zie velei maavalibo, ti ḡidaaleve GALA ma, ta ti keewotiiti ke niiti ti zoloogai maavalibogi ma keai ta-eteai zu. ²¹ Naa maavele g̃a é kea Zuifuiti ti s̃ogai GALA sei velei wu, ti g̃e ti p̃aa. ²² Kele GALA kpaave ñun maazu, é ỹega su za zeeli zaḡaza, ña ve mu, gè da zeele wooi wo bolomad̃oḡiti ta seizumaaneḡgiti ma. Niima gè bosu, naa la ga faa ḡili ñope, keeni nii GALA goo wo nuiti ta Moizeni ti boni ga daa g̃a zeeli. ²³ Naa g̃a é keeni Kilista a la b̃oḡo, ta é g̃e ga nu m̃oungi ḡoṽeiti saama, é wuzeg̃e, naa voluma é kizo fai ma wozakalagi laazeeli de Zuifuiti ma, é leḡa zeeli zii ḡiligiti balaa ma.»

Masagi Agelipa ḡisu vai

²⁴ Tei è g̃eni b̃oezu ḡanu, F̃esetuse b̃ainni la, é g̃e ma: «È litige, P̃ole! Da-vaag̃we golai ḡana é b̃oloḡa!» ²⁵ P̃ole gooḡaaṽoteni, é g̃e ma: «Ba-o, ña-nu ṽag̃o wolai F̃esetuse, gè la litini. Wooi niiti gè ti wosu, ta ga gaama b̃oei, gè ti wog̃e balaa ga ḡimalai. ²⁶ T̃oun ṽoḡo masagi Agelipa b̃oḡo niima vaiti sug̃wee, naa g̃a é keezu gè la b̃oezu p̃o ga ineine, d̃aave da ga niima vai tañope ge la g̃eeni

zeemazu, tɔɔzei ti la ɔɔeni ga dɔɔɔfuzu va. ²⁷ Masagi Agelipa, ɛ laave nei GALA goo wo nuiti gooiti da? Nɔun, kisufalage ga ɛ laave ti la.» ²⁸ Agelipa ɔɔeni Pɔle ma: «Da-ɔɔisiɛi zu, su la mɔ ɔɔoozani, ɛ kɛ ga keletien!» ²⁹ Pɔle ɔɔe ma: «Subuɔani ba suɔoozani, nɔ GALA falizu ga da ɔɔila nɔ laade, keɛ zɔiti pɛ ti ɔɔoi menisu za, wo pɛ wo ɔɔe ga kɛvele, ɛ ɔɔula gili ɔɔalui niiti polu!»

³⁰ Naa wogai ma, masagi ve-o, zou zɛve ɔɔundigii ve-o, Belenise ve-o ta zɔiti pɛ ti sei woni ti ɔɔoba, ti pɛ ti wuzegeni. ³¹ Siɛgi zu ti ɔɔeni ɔɔulazu la, ti ɔɔeni ɔɔeezu bɔɔɔ ma: «Zunui nii la faa nɔpɛ keeni nu a paa ma vaa zu, ba ɛ va vili kasoɔa ma vaa zu.» ³² Agelipa ɔɔeni Fesetuse ma: «Ni zunui nii la ɔɔeni woɔfulani masagi Seezaal ma, nu a la yeeɛ ba.»

27

Pɔle lii vai Wɔlɔme

¹ Tɛi ti benɛ ga deve ga gi ɛ batɔi zu, gi li Itali yooi zu, ti Pɔle ta kasoɔa nui taɔɔiligaa veeni masagi Oguste nɔ-salavusu bulu kundigii ta ya, nii daaseigi ɔɔeni ga Zuliuse. ² Gi keeni Adalamite batɔi gila su, nii ɛ ɔɔeni levesu batɔi losuveɛti Azi yooi zu, gi liini. Alisetaake ɔɔeni gi va, Maseedɔine yooi zu nu ɔɔeni de, nɔ-taazuve ga Tesalɔnike. ³ Poluma voloi gi zeelini Sidɔn. Tɛi Zuliuse ɔɔeni ga nu bɔɔɔ Pɔle ve, ɛ vaani bu ga naa li bɔɔlaiti pɔ be, ɛ kpɔba zɔɔɔ ti ya. ⁴ Gi zɛgeni minɔ, gi da zie ga Sipele ɔɔake ɔɔobu velei, tɔɔzei fiilei ɔɔeni gi laaɔomisɔ. ⁵ Siɛgi zu gi Silisi ta Panfili bɔɔlodɛi budɛni la, gi zeelini Miila, Lisi yooi zu. ⁶ Salavusu ɔɔundigii Alegezandili batɔi gila kaani minɔ, ɛ da li Itali, ɛ gi ɛ naa zu. ⁷ Folo mɔinmɔin daawu gɔ-batɔi la ɔɔeni ziezu valafala, gi wola bɔɔɔni, gi va zeeli Kenide taai ɔɔobave. Tɛi fiilei la ɔɔeni keezu gi va li minɔ velei, gi leveni ga Salemonee vele, gi leve Kelɛte ɔɔake ɔɔobu velei. ⁸ Gi leveni naama ɔɔake ɔɔobuve ga kpalai nɔ, eyesu gi zeeli adave ta naa laasei ge ga «Bato losu vagɔi,» Lasee taai ɔɔobave.

⁹ Yeeɔɔɔgala mɔinmɔin ge leveni ɔɔana, batɔi zu ziei ɔɔeni liizu ga wola baa, tɔɔzei zugi ma ziegi leveni niina. Naa ɔɔa ɛ keeni, Pɔle ɔɔeni ti ma: ¹⁰ «Bɔɔlaiti, nɔ kaazu ga ni ada ɔɔena ade siei nii wo nɔ ti, faa zugoloɔolo mɔinmɔin ka ɔɔeezu ga batɔi ta sugasɔi, keɛ ada balaa ade undaa ɔɔa ɔɔe ɛ vili.» ¹¹ Keɛ salavusu ɔɔundigii laani batɔi bize nui ta batɔi kee nui la, ɛ leve Pɔle wooi va, ɛ ɔɔeni bosu. ¹² Naa vɔluma tɛi batɔi losuve la ɔɔeni vani ga nu samai leve nɔ, nuɔusei bɔɔɔzu zolooni ma ga gi zɛge nɔ, ni toɔa zoo ɔɔeezu gi zeeli Fenikise, Kelɛte batɔi losuve nii gaavotegai lekpeɛma nu yeezazuve folo liizu velei ma, ta lekpeɛma nu ɔɔovezuve folo liizu velei ma, nii a ke gi samai leve minɔ.

Fiile wolai lokoleve vai kpolodei ga

¹³ Lekpema nu yeezazu vele viile goi vaani fee, ti fsieni ga ti yiima vai laazeelia ti ve, ti kolu gapogi gulani ziei wu, ti li ga zie zaama yooi Kelete goba vele. ¹⁴ Kεε su la feni goozani, fiile noi nii daaseigi ga «Wulakilɔn,» naa lokoleveni zie zaama laai maazu. ¹⁵ Fiilei batoi zefeni ya, naa la feni zobo sɔlɔni fiilei ma, gi bɔɔ yeni zea, é da li ga giye. ¹⁶ Gi leveni zie zaama you goi ta goba, daaseigi ga Keloda. Tei é feni gi tago maalɔɔfuzu, gi gaaabaani kele gi kein koi mazɔɔ. ¹⁷ Ti teai ma batoi zu, ti kpɔba vele gajizieni, ti batoi zaamaɔili ga galuiti. Tei ti feni luazu ga é mina vili naɔae munɛmunɛgi zu, ti fiile zuzo segei yeini, naa ga é keeni ti bɔɔ yeni fiilei ya, é da li ga giye. ¹⁸ Poluma voloi, tei fiilei feni batoi wo la niikpisu, ti nákasɔi gilazu vilini ya kpolodei wu. ¹⁹ Foloi zavasiei, ti batoi bize zɔlaiti pilini ya kpolodei wu ga ti bɔɔ yeeiti. ²⁰ Folo mɔinmɔin daawu nu la mɔ feni foloi ta somideɔaiti kaazu. Fiilei feni liizu ga zeeɔaaba nɔ kenein, gaabelasu kito nɔpe ge la mɔ feni gi ve, ga gá ye vulua.

²¹ Suɔgozani niina gi la daami wosu, Pɔle wuzefeni nuɔuseiti saama, é ge ma: «Wo petega, bɔɔlaiti, ga maaneni ga wo woilo gɔo ma, ade mina zege Kelete, naazu ade gea gɔzosu niima maanɔɔi ta faa zugoloɔologi nii ma. ²² Kεε ná wo lenesu niizu ga wo zebzeze, wo tanɔpe ge la valaga zenvui ma, keni batoi nɔ ga é goloɔolosu. ²³ Za kpidii GALAGI nii gè zea ta gè debizu, naa ná-geezugeelai gila maabuɔave bà, ²⁴ é ge mɔ: «Pɔle, mina lua, tɔzei keni è lo feya Seezaal gaaazu, tɔ vɔɔ ka GALA ge è-zienɔɔiti pe kaliva è ma, tanɔpe ge la zaa.» ²⁵ Naa ga é ba, à zebzeze mu, bɔaiti, tɔzei nɔun daave GALA da, ga vele bogai la mɔ, zekana é gεezu la. ²⁶ Kεε keni de ade vili ya zie zaama laai gila su.»

²⁷ Nii feni ga kpidi puugɔ maazu naanisiei (14), fiile wolai da li nɔ ga giye Meeditelanee bolodei ga, kua zaamai bato bize nuiti ti gaagaani ga gi maabuɔa kakei ta va. ²⁸ Ti kɔɔ galui vilini ziei wu, ti ka ga buɔoozave ga metelee vuusavagɔ maazu lɔfela (37). Gi va lago li poun, ti pili mɔnɔ, ti ka ga metelee vuufelegɔ maazu lɔsava (28). ²⁹ Kεε tei ti feni luazu ga batoi mina loɔa kɔtuiti ba, ti kolu gapɔ naanigɔ vilini batoi boga vele, ti bala ga wozai sefema vai. ³⁰ Tei bato bize nuiti ti feni pɔ ga ti vela, ti gula batoi zu, ti kein koi vileni ziei ga, ege ta ge liizu poun ga ti kolu gapɔgiti pili velela vele. ³¹ Pɔle feni salavusu gundigii ma ta salavusuiti: «Ni niima nuiti ti la yeni batoi zu, wo la mɔ gɔzoga.» ³² Salavusuiti ti kein koi ma galuiti teveleveni naazu, ti be ba, é loo bu.

³³ Wozai sege ma la yɔɔzu, Pɔle feni nuɔuseiti pe tenesu ga ti daamii wo, é ge ti ma: «Za ga ga folo puugɔ maazu naanisiei

(14) wo da maaboungi wo, wo la de daamii nape boni. ³⁴ Na wo maaneenezu defemu ga wo daamii wo niina. Naa wola zolooge wo ma, nii a ke wo gula ve, naa volumna a la da: Wo tanape undefai gila kpala ge loa ya.» ³⁵ E naa wogai ma, e bului zefeni, e mamagi ve GALA be ti pe gaazu, e galegale, naa volumna e toozei ga mia. ³⁶ Zoit pe ti zebezefeni, ti toozei ga daamii woga. ³⁷ Gei kpein gi feni batoi zu, gi feni ga nu unfelego puulofela maazu lozita (276). ³⁸ Ti daamii wogai ma, ti baa kpe, ti ta gulani batoi gasoi ma, moloi da ga beleegi, ti da naa vili kpolodei wu.

³⁹ Siegi zu woza sefeni la ma, ti la gweesu gjaani kakei va, ti weleni, ti zie bekegi ta vete ta ma najaeigi, ti feni gefezu, ni ta zoo ti zo batoi va miná velei. ⁴⁰ Ti kolu gapogiti ma galuiti teveleveni, ti naati ze ziei wu, ti yeebe gaamago bato bize aniiti ba. Ti fiile zuzo sefei wuzefeni, ti te, ti da li ga kakei ma vele. ⁴¹ Kele ti zigani najae sigigi gila ba, nii kpolodei ma veinfein felegoi gaaleai ba yodzu, ti bata ná. Uelave batani ba kpe e la feni niikpisu, voluzuve da galegale ga kpolodei ná-zeejaabaai.

⁴² Salavusuiti ti zolooni ma ga ti kasoja nuiti pe paa, naa ga a ke ta mina ye lasesu, e va vela. ⁴³ Kele tei salavusu gundigii feni po ga e Pole gizo, e la feni vaani bu, ti va naama vai ge. E devei veeni ga zoiti pe ti zoogai lasesu, naati ti vili ziei ga mounpa, ti kakei mazobo. ⁴⁴ E ge zoiti ti ze gulu zeveti ma, ba batoi ma bulukpulugiti ma. Uele gana ese pe ge kakei maazolooni la ga pagu.

28

Pole feni ma zie zaama yooi zu daa ga Malete

¹ Gi gulaai ma faabaagi laawu, gi kweeni ga zie zaama yooi naa laasei ka ga Malete. ² Na nuiti ti yeezeini gi wu ga pagu, ti abu wolai gaazoni, ti gi pe toli ga gi dole, toozei tonai ta kooli ga e feni vaazu ga gola. ³ Pole kpatagalagi ta gaaleeni ba ga e pu abui ga, kele abui liegi maavele ma, peegaali gila ge gulani su, e so zeei va. ⁴ Na nuiti ti kaalii gjaai ma zeleni Pole yeei va, ti feni gefezu bogu ma: «Gaama zu zunui nii ga ge ga nu vaa nui ta, kulaa no ga feya faa boii zu kpolodei wu, gaamano ada-galagi na-tukpoi la vaani bu, e va ye vulua.» ⁵ Kele Pole kaalii vobeni abui zu, e la vob ma zole nape gaagaani. ⁶ Naama nuiti ti feni na maabounsu, e feni ti gisu ga ti Pole ga zeei ve, ba e loo e za gaamano. Tei ti lebini maaboungi naa zu, ti la faa jou nape kaani, e va ge ga Pole, ti-gigi valiboni, ti da ge ma: «Galagi ta ve de.»

⁷ Na jobave zie zaama yooi naa ma nu wola moungi daaseigi ga Pubiliuse na-kpeleiti ti feni na. E yeezeini gi wu ga neenegi, e gi laazuve folo savago laawu. ⁸ Pubiliuse keege feni zeebezu,

kòlòkpadimai ta kelendegi ɔa é ɔeni ba. Pòle leeni pò be, é GALA fali be, é yeela ma, é balo. ⁹ Naa vóluma, seebe nui niiti kpein ti ɔeni zie zaama laai zu, ti vaani balaa, tama ti pe ti valoni. ¹⁰ Ti unfema wola veeni gi ve, gi liizuve nii pe é ɔeni ga gi bedema ani, ti naa pe feeni gi ve.

Pòle zeeli vai Wòlòme

¹¹ Alu savagò leveni pe gi va le Alegezandili batoi gila su, nii é samai ɔeeni zie zaama laai zu, batoi naa laaseigi voluve ɔeni ga «Gala felegòiti ti ga yoogiti.» ¹² Gi zeelini Silakuse taazuve, gi ke miná ga folo savagò. ¹³ Gi zegeni miná, gi da li ga kake ɔobu vele, eyesu gi zeeli Legio. Poluma voloi lekpe ma vele nu yeezazuve viilei lokoleveni, gi keeni ga folo felegò gi va zeeli Puzòle. ¹⁴ Gi kidaaleve nuiti tanigaa ɔaani miná, ti gi maaneneni ga gi dòɔɔ ɔila ke ti va. Vele ɔana gi zeelini la Wòlòme. ¹⁵ Wòlòme ɔidaaleve nuiti ti gi-maawoo menini, ti vile pele ma gi laaɔomisusu eyesu ti va adave ná laa ga Apiyuse Lòɔɔɔi, ta ve ná laa ga Ween Laazu Ule Savagò. Siegi zu Pòle ti ɔaani la, é GALA mamani, naa vóluma iɔò ge lònì.

¹⁶ Siegi zu gi zeelini la Wòlòme, ti vaani bu ga Pòle ye bòɔɔ vele wu, salavusui gila ge da wele ma.

¹⁷ Folo savagò levegai ma, Pòle Zuifuiti ta-lotuɔɔiti tolini ga ti ɔomi ta naati. Siegi zu naati ti vaani la pò be, é ɔeni ti ma: «Kèeleaiti, gè la faa ɔologoloni ada-nubuseiti ma, gè la ademe mewolani ta-vaa vòlòmai ta ɔologoloni balaa. Anee naa ve, ti sònì, ti pìli kasoi ɔa Zeeluzalame, ti kùla miná, ti fè Wòlòme nuiti zea. ¹⁸ Naati ti begai ma ga nà-faiti buuvete, ti ɔeni ɔeezu, ti pìle, tòɔzei ti la ɔeni nòun sò kaani, nii soloogai nu va vaa ma. ¹⁹ Kele tei Zuifuiti ti la ɔeni vaazu naa wu, kee ɔeleɔele ge la ɔeni ná keni gè woogulani masagi Seezaal ma, naa la bosu ga wòin ɔa mà ga gè nà-nubuseiti maalò. ²⁰ Naa ɔa é kea gè toligi wogai la ga ade ɔa, ade yepe é vile naama vai va, tòɔzei Izelayele nákitogi maavele ɔa za gè yòlòɔɔi nii zu la.»

²¹ Zuifuiti ti gooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Gi la seve zòlòni, é va zege Zudee yooi zu da-vaa zu, gi-ɔeeloin gila kpalaa ge la vaani, é va da-vaa ɔòu wo gi ma. ²² Kele wòin ɔa gi ma ga da bòɔɔi è da-ɔisiei le ga giye. Nii é ga kalagi naa è vòɔpeai ba, gi kweeni ga ade pe nuiti ta wuzefezu daalòɔoma ga gola.»

²³ Ti ku ɔili toni ga ti ɔomi. Naama voloi zeelii ma, ti vaani pò be, ti mòin, é leve ma mòungi va. E zo sobui ma eyesu kpòkò zeeli, Pòle bòeni ti vò, é ná-kalagi wo pele le ga tiye: E GALA námasadai ma wooi laazeelini ti ma, é Moize ná-tògi zu woiti segeni ta GALA goo wo nuiti ta-bòeiti, é ɔaaba kele ga é ti-ɔigi lati, é lo Yesu ná-fai va. ²⁴ Tanigaa ti laani gooi la, zòiti ti la keeni pe ti va la da. ²⁵ Siegi zu ti ɔeni zegezu la Pòle vò be, tiya letele ti la ɔeni zolooni faa ɔila ma, Pòle niima ɔisie ɔilagi

woni ti ma, é gɛ ma: «Gaama gɛni Zenvu Nadegai ya, siegi zu é gɛni bɔezu la wo-memɛwolani pɔ ga GALA goo wo nui Ezayi maavele, é gɛni ti ma:

²⁶ ʼLi, è gɛ niima nubuseiti ma:

wa la woilo nɔ,
kɛɛ wo la faa gaaɣaa pɛ.

Wa la wɛɛ nɔ,
kɛɛ wo la wozaɣaa pɛ.

²⁷ Tɔɔzei niima nubuseiti ti gɛa ga kigaaza nuiti,

ti bɔɣɔ woizuɔɔɔa, ti yeevɛɛ gaaazu,

naa gɛ a kɛ ti gaaazu mina wozaɣa,

ti-woiyegɛiti ti mina faa meni,

ti-yii mina faa gaaɣa,

ti va gɛale ma pɔ,

nii a kɛ gè va ti gɛdɛ.» »

²⁸ Pɔle gɛni ti ma volu: «À kwɛɛ mu ga kizo fai nii GALA ge fea, daa gɛana zeelizu zii gɛligiti ma, naati mu ta woilo ma.» ²⁹ [Pɔle naama wooi wogai ma, maaɣaali wolai yɛni Zuifuiti zɔɣɔzu, ti da li.]

³⁰ Pɔle kɛɛni ga kona felegɔ pɛɛi naa wu, nii é segɛni. E gɛni yeezeizu nuiti pɛ bu ná, niiti ti gɛni vaazu pɔ ga ti ka. ³¹ E gɛni GALA ná-masadai ma vai laazeelizu, é da kalagi wo, é vile Maligii Yesu Kilista ná-fai va ladalai zu, faa nɔpɛ ge la gɛni kpetevɛni naa va.